

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

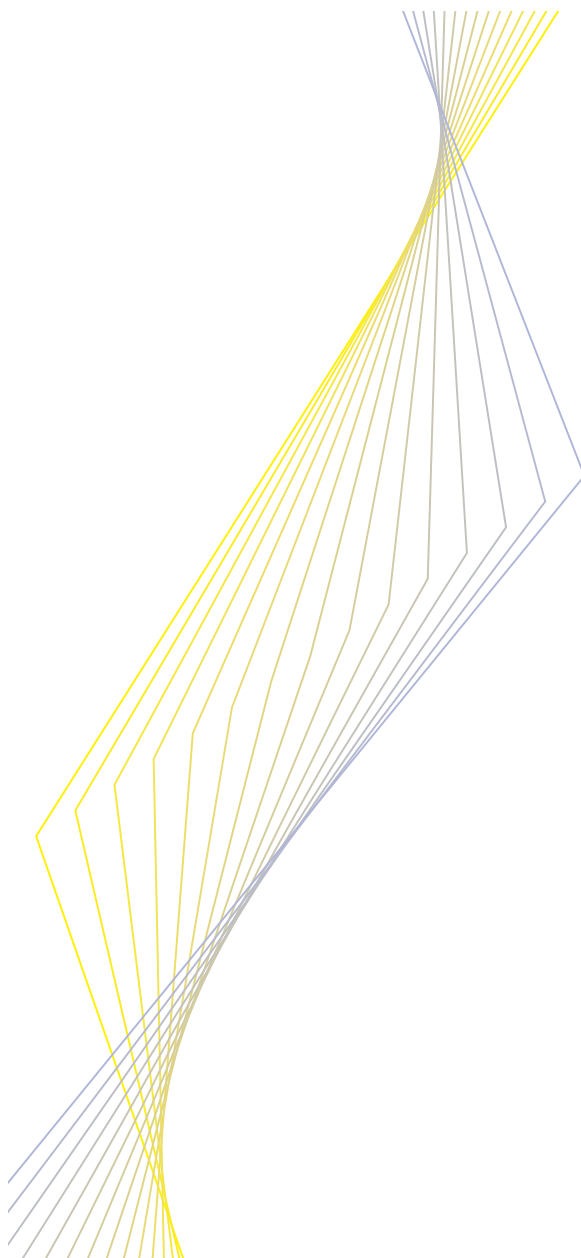

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

2000

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

2000

© Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2000

Διεύθυνση	Kaiserstrasse 29 D-60311 Frankfurt am Main Germany
Ταχυδρομική διεύθυνση	Postfach 16 03 19 D-60066 Frankfurt am Main Germany
Τηλέφωνο	+49 69 1344 0
Σελίδα Ίντερνετ	http://www.ecb.int
Φαξ	+49 69 1344 6000
Τέλεξ	411 144 ecb d

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή για εκπαιδευτικούς και μη εμπορικούς σκοπούς, εφόσον αναφέρεται η πηγή.

Η τελευταία ημερομηνία για τα στατιστικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην παρούσα Έκθεση ήταν η 14η Απριλίου 2000, εκτός από τους ΕνΔΤΚ που δημοσιεύτηκαν στις 18 Απριλίου 2000.

ISBN 92-9181-069-X EL

Περιεχόμενα

Εισαγωγή και περιλήψεις κατά χώρα	2
Κεφάλαιο I	
Βασικές πτυχές της εξέτασης της οικονομικής σύγκλισης το 2000	8
Κεφάλαιο II	
Κριτήρια σύγκλισης	16
1 Ελλάδα	16
1.1 Η εξέλιξη των τιμών	16
1.2 Δημοσιονομικές εξελίξεις	19
1.3 Η εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας	24
1.4 Η εξέλιξη των μακροπρόθεσμων επιτοκίων	25
1.5 Ανακεφαλαίωση	26
2 Σουηδία	42
2.1 Η εξέλιξη των τιμών	42
2.2 Δημοσιονομικές εξελίξεις	44
2.3 Η εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας	47
2.4 Η εξέλιξη των μακροπρόθεσμων επιτοκίων	47
2.5 Ανακεφαλαίωση	48
Παράρτημα: Στατιστική μεθοδολογία για τους δείκτες σύγκλισης	63
Κεφάλαιο III	
Συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας με τη Συνθήκη	68
1 Εισαγωγή	68
1.1 Γενικές παρατηρήσεις	68
1.2 Η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο	68
2 Αντικείμενο της προσαρμογής	69
2.1 Τομείς προσαρμογής	69
2.2 Η ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών	69
2.3 “Συμβατότητα” έναντι “εναρμόνισης”	69
3 Νομική ενσωμάτωση των ΕθνΚΤ στο ΕΣΚΤ	70
3.1 Καταστατικοί σκοποί	71
3.2 Καθήκοντα	71
3.3 Μέσα νομισματικής πολιτικής	71
3.4 Οργάνωση	71
3.5 Χρηματοοικονομικές διατάξεις	71
3.6 Άλλες διατάξεις	72

4	Λοιπή νομοθεσία εκτός των καταστατικών των ΕθνΚΤ	72
4.1	Τραπεζογραμμάτια	72
4.2	Κέρματα	72
4.3	Διαχείριση συναλλαγματικών διαθεσίμων	73
4.4	Συναλλαγματική πολιτική	73
4.5	Άλλοι τομείς	73
5	Αξιολογήσεις κατά χώρα	73
5.1	Ελλάδα	73
5.2	Σουηδία	76
	Εκδόσεις της ΕΚΤ	79

Συντομογραφίες

Χώρες

ΒΕΛ	Βέλγιο
ΔΑΝ	Δανία
ΓΕΡ	Γερμανία
ΕΛΛ	Ελλάδα
ΙΣΠ	Ισπανία
ΓΑΛ	Γαλλία
ΙΡΛ	Ιρλανδία
ΙΤΑ	Ιταλία
ΛΟΥ	Λουξεμβούργο
ΟΛΛ	Ολλανδία
ΑΥΣ	Αυστρία
ΠΟΡ	Πορτογαλία
ΦΙΝ	Φινλανδία
ΣΟΥ	Σουηδία
ΗΒ	Ηνωμένο Βασίλειο
ΙΑΠ	Ιαπωνία
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες

Άλλες συντομογραφίες

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΒΡΜ4	Εγχειρίδιο Ισοζυγίου Πληρωμών του ΔΝΤ (4η έκδοση)
ΒΡΜ5	Εγχειρίδιο Ισοζυγίου Πληρωμών του ΔΝΤ (5η έκδοση)
c.i.f	κόστος, ασφάλεια, ναύλος στα σύνορα του εισαγωγέα
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΔΟΥ	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
ΔΤΚ	Δείκτης Τιμών Καταναλωτή
ΕCΥ	Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΘΝΚΤ	εθνικές κεντρικές τράπεζες
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕνΔΤΚ	Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή
ΕΝΙ	Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα
ΕΣΚΤ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών
ΕΣΛ 95	Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών του 1995
ΕΥΡ/€	ευρώ
f.o.b.	ελεύθερο στα σύνορα του εξαγωγέα
ΝΧΙ	Νομισματικά Χρηματοδοτικά Ιδρύματα
ΠΚ	πιστοποιητικά καταθέσεων
geros	Πράξεις αγοράς/πώλησης χρεογράφων με συμφωνία επαναγοράς επαναπώλησης
ΤΔΔ	Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών
ΤΤΔΕ (Αναθ. 3)	Τυποποιημένη Ταξινόμηση Διεθνούς Εμπορίου (αναθεώρηση 3)

Σύμφωνα με την πρακτική της Κοινότητας, οι χώρες της ΕΕ αναφέρονται στην παρούσα έκθεση με την αλφαβητική σειρά του ονόματός τους στην αντίστοιχη εθνική γλώσσα.

Εισαγωγή και περιλήψεις κατά χώρα

Εισαγωγή

Στην εφετινή Έκθεση που καταρτίζεται σύμφωνα με το Άρθρο 122 (2) της Συνθήκης ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (η “Συνθήκη”), η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) χρησιμοποιεί το πλαίσιο που εφαρμόστηκε στην Έκθεση για τη Σύγκλιση η οποία καταρτίστηκε από το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (ΕΝΙ) το Μάρτιο του 1998 προκειμένου να εξετάσει, όσον αφορά την Ελλάδα και τη Σουηδία, την επίτευξη υψηλού βαθμού διατηρήσιμης σύγκλισης, καθώς και τη συμμόρφωση με τις καταστατικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ) ώστε να γίνουν αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ).

Όσον αφορά την Ελλάδα, σημειώνεται επίσης ότι στις 9 Μαρτίου 2000 ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών της Ελλάδος απηύθυνε προς τον Πρόεδρο της ΕΚΤ επιστολή, με την οποία ζητούσε να αξιολογηθεί αίτημα της Ελλάδος για κατάργηση της ιδιότητας του κράτους-μέλους με παρέκκλιση.

Μετά την εισαγωγή του ευρώ την 1η Ιανουαρίου 1999, τέσσερα κράτη-μέλη της ΕΕ δεν είναι ακόμη πλήρη μέλη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Δύο από αυτά τα κράτη-μέλη, δηλ. η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, απολαμβάνουν ειδικό καθεστώς. Όπως ορίζεται στα σχετικά πρωτόκολλα, που προσαρτώνται στη Συνθήκη, σχετικά με τη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο αντίστοιχα, οι χώρες αυτές γνωστοποίησαν ότι δεν επιθυμούν να συμμετάσχουν στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ την 1η Ιανουαρίου 1999. Κατόπιν τούτου, Εκθέσεις για τη Σύγκλιση των εν λόγω δύο κρατών-μελών πρέπει να υποβληθούν μόνον εφόσον αυτά το ζητήσουν. Εφόσον τέτοιο αίτημα δεν έχει υπάρξει, η εφετινή Έκθεση για τη Σύγκλιση καλύπτει μόνο την Ελλάδα και τη Σουηδία.

Με την κατάρτιση της παρούσας Έκθεσης, η ΕΚΤ εκπληρώνει την υποχρέωσή της βάσει του Άρθρου 122 (2), σε συνδυασμό με το Άρθρο 121 (1) της Συνθήκης, να υποβάλλει έκθεση προς το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής

Ένωσης (Συμβούλιο) τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο χρόνια ή όποτε το ζητήσει κράτος-μέλος με παρέκκλιση “για την πρόοδο που έχουν επιτελέσει τα κράτη-μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους για την επίτευξη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης”. Η ίδια εντολή έχει δοθεί και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι δύο εκθέσεις έχουν υποβληθεί στο Συμβούλιο της ΕΕ παράλληλα. Οι δύο εκθέσεις αποτελούν την αφετηρία της διαδικασίας του Άρθρου 122 (2), η οποία περιλαμβάνει τα εξής επόμενα στάδια:

- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα διατυπώσει πρόταση για τα κράτη-μέλη των οποίων θα καταργηθεί η παρέκκλιση,
- θα ζητηθεί η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,
- το Συμβούλιο της ΕΕ, συνεργάζόμενο σε επίπεδο Αρχηγών Κρατών ή Κυβερνήσεων, θα συζητήσει τα θέματα και, τέλος,
- το Συμβούλιο ECOFIN, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα αποφασίσει, με βάση τα κριτήρια που προβλέπονται στο Άρθρο 121 (1), ποια κράτη-μέλη με παρέκκλιση πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις ώστε να καταργηθούν οι παρεκκλίσεις τους.

Η εφετινή Έκθεση για τη Σύγκλιση περιλαμβάνει τρία κεφάλαια. Στο Κεφάλαιο I περιγράφονται οι κυριότερες πτυχές της εξέτασης της οικονομικής σύγκλισης το 2000. Στο Κεφάλαιο II αξιολογείται η υπάρχουσα κατάσταση οικονομικής σύγκλισης όσον αφορά την Ελλάδα και τη Σουηδία και στο Κεφάλαιο III διερευνάται η συμμόρφωση με τις καταστατικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι ΕθνΚΤ ώστε να καταστούν αναπόσπαστο τμήμα του ΕΣΚΤ.

Περιλήψεις κατά χώρα

Ελλάδα

Κατά την περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 1999 έως το Μάρτιο του 2000 η Ελλάδα επέτυχε μέσο δωδεκάμηνο ρυθμό πληθωρισμού (βάσει του ΕνΔΤΚ) 2,0%, δηλ. χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς που προβλέπει η Συνθήκη. Συνολικά το 1999 ο ρυθμός πληθωρισμού ήταν ίσος με την τιμή αναφοράς και, από τον Ιανουάριο του 2000, η Ελλάδα έχει επιτύχει ρυθμό πληθωρισμού (βάσει του ΕνΔΤΚ) χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς. Εξεταζόμενος στη διάρκεια της περιόδου από το 1998 μέχρι σήμερα ο πληθωρισμός (ΕνΔΤΚ) στην Ελλάδα έχει μειωθεί σημαντικά και τώρα είναι πιο κοντά σε ένα επίπεδο το οποίο μπορεί γενικά να θεωρηθεί συνεπές με τη σταθερότητα των τιμών. Ανατρέχοντας στο παρελθόν, διακρίνουμε σαφή τάση προς χαμηλότερο πληθωρισμό στην Ελλάδα, δεδομένου ότι ο ρυθμός μεταβολής του ΔΤΚ μειώθηκε από 20,4% το 1990 σε 2,6% το 1999 (ρυθμός αύξησης του ΕνΔΤΚ το 1999: 2,1%). Ταυτόχρονα, ο ρυθμός αύξησης της αμοιβής εργασίας ανά μισθωτό επιβραδύνθηκε από 12,2% το 1995 σε 4,8% το 1999. Αξίζει να προσεχθεί το γεγονός ότι η πρόσφατη μείωση των ρυθμών πληθωρισμού μπορεί εν μέρει να αποδοθεί σε προσωρινούς παράγοντες και ότι οι μεταβολές των τιμών του πετρελαίου έχουν σχετικά ισχυρότερη επίδραση στην εξέλιξη των τιμών στην Ελλάδα από ό,τι στο σύνολο της ΕΕ.

Όσον αφορά τις προοπτικές, οι πρόσφατες προβλέψεις υποδηλώνουν ρυθμούς πληθωρισμού μεταξύ 2,2% και 2,4% το 2000 και μεταξύ 2,3% και 2,7% το 2001. Οι μελλοντικές εξελίξεις των τιμών στην Ελλάδα υπόκεινται σε κάποιους ανοδικούς κινδύνους. Το 2000 και το 2001 οι ρυθμοί πληθωρισμού θα επηρεαστούν ανοδικά καθώς οι πρόσφατες περικοπές της έμμεσης φορολογίας θα παύσουν να επιδρούν. Παραμένει αβέβαιο κατά πόσον η μη ανανέωση των “συμφωνιών κυριών” με εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, καθώς και με παροχές υπηρεσιών, θα οδηγήσει σε ανοδικές

πιέσεις επί των τιμών. Εξάλλου, η τελική ευθυγράμμιση των ελληνικών επιτοκίων με τα επιτόκια της ζώνης του ευρώ και η διολίσθηση της δραχμής προς το συντελεστή μετατροπής της θα ασκήσουν ανοδικές πιέσεις στις τιμές. Συνεπώς, η διατηρησιμότητα της θετικής εξέλιξης σε σχέση με την πορεία του πληθωρισμού υπόκειται σε ανοδικούς κινδύνους και έχει ιδιαίτερη σπουδαιότητα για την Ελλάδα να συνεχιστούν οι προσπάθειες ώστε να υποστηριχθεί περαιτέρω η διαρκής σταθερότητα των τιμών. Η συγκράτηση των πιέσεων επί των μισθών και των τιμών – χωρίς στήριξη σε άλλα ειδικά “εφάπαξ” μέτρα – εξαρτάται αποφασιστικά από την αξιοπιστία της συνολικής στρατηγικής των αρμόδιων αρχών. Ειδικότερα, σχετίζεται με την άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής και με διαρθρωτικές πολιτικές που αποβλέπουν στη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών προϊόντων και εργασίας.

Όσον αφορά τη δημοσιονομική πολιτική, το 1999 ο λόγος του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης ήταν 1,6%, υποχωρώντας σε επίπεδο αρκετά χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς 3%, και ο λόγος του χρέους ήταν 104,4%, δηλ. κατά πολύ υψηλότερος από την τιμή αναφοράς 60%. Σε σύγκριση με το 1998 ο λόγος του ελλείμματος προς το ΑΕΠ έχει μειωθεί κατά 1,5 εκατοστιαία μονάδα και ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ κατά 1 εκατοστιαία μονάδα. Από το 1998 ο λόγος του ελλείμματος δεν έχει υπερβεί το λόγο δημόσιων επενδύσεων/ΑΕΠ. Το 2000 ο λόγος του ελλείμματος προβλέπεται να μειωθεί σε 1,3% του ΑΕΠ, ενώ ο λόγος του χρέους προβλέπεται να μειωθεί σε 103,7%. Ωστόσο, σημαντικές προσαρμογές ελλείμματος-χρέους εξακολουθούν να επηρεάζουν αρνητικά την εξέλιξη του χρέους, με αποτέλεσμα το δημόσιο χρέος της Ελλάδος να μειώνεται με βραδείς ρυθμούς, παρά τα υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα και τα έσοδα από τις ιδιωτικοποιήσεις. Παρά τις προσπάθειες και τη σημαντική πρόοδο που έχει συντελεστεί ως προς τη βελτίωση της τρέχουσας δημοσιονομικής κατάστασης, πρέπει να εξακολουθεί να υπάρχει προβληματισμός

σχετικά με το αν ο λόγος δημόσιου χρέους/ΑΕΠ “μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό” και κατά πόσον έχει επιτευχθεί η σταθερότητα της δημοσιονομικής κατάστασης. Θα απαιτηθούν σημαντικά πρωτογενή πλεονάσματα και διαρκή, ικανού μεγέθους συνολικά δημοσιονομικά πλεονάσματα που θα υπερβαίνουν τους στόχους του Επικαιροποιημένου Προγράμματος Σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας, καθώς και σημαντικά μειωμένες προσαρμογές ελλείμματος-χρέους, για να μειωθεί ο λόγος του χρέους στο 60% σε εύλογο χρονικό διάστημα. Θα απαιτηθεί επίσης αυστηρή δημοσιονομική πολιτική προκειμένου να συγκρατηθούν οι πληθωριστικές πιέσεις που προέρχονται από την προαναφερθείσα χαλάρωση των νομισματικών συνθηκών στο διάστημα πριν από την πλήρη ένταξη στην ΟΝΕ. Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης απαιτεί επίσης, ως μεσοπρόθεσμο στόχο, δημοσιονομική κατάσταση σχεδόν ισοσκελισμένη ή πλεονασματική.

Όσον αφορά τη γήρανση του πληθυσμού, απαιτούνται αυξημένες προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, ενώ η περαιτέρω πρόοδος στον τομέα των ιδιωτικοποιήσεων θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση των υποχρεώσεων του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Επιπλέον, απαιτούνται ταχύτερη ενσωμάτωση της νομοθεσίας της Ενιαίας Αγοράς στο εθνικό δίκαιο, περαιτέρω πρόοδος ως προς την απελευθέρωση ορισμένων κλάδων που αφορούν δίκτυα και αποφασιστικές προσπάθειες για να αντιμετωπιστούν οι διαρθρωτικές δυσκαμψίες της αγοράς εργασίας.

Το επίπεδο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων έφθασε το 6,4% κατά μέσο όρο στη διάρκεια της περιόδου αναφοράς από τον Απρίλιο του 1999 έως το Μάρτιο του 2000, δηλ. κάτω από την τιμή αναφοράς. Το Μάρτιο του 2000, η διαφορά μεταξύ των ελληνικών μακροπρόθεσμων επιτοκίων και του μέσου όρου της ζώνης του ευρώ έφθασε περίπου το 0,8 της εκατοστιαίας μονάδας, ενώ η διαφορά μεταξύ των ελληνικών βραχυπρόθεσμων

επιτοκίων και του μέσου όρου της ζώνης του ευρώ κατά τους μήνες Ιανουάριο έως και Μάρτιο του 2000 ήταν 5,4 εκατοστιαίες μονάδες.

Η δραχμή συμμετέχει στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) από τις 16 Μαρτίου του 1998 και εντάχθηκε στον ΜΣΙ ΙΙ κατά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ. Κατά τη διετή περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 1998 έως το Μάρτιο του 2000, η δραχμή ήταν κατά κανόνα ανατιμημένη σε σχέση με τις κεντρικές της ισοτιμίες. Η μεταβλητότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας μειώθηκε σημαντικά κατά την περίοδο αναφοράς και οι σημαντικές διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων μειώθηκαν σταδιακά από το Σεπτέμβριο του 1998 και μετά. Εντούτοις, οι σχετικά μεγάλες διαφορές των επιτοκίων έπαιξαν σημαντικό ρόλο κατά την περίοδο αναφοράς. Παρεμβάσεις στην αγορά συναλλάγματος διενεργήθηκαν κατά καιρούς, προκειμένου να περιοριστούν οι διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Μετά από σταδιακή υποτίμηση κατά το μεγαλύτερο μέρος του 1999 και ανατίμηση της κεντρικής ισοτιμίας κατά 3,5% τον Ιανουάριο του 2000, η ισοτιμία της δραχμής έναντι του ευρώ διαμορφώθηκε σε 333,89 δρχ. ανά ευρώ το Μάρτιο του 2000, δηλ. 2,0% επάνω από την νέα κεντρική της ισοτιμία. Καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς που καλύπτει η παρούσα Έκθεση, η Ελλάδα σημείωσε ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών τα οποία μπορούν εν μέρει να αποδοθούν στην ανάγκη της χώρας να χρηματοδοτεί τις επενδύσεις.

Όσον αφορά τη συμβατότητα της ελληνικής νομοθεσίας – συμπεριλαμβανομένου του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος – με τις προβλεπόμενες στη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ προϋποθέσεις για την εισαγωγή του ευρώ, σημειώνονται τα εξής:

Μετά τα πορίσματα της Έκθεσης του ΕΝΙ για τη Σύγκλιση του 1998, το Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος τροποποιήθηκε στις 25 Απριλίου 2000, ώστε να πληροί τους όρους της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ

για την πλήρη νομική ενσωμάτωση της Τράπεζας της Ελλάδος στο ΕΣΚΤ. Εφόσον το νέο Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος κυρωθεί από τη Βουλή και τεθεί σε ισχύ εγκαίρως όπως υποβλήθηκε στην ΕΚΤ στο πλαίσιο της διαδικασίας διαβούλευσης και εφόσον ο Νόμος 2548/1997 προσαρμοστεί αναλόγως (διαδικασία η οποία, κατά την ΕΚΤ, πρέπει να ολοκληρωθεί επείγοντως), δεν θα υπάρχουν πλέον ατέλειες στο Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος ως προς τους όρους της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ σχετικά με την πλήρη νομική ενσωμάτωση της Τράπεζας της Ελλάδος στο ΕΣΚΤ.

Όσον αφορά τη λοιπή νομοθεσία, πλην του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος, η ΕΚΤ σημειώνει ότι η εν λόγω λοιπή νομοθεσία θα προσαρμοστεί με νόμο για την εισαγωγή του ευρώ, για τον οποίο θα πρέπει να ζητηθεί η γνώμη της ΕΚΤ σύμφωνα με το Άρθρο 105 (4), δεύτερη περίπτωση, της Συνθήκης, όπως επαναλαμβάνεται στο Άρθρο 4 (α), δεύτερη περίπτωση, του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

Σουηδία

Κατά την περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 1999 έως το Μάρτιο του 2000, η Σουηδία επέτυχε δωδεκάμηνο μέσο ρυθμό πληθωρισμού (βάσει του ΕνΔΤΚ) 0,8%, δηλ. αρκετά χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς που προβλέπει η Συνθήκη. Η Σουηδία έχει εισέλθει τα τελευταία χρόνια σε μία φάση υψηλής ανάπτυξης, με κύριο προωθητικό παράγοντα την εγχώρια ζήτηση. Ταυτόχρονα, η κατεύθυνση της δημοσιονομικής πολιτικής έγινε πιο ουδέτερη, με αποτέλεσμα να εξαλειφθεί γρήγορα το παραγωγικό κενό. Η εξάλειψη του παραγωγικού κενού, καθώς και οι συναφείς δείκτες τιμών επισημαίνουν αυξανόμενες ανοδικές πιέσεις στις τιμές και το κόστος. Όσον αφορά τις προοπτικές, ο πληθωρισμός σύμφωνα με τις προβλέψεις θα διαμορφωθεί γύρω στο 1,5% το 2000 και γύρω στο 2% το 2001. Το επίπεδο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων ήταν 5,4%, δηλ. χαμηλότερο από την αντίστοιχη τιμή αναφοράς.

Η Σουηδία δεν συμμετέχει στον ΜΣΙ ΙΙ. Η Σουηδία είναι κράτος-μέλος με παρέκκλιση και δεν διαθέτει ρήτρα εξαίρεσης από το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Κατά συνέπεια, είναι υποχρεωμένη από τη Συνθήκη να υιοθετήσει το ευρώ, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι πρέπει να προσπαθήσει να εκπληρώσει όλα τα κριτήρια σύγκλισης, συμπεριλαμβανομένου και αυτού που αφορά τη συναλλαγματική ισοτιμία. Κατά την περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 1998 έως το Μάρτιο του 2000 η ισοτιμία της σουηδικής κορώνας διαμορφώθηκε αρχικά σε χαμηλότερα επίπεδα από τις μέσες διμερείς συναλλαγματικές της ισοτιμίες του Απριλίου 1998 έναντι των περισσότερων άλλων νομισμάτων της ΕΕ, οι οποίες χρησιμοποιούνται ενδεικτικά ως σημείο αναφοράς, ελλείψει κεντρικών ισοτιμιών. Αφού υποτιμήθηκε σημαντικά το β' εξάμηνο του 1998, μετά την αναταραχή που προκάλεσε στην παγκόσμια αγορά η κρίση των αναδυόμενων αγορών τον Αύγουστο του 1998, η κορώνα ανατιμήθηκε έναντι του ευρώ κατά 14,4% ολόκληρο το 1999 και μέχρι το Μάρτιο του 2000. Η ενίσχυση αυτή αντανάκλα την αποκατάσταση της ομαλότητας μετά την παγκόσμια κρίση που επικράτησε το φθινόπωρο του 1998, καθώς και τις επιδόσεις της σουηδικής οικονομίας που ήταν καλύτερες από τις αναμενόμενες.

Το 1999 η Σουηδία επέτυχε δημοσιονομικό πλεόνασμα 1,9% του ΑΕΠ, εκπληρώνοντας έτσι την τιμή αναφοράς 3%, ενώ υπάρχει προοπτική για πλεόνασμα 2,4% του ΑΕΠ το 2000. Ο λόγος χρέους/ΑΕΠ υπερβαίνει την τιμή αναφοράς 60%. Αφού κορυφώθηκε το 1994, υποχώρησε κατά 12,2% εκατοστιαίες μονάδες σε 65,5% το 1999. Όσον αφορά τη διατηρησιμότητα των δημοσιονομικών εξελίξεων, υπάρχει προοπτική για μείωση του λόγου του χρέους σε 61,3% το 2000. Με βάση τις τάσεις του δημοσιονομικού αποτελέσματος σε σχέση με το ΑΕΠ, η Σουηδία αναμένεται να συμμορφωθεί με το μεσοπρόθεσμο στόχο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, για σχεδόν ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό προϋπολογισμό, σύμφωνα με την αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που επιβεβαιώνεται από το Συμβούλιο ECOFIN.

Όσον αφορά τους άλλους παράγοντες, ο λόγος του ελλείμματος δεν έχει υπερβεί το λόγο δημόσιων επενδύσεων/ΑΕΠ από το 1997. Επιπλέον, η Σουηδία σημείωσε πλεονάσματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της, ενώ η καθαρή εξωτερική της θέση εξακολουθεί να είναι αρνητική. Σχετικά με τη γήρανση του πληθυσμού, η Σουηδία έχει το πλεονέκτημα να διαθέτει ένα εν μέρει κεφαλαιοποιητικό ασφαλιστικό σύστημα, το οποίο σταδιακά συμπληρώνεται με ένα νέο σύστημα που θα μειώσει τις πιέσεις στα δημόσια οικονομικά.

Όσον αφορά τη συμβατότητα της σουηδικής νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της Τράπεζας της Σουηδίας, με τις προβλεπόμενες στη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ προϋποθέσεις για την εισαγωγή του ευρώ, σημειώνονται τα εξής:

Η σουηδική νομοθεσία, και ειδικότερα το Καταστατικό της Τράπεζας της Σουηδίας, δεν προβλέπει τη νομική ενσωμάτωση της Τράπεζας στο ΕΣΚΤ, αν και η Σουηδία δεν είναι κράτος-μέλος με ειδικό καθεστώς και συνεπώς πρέπει να συμμορφωθεί με τους περί προσαρμογής όρους του Άρθρου 109 της Συνθήκης. Το γεγονός αυτό επηρεάζει μία σειρά διατάξεων του καταστατικού της Τράπεζας.

Όσον αφορά τη λοιπή νομοθεσία εκτός του Καταστατικού της Τράπεζας της Σουηδίας, η ΕΚΤ επισημαίνει ότι η νομοθεσία που αφορά την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα και το νόμο περί απορρήτου πρέπει να επανεξεταστεί με βάση το καθεστώς εμπιστευτικότητας κατά το Άρθρο 38 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Η ΕΚΤ δεν έχει υπόψη της άλλες καταστατικές διατάξεις που χρήζουν προσαρμογής βάσει του Άρθρου 109 της Συνθήκης.

Κεφάλαιο Ι

**Βασικές πτυχές της εξέτασης της
οικονομικής σύγκλισης το 2000**

Σύμφωνα με το Άρθρο 122 (2) της Συνθήκης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η ΕΚΤ, τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο χρόνια ή όποτε το ζητήσει κράτος-μέλος με παρέκκλιση, υποβάλλουν εκθέσεις για την πρόοδο που έχουν επιτελέσει τα κράτη-μέλη με παρέκκλιση στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους για την επίτευξη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) (“Εκθέσεις για τη Σύγκλιση”). Τέσσερα κράτη-μέλη της ΕΕ δεν συμμετέχουν ακόμη πλήρως στην ΟΝΕ. Δύο από αυτά, η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, έχουν ειδικό καθεστώς, το οποίο συνεπάγεται ότι δεν καταρτίζονται Εκθέσεις για τη Σύγκλιση για τα εν λόγω κράτη-μέλη, παρά μόνο εάν αυτά το ζητήσουν. Εφόσον τέτοιο αίτημα δεν υπεβλήθη, η εξέταση της οικονομικής σύγκλισης το 2000 καλύπτει μόνο την Ελλάδα και τη Σουηδία.

Σκοπός του Κεφαλαίου II της παρούσας Έκθεσης είναι να παρουσιάσει συνοπτικά τα διαθέσιμα στοιχεία για την Ελλάδα και τη Σουηδία, όπως προκύπτουν από τη διεξοδική εξέταση της οικονομικής σύγκλισης, με γνώμονα μια σειρά από οικονομικά κριτήρια που αφορούν την εξέλιξη των τιμών, τα δημόσια οικονομικά, τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια, λαμβανομένων υπόψη και ορισμένων άλλων παραγόντων. Τα Πλαίσια 1 έως 4 υπενθυμίζουν εν συντομία τις διατάξεις της Συνθήκης και παρέχουν μεθοδολογικές

λεπτομέρειες που οριοθετούν την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων εκ μέρους της ΕΚΤ. Επιπλέον, το κυρίως κείμενο περιγράφει αναλυτικότερα μια σειρά από δείκτες οι οποίοι λαμβάνονται υπόψη για να εξεταστεί κατά πόσον οι εξελίξεις είναι διατηρήσιμες και από τους οποίους οι περισσότεροι έχουν χρησιμοποιηθεί σε παλαιότερες εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ). Πρώτον, εξετάζονται αναδρομικά στοιχεία από τη δεκαετία του 1990. Με αυτό τον τρόπο μπορεί ακριβέστερα να προσδιοριστεί αν τα σημερινά επιτεύγματα οφείλονται πρωτίστως σε πραγματικές διαρθρωτικές προσαρμογές. Αυτό, με τη σειρά του, θεωρείται ότι θα επιτρέψει να εκτιμηθεί καλύτερα κατά πόσον η οικονομική σύγκλιση είναι διατηρήσιμη. Δεύτερον, στο βαθμό που κρίνεται σκόπιμο, εξετάζονται οι προοπτικές για το μέλλον. Υπογραμμίζεται σχετικά ότι η διατηρησιμότητα των ευνοϊκών εξελίξεων εξαρτάται σε καθοριστικό βαθμό από το κατά πόσον η οικονομική πολιτική θα ανταποκριθεί με τρόπο πρόσφορο και διαρκή στις σημερινές και τις μελλοντικές προκλήσεις. Γενικά, τονίζεται ότι η εξασφάλιση της διατηρησιμότητας εξαρτάται τόσο από την επίτευξη μιας υγιούς αφετηρίας όσο και από τις πολιτικές που θα ακολουθηθούν μετά την εισαγωγή του ευρώ.

Όσον αφορά την εξέλιξη των τιμών, οι διατάξεις της Συνθήκης και η εφαρμογή τους από την ΕΚΤ σκιαγραφούνται στο Πλαίσιο 1.

Πλαίσιο 1

Η εξέλιξη των τιμών

1 Οι διατάξεις της Συνθήκης

Σύμφωνα με το Άρθρο 121 (1), πρώτη περίπτωση, απαιτείται:

“επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερότητας τιμών. Αυτό καταδεικνύεται από ρυθμό πληθωρισμού που προσεγγίζει τον αντίστοιχο ρυθμό των τριών, το πολύ, κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών”.

Το Άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο Άρθρο 121 της Συνθήκης ορίζει τα εξής:

“Το κριτήριο της σταθερότητας των τιμών, που αναφέρεται στο Άρθρο 121 (1), πρώτη περίπτωση, της Συνθήκης, σημαίνει ότι ένα κράτος-μέλος έχει σταθερές επιδόσεις στο θέμα των τιμών και μέσο ρυθμό πληθωρισμού, καταγεγραμμένο επί ένα έτος πριν από τον έλεγχο, που δεν υπερβαίνει εκείνο των τριών, το πολύ, κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών, περισσότερο από 1,5 εκατοστιαία μονάδα. Ο πληθωρισμός

υπολογίζεται βάσει του δείκτη τιμών καταναλωτή (ΔΤΚ) σε συγκρίσιμη βάση, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών των εθνικών ορισμών.”

2 Εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης

Στο πλαίσιο της παρούσας Έκθεσης, η ΕΚΤ εφαρμόζει τις διατάξεις της Συνθήκης ως εξής:

- Πρώτον, όσον αφορά το “μέσο ρυθμό πληθωρισμού, καταγεγραμμένο επί ένα έτος πριν από τον έλεγχο”, ο ρυθμός πληθωρισμού υπολογίστηκε με βάση την αύξηση του τελευταίου διαθέσιμου δωδεκάμηνου μέσου όρου του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) σε σύγκριση με τον προηγούμενο δωδεκάμηνο μέσο όρο. Έτσι, σχετικά με το ρυθμό πληθωρισμού, ως περίοδος αναφοράς στην παρούσα Έκθεση λαμβάνεται το διάστημα Απριλίου 1999-Μαρτίου 2000.
- Δεύτερον, η έννοια των “τριών, το πολύ, κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών”, που χρησιμοποιείται για να προσδιοριστεί η τιμή αναφοράς, εφαρμόστηκε με βάση το μη σταθμικό αριθμητικό μέσο όρο του ρυθμού πληθωρισμού των τριών χωρών με τους χαμηλότερους ρυθμούς πληθωρισμού, δεδομένου ότι εν λόγω ρυθμοί είναι συμβατοί με τη σταθερότητα των τιμών. Στη διάρκεια της περιόδου αναφοράς της παρούσας Έκθεσης, οι τρεις χώρες με το χαμηλότερο πληθωρισμό (βάσει του ΕνΔΤΚ) ήταν η Σουηδία (0,8%), η Αυστρία (0,9%) και η Γαλλία (0,9%). Άρα ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού είναι 0,9% και, αφού προστεθεί 1,5 εκατοστιαία μονάδα, προκύπτει τιμή αναφοράς 2,4%.

Προκειμένου να εξεταστεί αναλυτικότερα η διατηρησιμότητα της εξέλιξης των τιμών, ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού (ΕνΔΤΚ) που σημειώθηκε στη δωδεκάμηνη περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 1999 έως το Μάρτιο του 2000 επισκοπείται υπό το πρίσμα των επιδόσεων από άποψη σταθερότητας των τιμών στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990. Εν προκειμένω, η προσοχή εστιάζεται στον προσανατολισμό της νομισματικής πολιτικής, και ιδίως στο κατά πόσον οι νομισματικές αρχές δίδουν πρωτίστως έμφαση στην επίτευξη και διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, καθώς και στη συμβολή άλλων τομέων της οικονομικής πολιτικής στην επίτευξη διατηρήσιμης σταθερότητας των τιμών. Εξάλλου, λαμβάνονται υπόψη και οι επιδράσεις του μακροοικονομικού περιβάλλοντος στην επίτευξη της σταθερότητας των τιμών. Η εξέλιξη των τιμών εξετάζεται υπό το πρίσμα των συνθηκών προσφοράς και ζήτησης και επικεντρώνεται, μεταξύ άλλων, στους παράγοντες που επηρεάζουν το κόστος

εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και τις τιμές των εισαγομένων. Τέλος, λαμβάνονται υπόψη οι τάσεις των τιμών, όπως προκύπτουν από άλλους συναφείς δείκτες τιμών (όπως ο εθνικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), ο αποπληθωριστής της ιδιωτικής κατανάλωσης, ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ και οι τιμές παραγωγού). Όσον αφορά τις προοπτικές, παρέχεται μια εικόνα της αναμενόμενης εξέλιξης του πληθωρισμού στο άμεσο μέλλον, η οποία περιλαμβάνει και προβλέψεις των κυριότερων διεθνών οργανισμών. Παράλληλα, γίνεται αναφορά και σε ορισμένα διαρθρωτικά θέματα, τα οποία έχουν σημασία για τη διατήρηση περιβάλλοντος που θα συντελέσει στη σταθερότητα των τιμών μετά την ένταξη στην ΟΝΕ.

Όσον αφορά τις δημοσιονομικές εξελίξεις, οι διατάξεις της Συνθήκης και η εφαρμογή τους εκ μέρους της ΕΚΤ, καθώς και ορισμένα διαδικαστικά θέματα, σκιαγραφούνται στο Πλαίσιο 2.

Πλαίσιο 2

Δημοσιονομικές εξελίξεις

1 Οι διατάξεις της Συνθήκης

Σύμφωνα με το Άρθρο 121 (1), δεύτερη περίπτωση, απαιτείται:

“σταθερότητα των δημόσιων οικονομικών. Αυτή καταδεικνύεται από την επίτευξη δημοσιονομικής κατάστασης χωρίς υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα, κατά την έννοια του Άρθρου 104 (6)”. Το Άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο Άρθρο 121 της Συνθήκης ορίζει ότι το κριτήριο αυτό “σημαίνει ότι τη στιγμή της εξέτασης δεν έχει ληφθεί απόφαση του Συμβουλίου για το κράτος-μέλος, όπως αναφέρεται στο Άρθρο 104 (6) της παρούσας Συνθήκης, όσον αφορά την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος”.

Το Άρθρο 104 καθορίζει τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος. Σύμφωνα με το Άρθρο 104 (2) και (3), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντάσσει έκθεση εάν ένα κράτος-μέλος δεν εκπληρώνει τους όρους περί δημοσιονομικής πειθαρχίας, ειδικότερα εάν:

- α) ο λόγος του προβλεπόμενου ή υφιστάμενου δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς (που σύμφωνα με το Πρωτόκολλο για τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος ορίζεται σε 3% του ΑΕΠ), εκτός εάν:
 - είτε ο λόγος αυτός σημειώνει ουσιαστική και συνεχή πτώση και έχει φθάσει σε επίπεδο παραπλήσιο της τιμής αναφοράς
 - είτε, εναλλακτικά, η υπέρβαση της τιμής αναφοράς είναι απλώς έκτακτη και προσωρινή και ο λόγος παραμένει κοντά στην τιμή αναφοράς,
- β) ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς (που σύμφωνα με το Πρωτόκολλο για τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος ορίζεται σε 60% του ΑΕΠ), εκτός εάν ο λόγος μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό.

Επιπλέον, η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής λαμβάνει υπόψη κατά πόσον το δημοσιονομικό έλλειμμα υπερβαίνει τις δαπάνες δημόσιων επενδύσεων, καθώς και όλους τους άλλους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανόμενης της μεσοπρόθεσμης οικονομικής και δημοσιονομικής κατάστασης του κράτους-μέλους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί επίσης να συντάξει έκθεση εάν, μολονότι πληρούνται οι όροι των κριτηρίων, θεωρεί ότι υπάρχει σε ένα κράτος-μέλος κίνδυνος υπερβολικού ελλείμματος. Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή διατυπώνει γνώμη για την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τέλος, σύμφωνα με το Άρθρο 104 (6), το Συμβούλιο της ΕΕ, με ειδική πλειοψηφία, με βάση σύσταση της Επιτροπής και αφού λάβει υπόψη τυχόν παρατηρήσεις του κράτους-μέλους, αποφασίζει, μετά από συνολική εκτίμηση, αν υφίσταται ή όχι υπερβολικό έλλειμμα στο εν λόγω κράτος-μέλος.

2 Διαδικαστικά θέματα και εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης

Προκειμένου να εξετάσει τη σύγκλιση, η ΕΚΤ διατυπώνει την άποψή της για τις δημοσιονομικές εξελίξεις. Όσον αφορά τη σταθερότητα των δημόσιων οικονομικών, η ΕΚΤ εξετάζει βασικούς δείκτες των δημοσιονομικών εξελίξεων από το 1990 έως το 1999, λαμβάνει υπόψη της τις προοπτικές και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα δημόσια οικονομικά και εστιάζει την προσοχή της στη συσχέτιση της εξέλιξης του ελλείμματος και αυτής του χρέους.

Όσον αφορά τη διάταξη της Συνθήκης σύμφωνα με την οποία ο λόγος του δημόσιου χρέους που υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ πρέπει να “μειώνεται επαρκώς” και να “πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό”, η ΕΚΤ εξετάζει τις παλαιότερες και τις τρέχουσες τάσεις και παρέχει μια σειρά από υπολογισμούς με βάση το αναλυτικό πλαίσιο που αναπτύχθηκε από το ΕΝΙ στην Έκθεση για τη Σύγκλιση του 1998.

Για την Ελλάδα, της οποίας ο λόγος χρέους υπερβαίνει το 100% του ΑΕΠ, πέρα από τους υπολογισμούς αυτούς, παρουσιάζονται και το συνολικό και το πρωτογενές αποτέλεσμα που απαιτούνται για να μειωθεί ο λόγος του χρέους

σε 60% του ΑΕΠ σε διάστημα 5, 10 και 15 ετών από το 1999 που είναι το έτος αναφοράς για τις δημοσιονομικές εξελίξεις, δηλ. το 2004, το 2009 και το 2014 αντίστοιχα. Στην περίπτωση της Σουηδίας, δεν εξετάζεται αναλυτικά η δυνητική πορεία του λόγου του χρέους στο μέλλον, εφόσον σύμφωνα με τις προβλέψεις ο λόγος του χρέους της πιθανότατα θα διαμορφωθεί σε επίπεδο χαμηλότερο του 60% του ΑΕΠ το 2001.

Η εξέταση των δημοσιονομικών εξελίξεων βασίζεται σε συγκρίσιμα στοιχεία που έχουν καταρτιστεί σε εθνικολογιστική βάση, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών του 1995 (βλ. το στατιστικό παράρτημα του Κεφαλαίου II). Τα κυριότερα στοιχεία που παρουσιάζονται στην παρούσα Έκθεση δόθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Μάρτιο του 2000 και περιλαμβάνουν τη δημοσιονομική κατάσταση κάθε χώρας κατά το 1998 και το 1999, καθώς και εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2000. Επίσης, παρουσιάζεται η σχέση μεταξύ του λόγου του ελλείμματος και των δαπανών δημόσιων επενδύσεων για το 1998 και το 1999.

Με σκοπό την προσεκτικότερη εξέταση της διατηρησιμότητας των δημοσιονομικών εξελίξεων, οι πραγματοποιήσεις κατά το έτος αναφοράς (1999) εξετάζονται υπό το πρίσμα των αντίστοιχων επιδόσεων κατά τη δεκαετία του 1990. Ως αφετηρία λαμβάνεται υπόψη η πορεία που ακολούθησε ο λόγος του χρέους στο παρελθόν και εξετάζονται οι παράγοντες που συνέβαλαν στην πορεία αυτή, δηλ. η διαφορά μεταξύ του ρυθμού αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ και των επιτοκίων, το πρωτογενές αποτέλεσμα και οι προσαρμογές ελλείμματος-χρέους. Μια τέτοια οπτική γωνία επιτρέπει πληρέστερη πληροφόρηση σχετικά με την έκταση της επίδρασης που άσκησε το μακροοικονομικό περιβάλλον, και ιδίως ο συνδυασμός ρυθμού ανάπτυξης και επιτοκίων, στη δυναμική του χρέους, σχετικά με τη συμβολή των προσπάθειών για δημοσιονομική εξυγίανση όπως αντικατοπτρίζεται στο πρωτογενές αποτέλεσμα, καθώς και σχετικά με το ρόλο των ειδικών παραγόντων όπως αυτοί περιλαμβάνονται στην προσαρμογή ελλείμματος-χρέους. Επιπλέον, εξετάζεται η διάρθρωση του χρέους, με ιδιαίτερη έμφαση στο ποσοστό του χρέους που έχει μικρή εναπομένουσα διάρκεια και στο ποσοστό που έχει συνομολογηθεί σε ξένο νόμισμα, καθώς και στην εξέλιξή τους. Η συσχέτιση αυτών των ποσοστών με το σημερινό επίπεδο του λόγου του χρέους καταδεικνύει σε ποιο βαθμό τα δημοσιονομικά αποτελέσματα είναι ευαίσθητα στις μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των επιτοκίων.

Στη συνέχεια, διερευνάται η εξέλιξη του ελλείμματος ως ποσοστού του ΑΕΠ. Στο σημείο αυτό είναι χρήσιμο να έχουμε κατά νου

ότι η μεταβολή του ετήσιου λόγου του χρέους μιας χώρας επηρεάζεται συνήθως από ποικίλους παράγοντες. Οι επιδράσεις αυτές συχνά διακρίνονται αφενός σε “κυκλικές”, οι οποίες αντανακλούν την αντίδραση των ελλειμμάτων στις αυξομειώσεις του παραγωγικού κενού, και αφετέρου σε “μη κυκλικές”, οι οποίες συχνά πιστεύεται ότι αντανακλούν διαρθρωτικής φύσεως ή μόνιμες προσαρμογές της δημοσιονομικής πολιτικής. Ωστόσο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι εν λόγω μη κυκλικές επιδράσεις, όπως ποσοτικοποιούνται στην παρούσα Έκθεση, κατ’ ανάγκη αντανακλούν αποκλειστικά κάποια διαρθρωτική μεταβολή της δημοσιονομικής κατάστασης, διότι περιλαμβάνουν και τυχόν μέτρα και άλλους παράγοντες που έχουν μόνο προσωρινές επιπτώσεις στη δημοσιονομική κατάσταση. Κατά το δυνατόν, γίνεται διάκριση ανάμεσα σε μέτρα που βελτιώνουν το αποτέλεσμα του προϋπολογισμού για ένα μόνο έτος και συνεπώς απαιτούν αντιστάθμιση στο επόμενο έτος (“εφάπαξ” μέτρα) και σε μέτρα που έχουν τις ίδιες επιπτώσεις βραχυπρόθεσμα αλλά επιπλέον οδηγούν σε πρόσθετο δανεισμό στα επόμενα έτη και έτσι αρχικά βελτιώνουν αλλά στη συνέχεια επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό (“αυτο-αναστρεφόμενα” μέτρα).

Εξετάζονται επίσης αναλυτικότερα οι τάσεις που παρουσίασαν στο παρελθόν οι δημόσιες δαπάνες και τα έσοδα. Υπό το φως των παλαιότερων τάσεων, παρουσιάζονται, μεταξύ άλλων, οι ευρύτεροι τομείς στους οποίους ίσως χρειαστεί να επικεντρωθεί η αναγκαία δημοσιονομική εξυγίανση στο μέλλον.

Όσον αφορά τις προοπτικές για το μέλλον, υπενθυμίζονται οι στόχοι των προϋπολογισμών, καθώς και οι πρόσφατες προβλέψεις για το 2000, και λαμβάνεται υπόψη η μεσοπρόθεσμη στρατηγική της δημοσιονομικής πολιτικής, όπως αντανακλάται στα Προγράμματα Σύγκλισης. Έπειτα παρουσιάζεται μια σειρά από επεξηγηματικούς υπολογισμούς (βλ. Πλαίσιο 2). Με βάση τους υπολογισμούς αυτούς, μπορεί να συσχετιστεί η εξέλιξη του ελλείμματος με την προβλεπόμενη πορεία του λόγου του χρέους, καθώς και με το στόχο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, που ισχύει από το 1999 και εξής, δηλ. την επίτευξη ισοσκελισμένου ή πλεονασματικού προϋπολογισμού. Τέλος, δίδεται έμφαση στις προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει μακροπρόθεσμα η σταθερότητα

των δημόσιων οικονομικών, ιδίως σ' αυτές που συνδέονται με το ζήτημα των μη κεφαλαιοποιητικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης σε συνάρτηση με τις δημογραφικές εξελίξεις.

Σημειώνεται ότι, κατά την αξιολόγηση της δημοσιονομικής κατάστασης των κρατών-μελών της ΕΕ, η ΕΚΤ δεν λαμβάνει υπόψη την επίδραση που έχουν στους εθνικούς προϋπολογισμούς οι μεταβιβάσεις από και προς τον κοινοτικό προϋπολογισμό.

Όσον αφορά την εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών, οι διατάξεις της Συνθήκης και η εφαρμογή τους εκ μέρους της ΕΚΤ σκιαγραφούνται στο Πλαίσιο 3.

Πλαίσιο 3

Η εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών

1 Οι διατάξεις της Συνθήκης

Σύμφωνα με το Άρθρο 121 (1), τρίτη περίπτωση, απαιτείται:

“τήρηση των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης που προβλέπονται από το μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, επί δύο τουλάχιστον χρόνια, χωρίς υποτίμηση έναντι του νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους-μέλους”.

Το Άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο Άρθρο 121 (1) της Συνθήκης ορίζει τα εξής:

“Το κριτήριο της συμμετοχής στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, που αναφέρεται στο Άρθρο 121 (1) της παρούσας Συνθήκης, σημαίνει ότι ένα κράτος-μέλος έχει τηρήσει τα κανονικά περιθώρια διακύμανσης που προβλέπει ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος χωρίς σοβαρή ένταση κατά τα δύο, τουλάχιστον, τελευταία έτη πριν από την εξέταση. Ειδικότερα, το κράτος-μέλος δεν πρέπει να έχει υποτιμήσει την κεντρική διμερή ισοτιμία του νομίσματός του έναντι του νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους-μέλους με δική του πρωτοβουλία μέσα στο ίδιο χρονικό διάστημα”.

2 Εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης

Η Συνθήκη αναφέρει το κριτήριο της συμμετοχής στον ευρωπαϊκό μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΜΣΙ έως το Δεκέμβριο του 1998, τον οποίο διαδέχθηκε ο ΜΣΙ ΙΙ από τον Ιανουάριο του 1999).

- Πρώτον, η ΕΚΤ εξετάζει αν η χώρα έχει συμμετάσχει στον ΜΣΙ/ΜΣΙ ΙΙ “κατά τα δύο, τουλάχιστον, έτη πριν από την εξέταση”, όπως ορίζει η Συνθήκη.
- Δεύτερον, όσον αφορά τον ορισμό των “κανονικών περιθωρίων διακύμανσης”, η ΕΚΤ υπενθυμίζει την επίσημη γνώμη που διατυπώθηκε από το Συμβούλιο του ΕΝΙ τον Οκτώβριο του 1994 και τις δηλώσεις του που περιέχονται στην Έκθεση με τίτλο “Πρόοδος προς τη σύγκλιση” (Νοέμβριος 1995):

Όπως αναφερόταν στη γνωμοδότηση του Συμβουλίου του ΕΝΙ τον Οκτώβριο του 1994, “η ευρύτερη ζώνη διακύμανσης βοήθησε στην επίτευξη διατηρήσιμου βαθμού σταθερότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών στον ΜΣΙ”, “το Συμβούλιο του ΕΝΙ θεωρεί σκόπιμο να διατηρηθούν οι σημερινές ρυθμίσεις” και “οι χώρες-μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν να αποβλέπουν στην αποφυγή σημαντικών διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ισοτιμιών προσανατολίζοντας την πολιτική τους προς την επίτευξη σταθερότητας τιμών και τη μείωση των δημόσιων ελλειμμάτων, συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο στην εκπλήρωση των προϋποθέσεων του Άρθρου 121 (1) της Συνθήκης και του σχετικού Πρωτοκόλλου”.

Στην έκθεση “Πρόοδος προς τη σύγκλιση” (Νοέμβριος 1995), το ΕΝΙ αναγνώρισε ότι “όταν συντασσόταν η Συνθήκη, τα ‘κανονικά περιθώρια διακύμανσης’ ήταν $\pm 2,25\%$ γύρω από τις διμερείς κεντρικές ισοτιμίες, ενώ η ζώνη $\pm 6\%$ συνιστούσε παρέκκλιση από τον κανόνα. Τον Αύγουστο του 1993 αποφασίστηκε να διευρυνθούν τα περιθώρια διακύμανσης σε $\pm 15\%$ και η έννοια του κριτηρίου, ιδίως η έννοια των ‘κανονικών περιθωρίων διακύμανσης’, έγινε λιγότερο σαφής”. Στην ίδια έκθεση είχε επίσης προταθεί ότι “στο πλαίσιο της εκ των υστέρων αξιολόγησης” θα πρέπει να ληφθεί υπόψη “η συγκεκριμένη εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ) από το 1993 και εξής.”

Με αυτά τα δεδομένα, κατά την αξιολόγηση της εξέλιξης των συναλλαγματικών ισοτιμιών δίδεται έμφαση στο αν οι συναλλαγματικές ισοτιμίες βρίσκονται κοντά στις κεντρικές ισοτιμίες εντός του ΜΣΙ/ΜΣΙ ΙΙ.

- Τρίτον, όσον αφορά το ζήτημα της “σοβαρής έντασης”, γενικά εξετάζεται ο βαθμός απόκλισης των συναλλαγματικών ισοτιμιών από τις κεντρικές ισοτιμίες έναντι των άλλων νομισμάτων του μηχανισμού (στο πλαίσιο του ΜΣΙ) ή από τις κεντρικές ισοτιμίες έναντι του ευρώ (στο πλαίσιο του ΜΣΙ ΙΙ), με βάση δείκτες όπως οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι της ομάδας χωρών με τα χαμηλότερα επιτόκια χρηματαγοράς και η εξέλιξη των διαφορών αυτών, λαμβανομένου υπόψη του ρόλου των παρεμβάσεων στην αγορά συναλλάγματος.

Για τη Σουηδία, η οποία δεν συμμετέχει στον ΜΣΙ ΙΙ (ούτε συμμετείχε στον προκάτοχό του, τον ΜΣΙ), παρουσιάζεται η εξέλιξη της σουηδικής κορώνας σε σχέση με καθένα από τα λοιπά νομίσματα της ΕΕ κατά το διάστημα από τον Απρίλιο έως το Δεκέμβριο του 1998 και έναντι του ευρώ και των λοιπών νομισμάτων της ΕΕ κατά το διάστημα από τον Ιανουάριο του 1999 έως το Μάρτιο του 2000.

Εκτός από την εξέλιξη των ονομαστικών συναλλαγματικών ισοτιμιών κατά την περίοδο αναφοράς (Απρίλιος 1998-Μάρτιος 2000), επισκοπούνται συνοπτικά και ορισμένες ενδείξεις σχετικά με τη διατηρησιμότητα των

σημερινών συναλλαγματικών ισοτιμιών. Οι ενδείξεις αυτές αφορούν την εξέλιξη της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι των κυριότερων εμπορικών εταίρων του κράτους-μέλους, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών του, το πόσο ανοικτή είναι η οικονομία του, το ποσοστό των ενδο-κοινοτικών συναλλαγών του και την καθαρή επενδυτική του θέση.

Όσον αφορά την εξέλιξη των μακροπρόθεσμων επιτοκίων, οι διατάξεις της Συνθήκης και η εφαρμογή τους εκ μέρους της ΕΚΤ σκιαγραφούνται στο Πλαίσιο 4.

Πλαίσιο 4

Η εξέλιξη των μακροπρόθεσμων επιτοκίων

1 Οι διατάξεις της Συνθήκης

Σύμφωνα με το Άρθρο 121 (1), τέταρτη περίπτωση, απαιτείται:

“διάρκεια της σύγκλισης που θα έχει επιτευχθεί από το κράτος-μέλος και της συμμετοχής του στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, αντανακλώμενη στα επίπεδα των μακροπρόθεσμων επιτοκίων”.

Το Άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο Άρθρο 121 της Συνθήκης ορίζει τα εξής:

“Το κριτήριο της σύγκλισης των επιτοκίων, που αναφέρεται στο Άρθρο 121 (1), τέταρτη περίπτωση, της παρούσας Συνθήκης σημαίνει ότι το υπό παρατήρηση κράτος-μέλος, επί διάστημα ενός έτους πριν από την εξέταση, έχει μέσο ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο το οποίο δεν υπερβαίνει εκείνο των τριών, το πολύ, κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών, περισσότερο από 2 εκατοστιαίες μονάδες. Τα επιτόκια υπολογίζονται βάσει μακροπρόθεσμων ομολόγων του Δημοσίου ή συγκρίσιμων χρεογράφων, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών των εθνικών ορισμών.”

2 Εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης

Στο πλαίσιο της παρούσας Έκθεσης, η ΕΚΤ εφαρμόζει τις διατάξεις της Συνθήκης ως εξής:

- Πρώτον, όσον αφορά το “μέσο ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο” που παρατηρείται “επί διάστημα ενός έτους πριν από την εξέταση”, το μακροπρόθεσμο επιτόκιο υπολογίστηκε ως ο αριθμητικός μέσος όρος του τελευταίου δωδεκαμήνου για το οποίο υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τους ΕνΔΤΚ. Έτσι, στην παρούσα Έκθεση λαμβάνεται ως περίοδος αναφοράς το διάστημα Απριλίου 1999-Μαρτίου 2000.
- Δεύτερον, η έννοια των “τριών, το πολύ, κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών”, που χρησιμοποιείται για να προσδιοριστεί η τιμή αναφοράς, εφαρμόστηκε με βάση το μη σταθμικό αριθμητικό μέσο όρο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων των τριών χωρών με τους χαμηλότερους ρυθμούς πληθωρισμού (βλ. Πλαίσιο 1). Κατά την περίοδο αναφοράς που εξετάζεται στην παρούσα Έκθεση, τα μακροπρόθεσμα επιτόκια των τριών αυτών χωρών ήταν 5,1% (Αυστρία), 5,4% (Σουηδία) και 5,0% (Γαλλία). Άρα το μέσο επιτόκιο είναι 5,2% και, αφού προστεθούν 2 εκατοστιαίες μονάδες, προκύπτει τιμή αναφοράς 7,2%.

Τα επιτόκια υπολογίστηκαν με βάση τα εναρμονισμένα μακροπρόθεσμα επιτόκια, που αναπτύχθηκαν με σκοπό την αξιολόγηση της σύγκλισης (βλ. το στατιστικό παράρτημα του Κεφαλαίου II).

Όπως προαναφέρθηκε, στη Συνθήκη γίνεται ρητή αναφορά στη “διάρκεια της σύγκλισης” που αντανακλάται στο επίπεδο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων. Έτσι, οι εξελίξεις κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς από τον Απρίλιο του 1999 έως το Μάρτιο του 2000 επισκοπούνται στο πλαίσιο της πορείας των μακροπρόθεσμων επιτοκίων στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 και των βασικών παραγόντων που ευθύνονται για τις διαφορές έναντι των επιτοκίων των χωρών της ΕΕ με τα χαμηλότερα μακροπρόθεσμα επιτόκια.

Τέλος, σύμφωνα με το Άρθρο 121 (1) της Συνθήκης, η παρούσα Έκθεση πρέπει να λάβει υπόψη και διάφορους άλλους παράγοντες, δηλ. “την εξέλιξη του ECU, τα αποτελέσματα της ολοκλήρωσης των αγορών, την κατάσταση και την εξέλιξη των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών και μια εξέταση των εξελίξεων του κατά μονάδα κόστους εργασίας και άλλων δεικτών τιμών”. Οι παράγοντες αυτοί εξετάζονται στο οικείο κεφάλαιο για κάθε χώρα σε συνδυασμό με τα επιμέρους κριτήρια που προαναφέρθηκαν. Με δεδομένη την εισαγωγή του ευρώ την 1η Ιανουαρίου 1999, δεν γίνεται πλέον ειδική αναφορά στην εξέλιξη του ECU.

Κεφάλαιο II

Κριτήρια σύγκλισης

1 Ελλάδα

1.1 Η εξέλιξη των τιμών

Στη διάρκεια της περιόδου αναφοράς (Απρίλιος 1999-Μάρτιος 2000) ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα ήταν 2,0%, δηλαδή κατά 0,4 της εκατοστιαίας μονάδας χαμηλότερος από το επίπεδο της τιμής αναφοράς 2,4%, όπως ορίζεται στο Άρθρο 121 της Συνθήκης ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και το Άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο εν λόγω άρθρο. Στο σύνολο του 1999 ο ρυθμός πληθωρισμού ήταν 2,1%, δηλαδή ίσος με την τιμή αναφοράς για το ίδιο έτος και, από τον Ιανουάριο του 2000, η Ελλάδα έχει επιτύχει ρυθμό πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς. Το 1998 ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ ήταν 4,5% (βλ. Πίνακα 1). Παρατηρούμενος από το 1998 έως σήμερα ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα έχει μειωθεί σημαντικά, ενώ πρόσφατα έφθασε πιο κοντά σε ένα επίπεδο που μπορεί γενικά να θεωρηθεί συνεπές με τη σταθερότητα των τιμών. Αξίζει να προσεχθεί το γεγονός ότι η πρόσφατη μείωση των ρυθμών πληθωρισμού μπορεί εν μέρει να αποδοθεί σε προσωρινούς παράγοντες.

Στο διάστημα μεταξύ Οκτωβρίου 1998 και Δεκεμβρίου 1999 εφαρμόστηκαν σταδιακά μέτρα μείωσης της έμμεσης φορολογίας. Η ΕΚΤ εκτιμά ότι η επίδραση αυτών των μέτρων μείωσε τον πληθωρισμό τιμών καταναλωτή στην Ελλάδα κατά την περίοδο αναφοράς (Απρίλιος 1999-Μάρτιος 2000) κατά 0,9 της εκατοστιαίας μονάδας περίπου κατά μέσο όρο. Η άμεση μειωτική επίδραση αυτών των μέτρων στον πληθωρισμό θα εξαλειφθεί ένα έτος μετά την εφαρμογή τους και τότε ο δωδεκάμηνος ρυθμός πληθωρισμού θα αυξηθεί και πάλι. Με αυτή την έννοια, οι περικοπές της έμμεσης φορολογίας έχουν μόνο προσωρινή και “εφάπαξ” επίδραση στο ρυθμό πληθωρισμού και δεν αντιπροσωπεύουν μια διατηρήσιμη πρόοδο προς τη σταθερότητα των τιμών. Επιπλέον, τα εν λόγω μέτρα έχουν και δευτερογενείς μειωτικές επιδράσεις στον

πληθωρισμό, επειδή συνέβαλαν στον περιορισμό της επίδρασης των διορθωτικών ρητρών για τους μισθούς, αποτρέποντας τη χορήγηση πρόσθετων διορθωτικών αυξήσεων των μισθών στον ιδιωτικό τομέα της τάξεως του 0,6 της εκατοστιαίας μονάδας στην αρχή του 1999 και της 1,0 εκατοστιαίας μονάδας στην αρχή του 2000. Τέλος, η επίδρασή τους μπορεί να έχει μεγαλύτερη διάρκεια μέσω της μείωσης των πληθωριστικών προσδοκιών, αν και η μείωση αυτή δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί με ακρίβεια ποσοτικά.

Αρχής γενομένης από τον Αύγουστο του 1998, η Ελληνική Κυβέρνηση επίσης συνήψε μια σειρά από *συμφωνίες κυρίων* με εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις καθώς και με παροχείς υπηρεσιών. Στόχος των συμφωνιών για το 1998 ήταν η μείωση των τιμών λιανικής πώλησης για μια σειρά αγαθών που αντιστοιχούσαν περίπου στο 1/10 του “καλαθιού του καταναλωτή”. Στόχος των συμφωνιών για το 1999 ήταν να διατηρηθούν σταθερές οι τιμές λιανικής πώλησης αγαθών και υπηρεσιών που αντιστοιχούσαν περίπου στο 1/3 του “καλαθιού του καταναλωτή” ή να συγκρατηθεί η αύξησή τους. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, οι αυξήσεις των τιμών των ειδών που καλύπτονται από τις σχετικές συμφωνίες του 1998 παρέμειναν σε επίπεδο χαμηλότερο από το συνολικό ρυθμό αύξησης των τιμών καταναλωτή, γεγονός που ισοδυναμεί με άμεση συμβολή στη μείωση του πληθωρισμού κατά 0,2 της εκατοστιαίας μονάδας. Ανάλογη άμεση επίδραση δεν μπορεί να παρατηρηθεί για το 1999, εφόσον οι αυξήσεις των τιμών των καλυπτόμενων από τις συμφωνίες ειδών ήταν, κατά μέσο όρο, ίσες με το ρυθμό ανόδου του γενικού ΔΤΚ. Δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί αν οι συμφωνίες του 1999 απέτρεψαν ανατιμήσεις των καλυπτόμενων ειδών οι οποίες, κατά μέσο όρο, θα ήταν μεγαλύτερες από το ρυθμό ανόδου του γενικού ΔΤΚ.

Από την εξέταση των παλαιότερων εξελίξεων, πέραν των πιο πρόσφατων, μπορεί να διαπιστωθεί σαφής τάση προς χαμηλότερους

ρυθμούς πληθωρισμού στην Ελλάδα από τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Ο πληθωρισμός τιμών καταναλωτή, μετρούμενος βάσει του ΔΤΚ, μειώθηκε σταθερά από 20,4% το 1990 σε 2,6% το 1999 (βλ. Πίνακα 2 και Διάγραμμα 1). Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού αντανάκλα μια σειρά από σημαντικές επιλογές πολιτικής, και κυρίως την άσκηση σταδιακά πιο περιοριστικής νομισματικής πολιτικής από την αρχή της δεκαετίας του 1990. Πρωταρχικός σκοπός της στρατηγικής της νομισματικής πολιτικής της Τράπεζας της Ελλάδος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, η οποία ορίζεται ως δωδεκάμηνος ρυθμός αύξησης του εθνικού δείκτη τιμών καταναλωτή χαμηλότερος του 2%. Προς το σκοπό αυτό, οι αρχές διατήρησαν περιοριστική κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990. Τον Απρίλιο του 1999 η Τράπεζα της Ελλάδος επέβαλε προσωρινές υποχρεωτικές καταθέσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων επί της αύξησης των τραπεζικών πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα. Το 1999 το βασικό επιτόκιο αποδοχής καταθέσεων διάρκειας 14 ημερών διατηρήθηκε σε επίπεδο 12% μέχρι τον Οκτώβριο. Στη συνέχεια, το επιτόκιο αποδοχής καταθέσεων διάρκειας 14 ημερών μειώθηκε σταδιακά στο 9,25% μέχρι το Μάρτιο του 2000, παραμένοντας υψηλότερο από το επιτόκιο των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ κατά 5,75 εκατοστιαίες μονάδες. Τα υψηλά επίσημα επιτόκια, τα οποία είχαν στόχο να διευκολύνουν την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών, στήριξαν επίσης τη θέση της δραχμής στις αγορές συναλλάγματος. Στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού συνέβαλαν και οι προσαρμογές της δημοσιονομικής πολιτικής οι οποίες απέβλεπαν στη μείωση του ελλείμματος ως ποσοστού του ΑΕΠ. Ο ρυθμός αύξησης της αμοιβής εργασίας ανά μισθωτό επιβραδύνθηκε από το μέγιστο επίπεδο 12,2% το 1995 σε 4,8% το 1999, ενώ ο ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος υποχώρησε από 11,6% σε 2,5% αντίστοιχα. Η επιβράδυνση και των δύο αυτών ρυθμών υποστηρίχθηκε από την έντονη αύξηση της παραγωγικότητας καθώς και από τη εθνική γενική συλλογική σύμβαση εργασίας διετούς διάρκειας, την οποία υπέγραψαν

οι κοινωνικοί εταίροι το Μάιο του 1998 και η οποία οδήγησε σε συγκρατημένες μισθολογικές αυξήσεις. Η μείωση του πληθωρισμού προκύπτει επίσης και από άλλους συναφείς δείκτες του πληθωρισμού (βλ. Πίνακα 2).

Όσον αφορά τις πρόσφατες τάσεις και προβλέψεις, οι δωδεκάμηνοι ρυθμοί πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ μειώθηκαν σταθερά από 5,1% περίπου τον Απρίλιο και το Μάιο του 1998 σε 1,3% το Σεπτέμβριο του 1999. Έκτοτε ο ΕνΔΤΚ αυξήθηκε έντονα, φθάνοντας το 2,8% το Μάρτιο του 2000 (βλ. Πίνακα 3α). Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος της πρόσφατης αύξησης οφείλεται στην ισχυρή άνοδο των τιμών του πετρελαίου και την ανατίμηση του δολαρίου ΗΠΑ. Σ' αυτό το πλαίσιο αξίζει να σημειωθεί ότι οι μεταβολές των τιμών του πετρελαίου έχουν σχετικά ισχυρότερο αντίκτυπο στην εξέλιξη των τιμών στην Ελλάδα από ό,τι στο σύνολο της ΕΕ. Ο πυρήνας του πληθωρισμού, όπως μετρείται με βάση τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής του εθνικού ΔΤΚ χωρίς τα καύσιμα και τα νωπά σπωροκηπευτικά, εμφάνισε σταθερή μείωση από τον Αύγουστο του 1998 και παραμένει γύρω στο 2% από τον Οκτώβριο του 1999 (με μέσο όρο 1,8% στη διάρκεια της περιόδου Δεκεμβρίου 1999-Μαρτίου 2000). Οι περισσότερες διαθέσιμες προβλέψεις υποδηλώνουν ρυθμούς πληθωρισμού μεταξύ 2,2% και 2,4% για το 2000 και μεταξύ 2,3% και 2,7% για το 2001 (βλ. Πίνακα 3β). Η μελλοντική εξέλιξη των τιμών στην Ελλάδα υπόκειται σε μια σειρά ανοδικών κινδύνων, οι οποίοι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν γίνεται αναφορά στις εν λόγω προβλέψεις.

Πρώτον, η άμεση μειωτική επίδραση στον πληθωρισμό από τις πρόσφατες περικοπές της έμμεσης φορολογίας θα εξαλειφθεί σταδιακά μέχρι το τέλος του 2000, γεγονός που θα ασκήσει ανοδική πίεση στο μέσο ετήσιο πληθωρισμό το 2000 και το 2001. Όσον αφορά τις *συμφωνίες κυρίων* μεταξύ της κυβέρνησης αφενός και εμπορικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων καθώς και παροχών υπηρεσιών αφετέρου, παραμένει αβέβαιο αν η μη ανανέωσή τους θα είχε ως αποτέλεσμα ανοδικές πιέσεις στις τιμές. Στην

παρούσα συγκυρία είναι δύσκολο να εκτιμηθεί σε ποιο βαθμό συνέβαλαν τα δύο αυτά μέτρα στη μείωση των πληθωριστικών προσδοκιών, έτσι ώστε να έχουν κάποια μονιμότερη επίδραση στο ρυθμό πληθωρισμού και όχι απλώς προσωρινή. Δεύτερον, η υιοθέτηση του ευρώ θα σήμαινε ευθυγράμμιση των ελληνικών επιτοκίων με τα επιτόκια της ζώνης του ευρώ. Ωστόσο, κατά τους μήνες Ιανουάριο μέχρι και Μάρτιο του 2000 η μέση διαφορά των επιτοκίων τριών μηνών έναντι του μέσου όρου της ζώνης του ευρώ ήταν 5,40 εκατοστιαίες μονάδες και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ήταν κατά 0,8 της εκατοστιαίας μονάδας υψηλότερα από τα επιτόκια που επικρατούν στις πέντε χώρες της ζώνης του ευρώ με τις χαμηλότερες αποδόσεις ομολόγων. Η χαλάρωση των συνθηκών ρευστότητας καθώς και η συνακόλουθη νομισματική ώθηση λόγω της σύγκλισης των επιτοκίων προς τα επιτόκια της ζώνης του ευρώ πιθανότατα θα περιοριστούν από τη συσταλτική επίδραση που ασκούν στο διαθέσιμο εισόδημα τα χαμηλότερα επιτόκια, δεδομένου ότι το εισόδημα από τόκους αποτελεί σημαντικό μέρος του συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος στην Ελλάδα και δεδομένου ότι τα νοικοκυριά είναι καθαροί δανειστές. Ωστόσο, η τελική επίδραση της σύγκλισης των επιτοκίων είναι πιθανόν να ασκήσει κάποια ανοδική πίεση στις τιμές στην Ελλάδα. Ένας τρίτος ανοδικός κίνδυνος για τη μελλοντική εξέλιξη των τιμών προέρχεται από τη σύγκλιση της δραχμής προς το συντελεστή μετατροπής της προς το ευρώ, μια διαδικασία που έχει ήδη ξεκινήσει. Η πιθανή έκταση αυτής της επίδρασης περιορίστηκε με την ανατίμηση της κεντρικής ισοτιμίας της δραχμής έναντι του ευρώ σε 340,75 δραχμές ανά ευρώ, από τις 17 Ιανουαρίου 2000. Έτσι, το Μάρτιο του 2000 η δραχμή ήταν ανατιμημένη σε σχέση με την κεντρική της ισοτιμία στον ΜΣΙ ΙΙ μόνο κατά 2,0%. Η πληθωριστική επίδραση που ασκεί στις τιμές εισαγομένων η διολίσθηση της δραχμής προς την κεντρική της ισοτιμία θα εξαλειφθεί μέχρι το τέλος του 2001.

Όσον αφορά τις εξελίξεις σε έναν ευρύτερο χρονικό ορίζοντα, έχει ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα να συνεχίσει η Κυβέρνηση να καταβάλλει αξιόλογες προσπάθειες για τη

δημιουργία περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Η συγκράτηση των πιέσεων που ασκούνται στην αμοιβή εργασίας ανά μισθωτό και στις τιμές – χωρίς στήριξη σε άλλα εφάπαξ ειδικά μέτρα – εξαρτάται καθοριστικά από την αξιοπιστία της συνολικής στρατηγικής των αρχών. Αυτή συναρτάται, πρώτον, με την άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής το 2000 και το 2001 (βλ. παρακάτω) και, δεύτερον, με τις εθνικές πολιτικές που αποσκοπούν στην ενίσχυση του ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων και εργασίας. Τέτοιου είδους πολιτικές έχουν τη δυνατότητα να δημιουργούν μακροχρόνια οφέλη όσον αφορά τη συνέχιση της προόδου προς τη σταθερότητα των τιμών, την ανάπτυξη και την απασχόληση. Κάποια πρόοδος έχει σημειωθεί στον τομέα των ιδιωτικοποιήσεων και της απελευθέρωσης των αγορών. Ο τραπεζικός τομέας π.χ. ευνοήθηκε από τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας που προέκυψε από τον αυξημένο ανταγωνισμό. Στον τομέα των τηλεπικοινωνιών ο εθνικός φορέας που έχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά αναδιάρθρωσε την τιμολογιακή του πολιτική ενόψει της επικείμενης απελευθέρωσης της αντίστοιχης αγοράς, με αποτέλεσμα να μειωθεί το μέσο κόστος των τηλεφωνικών υπηρεσιών για τους καταναλωτές. Ωστόσο, το ποσοστό ενσωμάτωσης των Οδηγιών περί Ενιαίας Αγοράς στο εσωτερικό δίκαιο της χώρας παραμένει χαμηλό σε σχέση με άλλα κράτη-μέλη, ενώ ιδιαίτερα επιθυμητή φαίνεται να είναι η περαιτέρω πρόοδος ως προς την απελευθέρωση μιας σειράς κλάδων που σχετίζονται με δίκτυα, ιδίως του ηλεκτρισμού, του φυσικού αερίου και των συγκοινωνιών. Σ' αυτό το πλαίσιο σημειώνεται ότι η Ελλάδα έχει δεσμευθεί να απελευθερώσει την αγορά σταθερής τηλεφωνίας τον Ιανουάριο του 2001 και την αγορά ηλεκτρισμού μέχρι το Φεβρουάριο του 2001. Επιπλέον, ενώ πρόσφατα συντελέστηκε κάποια πρόοδος στον τομέα των ιδιωτικοποιήσεων, η σημασία του δημόσιου τομέα για την ελληνική οικονομία εξακολουθεί να είναι μεγάλη σε σύγκριση με άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ. Η αγορά εργασίας εξακολουθεί να πάσχει από ορισμένες διαρθρωτικές δυσκαμψίες, όπως τα ανελαστικά ωράρια εργασίας, ο ανα-

ποτελεσματικός μηχανισμός αντιστοίχισης προσφοράς και ζήτησης εργασίας, η ανεπαρκής μισθολογική διαφοροποίηση και οι υψηλοί μισθοί εισόδου που διαμορφώνονται για όσους αναζητούν εργασία για πρώτη φορά. Έχουν ψηφιστεί νέοι νόμοι και εφαρμόζονται μέτρα, με σκοπό να αντιμετωπιστούν μια σειρά βασικά προβλήματα της αγοράς εργασίας. Εντούτοις, τα μέχρι τώρα αποτελέσματα παραμένουν περιορισμένα λόγω των προβλημάτων εφαρμογής, καθώς και επειδή ορισμένα από τα μέτρα ξεκίνησαν μόλις πρόσφατα. Η επίδοση της αγοράς εργασίας είναι ακόμη κάπως απογοητευτική, παρά την ισχυρή αύξηση του ΑΕΠ τα τελευταία χρόνια. Το συνολικό ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα (10,4% το 1999), το οποίο εξακολουθούσε να υπερβαίνει το μέσο όρο της ΕΕ και μόλις πρόσφατα άρχισε να υποχωρεί βραδέως, αντανakλά εν μέρει την αθρόα είσοδο γυναικών και μεταναστών στο εργατικό δυναμικό. Η απασχόληση αυξήθηκε κατά 3,4% το 1998 και κατά 1,2% το 1999, αλλά το ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε μόνο από 53,4% το 1998 σε 54,4% το 1999, παραμένοντας σημαντικά χαμηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ (63,4%). Ωστόσο, το ποσοστό απασχόλησης σε ισοδύναμα πλήρως απασχολούμενων ατόμων στην Ελλάδα είναι περίπου ίσο με το μέσο όρο της ΕΕ, αντανakλώντας το γεγονός ότι η μερική απασχόληση είναι ευρύτερα διαδεδομένη στο σύνολο της ΕΕ. Περαιτέρω αποφασιστικές προσπάθειες είναι ζωτικής σημασίας για να αντιμετωπιστούν οι αξιόλογες διαρθρωτικές δυσκαμψίες που εξακολουθεί να εμφανίζει η αγορά εργασίας, και με αυτό τον τρόπο να μειωθούν οι κίνδυνοι μελλοντικών πληθωριστικών πιέσεων. Εξάλλου, συγκρατημένες μισθολογικές αυξήσεις τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα το 2000 είναι ουσιώδεις για να αντιμετωπιστούν οι πληθωριστικές πιέσεις.

1.2 Δημοσιονομικές εξελίξεις

Κατά το έτος αναφοράς 1999, ο λόγος του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης ήταν 1,6%, δηλ. αρκετά χαμηλότερος από την τιμή αναφοράς 3%, και ο λόγος του χρέους

104,4%, δηλ. πολύ πάνω από την τιμή αναφοράς 60%. Σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, ο λόγος του ελλείμματος μειώθηκε κατά 1,5 εκατοστιαία μονάδα και ο λόγος του χρέους κατά 1 εκατοστιαία μονάδα. Το Νοέμβριο του 1999 το Συμβούλιο της ΕΕ ανακάλεσε την απόφασή του σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος στην Ελλάδα. Το 2000 ο λόγος του ελλείμματος προβλέπεται να υποχωρήσει στο 1,3% και ο λόγος του χρέους στο 103,7%. Το 1999 ο λόγος του ελλείμματος ήταν χαμηλότερος από το λόγο των δαπανών δημόσιων επενδύσεων προς το ΑΕΠ, όπως είχε συμβεί και το 1998 (βλ. Πίνακα 4).

Από την ανασκόπηση των ετών 1990-1999 διαπιστώνεται ότι ο λόγος χρέους/ΑΕΠ στη Ελλάδα αυξήθηκε κατά 24,7 εκατοστιαίες μονάδες. Ωστόσο, η συνολική αύξηση υποκρύπτει διαφορετικές εξελίξεις εντός της παραπάνω περιόδου. Αρχικά ο λόγος αυξανόταν συνεχώς και από 79,7% το 1990 κορυφώθηκε για πρώτη φορά στο 110,2% το 1993 και σημείωσε περαιτέρω άνοδο σε 111,3% το 1996. Στη συνέχεια ο λόγος χρέους μειώθηκε με αργούς ρυθμούς κατά 6,9 εκατοστιαίες μονάδες συνολικά στη διάρκεια της περιόδου 1997-1999, φθάνοντας στο 104,4% το 1999 (βλ. Διάγραμμα 2α και Πίνακα 5).

Όπως φαίνεται αναλυτικότερα στο Διάγραμμα 2β, από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 ο σημαντικότερος παράγοντας που συνέβαλε στην αύξηση του λόγου του χρέους ήταν οι λεγόμενες *προσαρμογές ελλείμματος-χρέους* (βλ. Πίνακα 6). Αυτές καλύπτουν όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν το λόγο του χρέους, εκτός από τα δημοσιονομικά ελλείμματα και την επίδραση των μεταβολών του ΑΕΠ. Στην περίπτωση της Ελλάδος, οι προσαρμογές ελλείμματος-χρέους που επηρέασαν αυξητικά το δημόσιο χρέος προέρχονταν κυρίως από την αποτίμηση σε δραχμές του χρέους του Δημοσίου σε συνάλλαγμα μετά την υποτίμηση της δραχμής (συναλλαγματικές διαφορές), καθώς και από συναλλαγές επί χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων. Οι διαφορές από αποτίμηση σε δραχμές του χρέους που έχει συναφθεί σε ξένο νόμισμα επηρέασαν ανοδικά

το λόγο του χρέους σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990. Επιπλέον, στις αρχές αυτής της περιόδου, η Ελληνική Κυβέρνηση, για να συμμορφωθεί με τα Άρθρα 101 και 102 της Συνθήκης, ανέλαβε τα χρέη του Δημοσίου προς την Τράπεζα της Ελλάδος, μεταξύ των οποίων και συσσωρευθείσες ζημιές από συναλλαγματικές διαφορές, οι οποίες μέχρι τότε κατεχωρούντο σε διάφορους λογαριασμούς. Συγχρόνως, το κράτος εξέδωσε ομόλογα του Δημοσίου, με σκοπό να δημιουργήσει αποθεματικό ρευστότητας, στο πλαίσιο της κατάργησης της δυνατότητας υπερανάληψων από την κεντρική τράπεζα, από 1ης Ιανουαρίου 1994. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 η συμμετοχή σε αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου μιας σειράς δημόσιων επιχειρήσεων και τραπεζών καθώς και η ανάληψη από τη γενική κυβέρνηση του χρέους ορισμένων δημόσιων επιχειρήσεων είχαν επίσης σημαντική συμβολή στην αύξηση του χρέους. Οι συνολικές σωρευτικές προσαρμογές ελλείμματος-χρέους ανήλθαν σε 5,4 τρισεκ. δρχ. κατά τα έτη 1995 ως και 1999, ή σε 14% του ΑΕΠ το 1999. Η μεγάλη σημασία που έχουν αυτές οι προσαρμογές ελλείμματος-χρέους εξηγεί για ποιο λόγο το δημόσιο χρέος της Ελλάδος υποχωρεί τα τελευταία έτη με αργούς ρυθμούς, παρά τη συνεχιζόμενη δημοσιονομική εξυγίανση, ενώ οι προσαρμογές θα ήταν ακόμη υψηλότερες αν δεν υπήρχαν υψηλές εισπράξεις από ιδιωτικοποιήσεις, της τάξεως του 3% του ΑΕΠ ανά έτος, το 1998 και το 1999. Το γεγονός ότι ο ρυθμός αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ ήταν μικρότερος από το επιτόκιο με το οποίο εκτοκίζεται το ανεξόφλητο χρέος (η διαφορά ρυθμού ανάπτυξης/επιτοκίου) είχε επίσης δυσμενή αντίκτυπο στο λόγο του χρέους κατά το διάστημα 1993-1996 (σχεδόν 5% του ΑΕΠ) αλλά και το 1999 (βλ. Διάγραμμα 2β). Ωστόσο, από το 1994 σημειώνονται πρωτογενή πλεονάσματα, τα οποία, από το 1997, αντισταθμίζουν τις αυξητικές επιδράσεις επί του χρέους. Η εμπειρία αυτή υπογραμμίζει τη σημασία που έχει μια ισχυρή, συνεπής και διαρκής δημοσιονομική εξυγίανση για χώρες με πολύ υψηλό λόγο χρέους/ΑΕΠ.

Όσον αφορά τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά του χρέους, το ποσοστό του χρέους με

βραχυπρόθεσμη αρχική διάρκεια μειώθηκε σε σχέση με τα υψηλά επίπεδα που είχαν σημειωθεί στις αρχές της δεκαετίας του 1990 σε 9,4% το 1998 και 3,9% το 1999, κάτι που συνιστά εξέλιξη προς τη σωστή κατεύθυνση. Έτσι τα δημοσιονομικά αποτελέσματα δεν είναι τόσο ευαίσθητα στις μεταβολές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων όσο ήταν στο παρελθόν. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με την εναπομένουσα διάρκεια του χρέους. Ωστόσο, το 1998 το ποσοστό του χρέους που εκφράζεται σε συνάλλαγμα ήταν ακόμη σχετικά υψηλό (31,8%), ενώ το 1999 αυξήθηκε σε 33%, από το οποίο λίγο περισσότερο από το μισό είχε συνομολογηθεί σε νομίσματα εκτός της ζώνης του ευρώ (βλ. Πίνακα 5). Ως εκ τούτου, τα δημοσιονομικά αποτελέσματα είναι ακόμη σχετικά ευαίσθητα στις μεταβολές της συναλλαγματικής ισοτιμίας.

Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 ο λόγος *ελλείμματος/ΑΕΠ* ακολούθησε κατ' αρχάς πορεία χειροτέρευσης, ενώ στη συνέχεια βελτιωνόταν. Ξεκινώντας από ποσοστό 15,9% του ΑΕΠ το 1990, το έλλειμμα μειώθηκε σε 11,4% το 1991 (βλ. Διάγραμμα 3α και Πίνακα 7). Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της ύφεσης του 1992-1993, το έλλειμμα χειροτέρευσε εκ νέου και στο τέλος εκείνης της περιόδου αυξήθηκε σε 13,6%, αναστρέφοντας εν μέρει τη βελτίωση που είχε επιτευχθεί το 1991. Στη συνέχεια, το έλλειμμα μειώθηκε σταθερά, με μια πρόσκαιρη μόνο διακοπή το 1995, φθάνοντας στο 3,1% το 1998 και υποχωρώντας περαιτέρω στο 1,6% το 1999, δηλ. σε επίπεδο χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς που προβλέπει η Συνθήκη. Μετά την τελευταία κορύφωση που σημειώθηκε το 1993, το έλλειμμα μειώθηκε κατά 12 εκατοστιαίες μονάδες. Όπως φαίνεται λεπτομερέστερα στο Διάγραμμα 3β, το οποίο επικεντρώνεται στους παράγοντες που συνέβαλαν στις μεταβολές των ελλειμμάτων, οι κυκλικοί παράγοντες δεν έπαιξαν σημαντικό ρόλο σε όλη τη διάρκεια της περιόδου από το 1994 έως το 1996, ενώ στη συνέχεια είχαν μικρή θετική επίδραση στις δημοσιονομικές εξελίξεις. Αντίθετα, πιο ουσιαστικό ρόλο έπαιξαν οι υπόλοιπες "μη κυκλικές" βελτιώσεις, οι οποίες συνήθως συνδέονται με μονιμότερη, "διαρθρωτικής φύσεως" μετάβαση

προς μια πιο ισορροπημένη δημοσιονομική κατάσταση. Τα διαθέσιμα στοιχεία υποδηλώνουν ότι τα “εφάπαξ” μέτρα συνέβαλαν αισθητά στη μείωση του λόγου του ελλείμματος μόνο το 1996 (κατά 0,3% του ΑΕΠ), ενώ κατά τα επόμενα έτη η επίδρασή τους ήταν περιορισμένη (0,1% του ΑΕΠ περίπου το 1998 και το 1999).

Όσον αφορά τις τάσεις άλλων δημοσιονομικών δεικτών όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 4, ο λόγος των συνολικών δαπανών της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ, αφού μειώθηκε το 1991, κινήθηκε ανοδικά μέχρι το 1993, αντανakλώντας κυρίως την έντονη αύξηση των δαπανών για τόκους λόγω της απότομης διόγκωσης του χρέους (βλ. Πίνακα 7). Έκτοτε είναι ορατή μια καθοδική τάση του λόγου των συνολικών δαπανών, η οποία οφείλεται στην απότομη μείωση των δαπανών για τόκους. Από το 1994 και εξής ο λόγος πρωτογενών δαπανών/ΑΕΠ αυξήθηκε σημαντικά. Με δεδομένη την παραπάνω εξέλιξη, για να συνεχιστεί ισορροπημένα η καθοδική τάση του λόγου συνολικών δαπανών/ΑΕΠ, φαίνεται ότι απαιτούνται προσαρμογές όλων των κονδυλίων των δαπανών εκτός των δαπανών για τόκους. Τα *τρέχοντα δημόσια έσοδα* είχαν την τάση να αυξάνονται συνεχώς, σε σχέση με το ΑΕΠ, στη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου και το 1999 ήταν 4,7 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερα από ό,τι το 1994. Η πορεία των εσόδων συνέβαλε στη δημοσιονομική εξυγίανση το 1998 και 1999 σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι αρχικά προβλεπόταν στο ελληνικό Πρόγραμμα Σύγκλισης για τα έτη 1998-2000, υπερβαίνοντας τους στόχους για τα έσοδα και τα δύο έτη. Από αυτή την άποψη, αξίζει να σημειωθεί η θετική επίδραση που είχε στα δημοσιονομικά αποτελέσματα η μεταβολή του τρόπου της οικονομικής ενίσχυσης των δημόσιων επιχειρήσεων εκ μέρους του Δημοσίου, μέσω συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο αντί της επιχορήγησης επενδύσεων, καθώς και η χρήση – σε ελάχιστες περιπτώσεις – εσόδων της Δημόσιας Επιχείρησης Κινητών Αξιών (ΔΕΚΑ), που ιδρύθηκε το 1997 με σκοπό την υλοποίηση των ιδιωτικοποιήσεων και τη διαχείριση των σχετικών εσόδων.

Πρωταρχικός στόχος του Επικαιροποιημένου Προγράμματος Σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας του 1999, το οποίο καλύπτει το χρονικό διάστημα μέχρι το 2002, είναι η εκπλήρωση των προϋποθέσεων που θα επιτρέψουν την υιοθέτηση του ευρώ από 1ης Ιανουαρίου 2001. Με βάση τα ευνοϊκά αποτελέσματα των προηγούμενων ετών, έχουν τεθεί πιο φιλόδοξοι στόχοι από ό,τι στο προηγούμενο Πρόγραμμα Σύγκλισης. Το Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας θέτει στόχο για πλεόνασμα 0,2% του ΑΕΠ το 2002, το οποίο θα επιτευχθεί μέσω της συγκράτησης των πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (δηλ. πλην των δαπανών για τόκους και των δαπανών για επενδύσεις), ενώ παράλληλα προβλέπει αυξανόμενο επίπεδο δημόσιων επενδύσεων. Εντούτοις, το πρωτογενές πλεόνασμα το 2002 θα παραμείνει στο επίπεδο του 1999, μολονότι αναμένεται ότι το περιβάλλον από την άποψη των κυκλικών εξελίξεων θα είναι ευνοϊκό, χωρίς να διαφαίνεται περαιτέρω ενίσχυση των προσπαθειών για δημοσιονομική εξυγίανση.

Το 2000 το έλλειμμα αναμένεται να διαμορφωθεί στο 1,2% του ΑΕΠ, δηλ. κατά 0,5 της εκατοστιαίας μονάδας χαμηλότερο από το στόχο που είχε τεθεί στο προηγούμενο Πρόγραμμα Σύγκλισης. Επιπλέον, ο προϋπολογισμός για το 2000 περιλαμβάνει μέτρα φορολογικών ελαφρύνσεων και παροχών (κυρίως μείωση του φορολογητέου οικογενειακού εισοδήματος, μείωση της φορολογίας για τους χαμηλόμισθους, καθώς και αύξηση των επιδομάτων ανεργίας) οι επεκτατικές επιδράσεις των οποίων αναμένεται να αντισταθμιστούν από την αύξηση της φορολογίας των εγχώριων χρηματιστηριακών συναλλαγών. Κατ’ αυτή την έννοια, οι ελαφρύνσεις και παροχές θα είναι αυτοχρηματοδοτούμενες στο μέλλον. Η κατεύθυνση της δημοσιονομικής πολιτικής για το 2000 αναμένεται να είναι σε γενικές γραμμές ουδέτερη, ωστόσο δεν μπορούν να αποκλειστούν εντελώς ορισμένες επεκτατικές επιδράσεις. Γι’ αυτό η Ελληνική Κυβέρνηση θα πρέπει να καταβάλει σημαντικές προσπάθειες ώστε να βελτιώσει τους στόχους του Προγράμματος Σύγκλισης. Σε περίπτωση που τα δημοσιονομικά αποτελέσματα

διαμορφωθούν όπως προβλέπεται στο Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας για το 1999-2002, η Ελλάδα θα ικανοποιεί το μεσοπρόθεσμο στόχο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (δηλ. δημοσιονομική κατάσταση σχεδόν ισοσκελισμένη ή πλεονασματική), όπως εκτιμάται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και επιβεβαιώνεται από το Συμβούλιο ECOFIN.

Ο λόγος του χρέους της Ελλάδος είναι πολύ υψηλός και επί του παρόντος το Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας εκτιμά ότι θα μειωθεί σε 103,3% του ΑΕΠ το 2000 και σε 98% του ΑΕΠ το 2002. Το μέγεθος της προσαρμογής ελλείμματος-χρέους που αναμένεται για το 2000 (4,7% του ΑΕΠ) υποδηλώνει ότι πρέπει να υπάρχει διαρκής προβληματισμός για το γεγονός ότι οι σημαντικές προσαρμογές ελλείμματος-χρέους συνεχίζουν να επηρεάζουν δυσμενώς την εξέλιξη του χρέους, με αποτέλεσμα το δημόσιο χρέος της Ελλάδος να μειώνεται μόνο με αργούς ρυθμούς, παρά τα υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα και τα έσοδα από ιδιωτικοποιήσεις. Όσον αφορά το χρόνο που θα απαιτηθεί για να μειωθεί ο λόγος του χρέους της Ελλάδος και να φθάσει στην τιμή αναφοράς 60%, παρουσιάζονται δύο διαφορετικά είδη υπολογισμών, όπως και στην Έκθεση για τη Σύγκλιση του 1998. Με βάση την υπόθεση ότι θα επιτευχθούν τα δημοσιονομικά αποτελέσματα και οι λόγοι του χρέους όπως προβλέπονται για το 2000 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το πρώτο είδος (βλ. Πίνακα 8) εμφανίζει τα δημοσιονομικά αποτελέσματα που θα απαιτηθούν ώστε ο λόγος του χρέους να συγκλίνει προς το 60% του ΑΕΠ σε διαφορετικούς χρονικούς ορίζοντες. Ενδεικτικά, για να περιοριστεί ο λόγος του χρέους στο 60% στο τέλος του 2009, θα πρέπει από το 2001 και εξής να πραγματοποιείται κάθε χρόνο συνολικό πλεόνασμα 0,8% του ΑΕΠ (βλ. Πίνακα 8α) ή από το 2001 και εξής συνολικό πρωτογενές πλεόνασμα 5,6% του ΑΕΠ (βλ. Πίνακα 8β). Σε σύγκριση με λόγο συνολικού ελλείμματος 1,3% του ΑΕΠ και πρωτογενές πλεόνασμα 5,8% του ΑΕΠ που προβλέπονται για το 2000, η διαφορά είναι 2,1 εκατοστιαίες μονάδες και -0,2 της εκατοστιαίας μονάδας αντίστοιχα.

Ωστόσο, τόσο οι παραπάνω υπολογισμοί όσο και αυτοί που ακολουθούν εξαρτώνται καθοριστικά από την παραδοχή ότι οι προσαρμογές ελλείμματος-χρέους θα είναι μηδενικές. Εάν οι προσαρμογές ελλείμματος-χρέους συνεχίσουν να αυξάνουν το λόγο του χρέους σε παρόμοια έκταση όσο και τα τελευταία χρόνια, το πρωτογενές πλεόνασμα και το συνολικό πλεόνασμα θα πρέπει να είναι πολύ πιο φιλόδοξα ώστε να μειωθεί το δημόσιο χρέος σε 60% του ΑΕΠ μέσα σε μία δεκαετία.

Όπως απεικονίζεται στο Διάγραμμα 5, το εναλλακτικό σενάριο, το οποίο υποθέτει διατήρηση του συνολικού δημοσιονομικού αποτελέσματος για το έτος 2000, προβλέπει βραδύτερη πορεία μείωσης του χρέους. Για παράδειγμα, εάν τα επόμενα έτη διατηρηθεί το συνολικό αποτέλεσμα του προϋπολογισμού για το 2000 (-1,3% του ΑΕΠ), θα μειωθεί ο λόγος του χρέους σε 90% του ΑΕΠ το 2004 και η τιμή αναφοράς 60% θα επιτευχθεί το 2017. Εάν διατηρηθεί το πρωτογενές πλεόνασμα του 2000 (5,8%), ο λόγος του χρέους θα τεθεί σε τροχιά ταχείας μείωσης και θα φθάσει σε επίπεδο χαμηλότερο του 60% του ΑΕΠ το 2009. Σύμφωνα με αυτό το σενάριο, ο προϋπολογισμός σύντομα θα εμφανίσει πλεόνασμα, λόγω της μείωσης των δαπανών για τόκους. Εάν κάθε χρόνο από το 2000 και εξής ισοσκελίζεται ο προϋπολογισμός, ο λόγος του χρέους θα μειωθεί στο 70% το 2008 και θα φθάσει στην τιμή αναφοράς 60% το 2011.

Οι υπολογισμοί αυτοί βασίζονται επίσης στην παραδοχή ότι το ονομαστικό επιτόκιο θα είναι αμετάβλητο στο 6% (4% μέσο πραγματικό κόστος εξυπηρέτησης του ανεξόφλητου δημόσιου χρέους συν 2% πληθωρισμός) καθώς και στην παραδοχή ότι ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ θα είναι σταθερός στο 3,1% και οι προσαρμογές ελλείμματος-χρέους θα είναι μηδενικές. Οι υπολογισμοί αυτοί είναι καθαρά μηχανιστικοί και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να θεωρηθούν προβλέψεις. Μάλιστα, θα προέκυπταν διαφορετικά αποτελέσματα σε περίπτωση που θα άλλαζαν οι βασικές παραδοχές σχετικά με τους ρυθμούς αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ, τα επιτόκια, τον

πληθωρισμό και τις προσαρμογές ελλείμματος-χρέους καθώς και οι παραδοχές σχετικά με τα συνολικά ή τα πρωτογενή πλεονάσματα. Παρά τις επιφυλάξεις αυτές, οι υπολογισμοί δείχνουν σαφώς για ποιο λόγο όσο μεγαλύτερο είναι το αρχικό ύψος του χρέους τόσο πιο αποφασιστικές πρέπει να είναι οι προσπάθειες εξυγίανσης, προκειμένου ο λόγος του χρέους να μειωθεί δραστικά στο 60% του ΑΕΠ μέσα σε περιορισμένο χρονικό διάστημα.

Είναι πράγματι σημαντικό να τονιστεί στην περίπτωση της Ελλάδος η ανάγκη να βελτιωθεί σημαντικά ο λόγος του ελλείμματος καθώς και να διατηρηθεί η δημοσιονομική εξυγίανση επί παρατεταμένο χρονικό διάστημα. Απαιτούνται πρόσθετες και διαρκείς προσπάθειες συγκράτησης των δαπανών, ώστε να εξασφαλιστεί ότι ο λόγος χρέους θα μειώνεται επαρκώς και θα πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό. Διαφορετικά, το σημερινό μεγάλο ύψος του χρέους θα επιβαρύνει συνεχώς τη δημοσιονομική πολιτική και την οικονομία γενικότερα. Οι κίνδυνοι που προέρχονται από το λιγότερο ευνοϊκό οικονομικό περιβάλλον φαίνεται να είναι περιορισμένοι, καθώς η δυνατότητα του προϋπολογισμού να αντιδρά στις κυκλικές εξελίξεις, μέσω της λειτουργίας των αυτόματων σταθεροποιητών, εκτιμάται ότι είναι σχετικά μικρή στην Ελλάδα. Ωστόσο, τα δημοσιονομικά αποτελέσματα είναι δυνατόν να γίνουν ευπαθή εξαιτίας του συνεχιζόμενου υψηλού χρέους, εάν οι τυχόν παρεκκλίσεις από την πορεία της χώρας στο δημοσιονομικό τομέα αυξήσουν τον εκλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο που συνδέεται με το δημόσιο χρέος της. Περαιτέρω βελτίωση όσον αφορά τη διαφάνεια και την ποιότητα των στατιστικών στοιχείων θα διευκόλυνε την παρακολούθηση των δημοσιονομικών εξελίξεων. Παρά τις ικανοποιητικές αλλαγές στις διαδικασίες κατάρτισης του προϋπολογισμού και τη διαφάνεια, φαίνεται ότι υπάρχουν ακόμη περιθώρια για βελτίωση. Οι προσαρμογές ελλείμματος-χρέους (σύμφωνα με το Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας) προβλέπεται να

αυξηθούν τα προσεχή έτη, μεταξύ άλλων λόγω των συναλλαγματικών διαφορών, της συμμετοχής του Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο δημόσιων επιχειρήσεων και της μερικής μετατόπισης των επενδύσεων των δημόσιων οργανισμών (κυρίως ασφαλιστικών οργανισμών) από ομόλογα του Δημοσίου σε μετοχές. Το γεγονός αυτό πρέπει να οδηγήσει σε προβληματισμό. Από την εξέταση των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων κινδύνων προκύπτει ότι το συνταξιοδοτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη πολυάριθμων επικουρικών και αυτοτελών ταμείων, τα οποία δεν έχουν ακόμη φθάσει στο στάδιο της “ωρίμανσης” και έτσι σημειώνουν προς το παρόν μεγάλα πλεονάσματα. Πρόσφατα επιτράπη στους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης να επενδύουν μέρος των πλεονασμάτων τους σε μετοχές. Η μεταβολή της επενδυτικής πολιτικής με στροφή από τα ομόλογα του Δημοσίου προς τις μετοχές επιβαρύνει το λόγο του ακαθάριστου χρέους, αλλά συγχρόνως αυξάνει τα έσοδα και την αξία του ενεργητικού του δημόσιου συνταξιοδοτικού συστήματος. Όπως εμφανίζεται στον Πίνακα 9, περίπου από το 2010 και εξής η γήρανση του πληθυσμού αναμένεται να επιταχυνθεί. Οι δαπάνες του Δημοσίου για συντάξεις προβλέπεται να αυξηθούν σε σχέση με το ΑΕΠ, ιδίως αν παραμείνει αμετάβλητη η πολιτική επί των συνταξιοδοτικών παροχών. Τόσο η βελτίωση των δημοσιονομικών αποτελεσμάτων της γενικής κυβέρνησης όσο και η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος είναι ζωτικής σημασίας για να αντιμετωπιστεί η μελλοντική επιβάρυνση λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Ο περιορισμός της μισθολογικής δαπάνης του δημόσιου τομέα, η βελτίωση του φοροεισπρακτικού μηχανισμού και η επιτάχυνση του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων στο πλαίσιο της αναμόρφωσης του ευρύτερου δημόσιου τομέα θα είχαν επίσης σημαντική συμβολή τόσο στη δημοσιονομική εξυγίανση όσο και στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού βραχυπρόθεσμα, ενώ παράλληλα θα προωθούσαν και την οικονομική ανάπτυξη μακροπρόθεσμα.

1.3 Η εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας

Η δραχμή εντάχθηκε στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του ΕΝΣ στις 16 Μαρτίου 1998, δηλ. πριν από την έναρξη της διετίας που καλύπτει η παρούσα Έκθεση (1 Απριλίου 1998 έως 31 Μαρτίου 2000). Η διμερής κεντρική της ισοτιμία ήταν 357 δρχ. ανά ECU και τα περιθώρια διακύμανσης ήταν $\pm 15\%$. Κατά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ την 1η Ιανουαρίου 1999 η δραχμή εντάχθηκε στον ΜΣΙ ΙΙ, ο οποίος αντικατέστησε το μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του ΕΝΣ και βασίζεται σε κεντρικές ισοτιμίες έναντι του ευρώ. Η κεντρική ισοτιμία στον ΜΣΙ ΙΙ καθορίστηκε με βάση μία μέθοδο που εγκρίθηκε σε κοινή διαδικασία.¹ Ο υπολογισμός, ο οποίος έγινε στις 31 Δεκεμβρίου 1998 αφού καθορίστηκαν οι συντελεστές μετατροπής του ευρώ, διαμόρφωσε την κεντρική ισοτιμία της δραχμής έναντι του ευρώ σε 353,109 δρχ. ανά ευρώ, δηλαδή για τεχνικούς λόγους ελαφρώς διαφορετική από την κεντρική ισοτιμία έναντι του ECU. Ενώ διατηρήθηκαν τα περιθώρια διακύμανσης $\pm 15\%$, οι αποκλίσεις από τις κεντρικές ισοτιμίες ήταν αρκετά μεγάλες και η δραχμή ήταν κατά κανόνα σημαντικά ανατιμημένη σε σχέση με τις κεντρικές της ισοτιμίες. Από τις 17 Ιανουαρίου 2000 η κεντρική ισοτιμία της δραχμής ανατιμήθηκε σε 340,75 δρχ. ανά ευρώ. Η ανατίμηση της κεντρικής ισοτιμίας αποφασίστηκε κατόπιν αιτήματος των ελληνικών αρχών με αμοιβαία συμφωνία των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών των κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ, των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και των διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ αλλά συμμετέχουν στον ΜΣΙ ΙΙ και της ΕΚΤ. Σκοπός της απόφασης ήταν να υποστηριχθεί ο στόχος των ελληνικών αρχών να διατηρήσουν την ελληνική οικονομία σε μια πορεία διατηρήσιμης ανάπτυξης σε συνδυασμό με σταθερότητα τιμών. Η απόφαση αυτή χρειάζεται να συνοδευθεί από συνεχή άσκηση υγιούς δημοσιονομικής πολιτικής και από τη διαρκή εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την ενίσχυση της δια-

δικασίας σύγκλισης, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση του πληθωρισμού για την οποία βασικό ρόλο θα παίξουν και οι μισθολογικές εξελίξεις.

Στη διετή περίοδο αναφοράς, η δραχμή, επωφελούμενη από τις σημαντικές διαφορές επιτοκίων έναντι των περισσότερων νομισμάτων των εταίρων της, ήταν διαρκώς ανατιμημένη σε σχέση με τις κεντρικές της ισοτιμίες (βλ. Διάγραμμα 6). Η μέγιστη και η ελάχιστη απόκλιση από τις κεντρικές ισοτιμίες έναντι του ευρώ ήταν σχετικά υψηλές (9,0% και 1,9% αντίστοιχα), αλλά αφορούσαν μόνο ανατίμηση σε σχέση με την κεντρική ισοτιμία (βλ. Πίνακα 10α). Κατά καιρούς διενεργήθηκαν παρεμβάσεις στην αγορά συναλλάγματος, με σκοπό να περιοριστούν οι διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Η μεταβλητότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας, μετρούμενη με βάση τις τυπικές αποκλίσεις των ημερήσιων εκατοστιαίων μεταβολών ανηγμένες σε ετήσια μεγέθη, κυμάνθηκε μεταξύ 1,1% και 9,5% κατά την περίοδο αναφοράς (βλ. Πίνακα 10β).

Η εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής κατά την περίοδο αναφοράς χαρακτηρίζεται από δύο φάσεις με σαφώς διαφορετικές τάσεις (βλ. Διάγραμμα 6γ). Η πρώτη φάση διήρκεσε από την αρχή της περιόδου αναφοράς (Απρίλιος 1998) έως τα τέλη Ιανουαρίου/αρχές Φεβρουαρίου 1999 και χαρακτηρίστηκε από τάση ανατίμησης της δραχμής έναντι του ECU/ευρώ. Η δεύτερη φάση, η οποία κάλυψε τη μεταγενέστερη περίοδο, δηλ. από το Μάρτιο του 1999 έως το Μάρτιο του 2000, χαρακτηρίστηκε από τάση υποτίμησης της δραχμής, με την οποία όμως αναστράφηκε μόνο το ήμισυ περίπου της προηγούμενης ανατίμησης.

Κατά την πρώτη φάση η δραχμή αρχικά ανατιμήθηκε με σχετικά ταχύ ρυθμό έναντι του ECU, και στις αρχές Αυγούστου διαμορφώθηκε σε επίπεδο κατά 6% περίπου

¹ Στην κοινή διαδικασία συμμετείχαν οι Υπουργοί Οικονομίας και Οικονομικών των κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ, η ΕΚΤ, οι Υπουργοί Οικονομίας και Οικονομικών και οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών της Δανίας και της Ελλάδας ως των δύο κρατών-μελών που συμμετέχουν στον ΜΣΙ ΙΙ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Επιτροπή Νομισματικών Θεμάτων.

υψηλότερο από ό,τι στην αρχή του Απριλίου 1998. Η ανατίμηση αυτή σημειώθηκε στο πλαίσιο της ενίσχυσης του περιοριστικού χαρακτήρα της νομισματικής πολιτικής, η οποία αντανάκλούσε την πρόθεση των αρχών να μειώσουν τον πληθωρισμό όπως απαιτούσε η ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ. Κατά το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου 1998 η δραχμή υποχώρησε κατά 4% σχεδόν. Η πτώση αυτή όμως ήταν προσωρινή, καθώς ο πληθωρισμός συνέχιζε να μειώνεται και η νομισματική πολιτική παρέμενε περιοριστική. Οι διαφορές των επιτοκίων τριών μηνών έναντι των κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ αυξήθηκαν και κορυφώθηκαν στις 9,6 εκατοστιαίες μονάδες κατά μέσο όρο τους μήνες Ιούλιο έως και Σεπτέμβριο του 1998 (βλ. Πίνακα 10β), κατά τους οποίους τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια στην Ελλάδα έφθασαν σχεδόν το 14%. Τους επόμενους μήνες οι διαφορές των επιτοκίων μειώθηκαν κάπως, αλλά τον Ιανουάριο του 1999, έχοντας φθάσει τις 8,5 εκατοστιαίες μονάδες, ήταν οριακά μόνο χαμηλότερες από ό,τι στην αρχή της περιόδου αναφοράς. Στα τέλη Ιανουαρίου/αρχές Φεβρουαρίου 1999 η δραχμή έφθασε στο υψηλότερο επίπεδο που σημειώθηκε κατά την περίοδο αναφοράς, γύρω στις 321 δρχ. ανά ευρώ (βλ. Διάγραμμα 6γ).

Κατά τη δεύτερη φάση, από τα τέλη Ιανουαρίου/αρχές Φεβρουαρίου 1999 και έως το τέλος της περιόδου αναφοράς, η δραχμή ακολούθησε μία πορεία σταδιακής διολίσθησης έναντι του ευρώ. Ο κυριότερος παράγων στον οποίο οφειλόταν αυτή η σταδιακή υποτίμηση ήταν η μείωση των διαφορών των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι της ζώνης του ευρώ. Οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων μειώθηκαν από 7,6 εκατοστιαίες μονάδες κατά μέσο όρο τους μήνες Ιανουάριο έως και Μάρτιο του 1999 σε 5,4 εκατοστιαίες μονάδες κατά μέσο όρο τους μήνες Ιανουάριο έως και Μάρτιο του 2000 (βλ. Πίνακα 9β). Στο τέλος της περιόδου αναφοράς (31 Μαρτίου 2000), η συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής έναντι του ευρώ διαμορφώθηκε στις 334,70 δρχ. ανά ευρώ.

Από μια πιο μακροχρόνια σκοπιά, οι πραγματικές σταθμισμένες συναλλαγματικές ισοτιμίες της

δραχμής έναντι των νομισμάτων των άλλων κρατών-μελών της ΕΕ είναι κατά κανόνα υψηλότερες από τα ιστορικά μέσα επίπεδα των τελευταίων δέκα ή είκοσι πέντε ετών (βλ. Πίνακα 11). Το ίδιο ισχύει για τους συνήθεις δείκτες της πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας που υπολογίζονται με διάφορους αποπληθωριστές. Θα πρέπει να τηρείται κατά νου όμως ότι η Ελλάδα επί του παρόντος βρίσκεται σε μια διαδικασία προσέγγισης προς τις λοιπές χώρες της ΕΕ. Αυτή η διαδικασία είναι φυσικό να συνεπάγεται έντονη αύξηση του προϊόντος και της παραγωγικότητας που συνδέεται με ανατίμηση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Με το ίδιο σκεπτικό, τα σημαντικά ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών που σημείωσε η Ελλάδα τη δεκαετία του 1990 και η επιδείνωση της καθαρής αρνητικής εξωτερικής θέσης της από το 1996 μπορούν εν μέρει να ερμηνευθούν ως αποτέλεσμα των εισροών κεφαλαίων στη χώρα για χρηματοδότηση των επενδύσεων (βλ. Πίνακα 12). Σύμφωνα με κατ' εκτίμηση στοιχεία για το 1999, η Ελλάδα έχει λόγο εξωτερικού εμπορίου/ΑΕΠ 20,7% για τις εξαγωγές και 28,2% για τις εισαγωγές. Ο λόγος ενδοκοινοτικού εμπορίου/ΑΕΠ είναι ο χαμηλότερος στην ΕΕ. Το 1998 οι εξαγωγές προς άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ αποτέλεσαν το 52,3% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών, ενώ το 65,9% των ελληνικών εισαγωγών προερχόταν από άλλες χώρες της ΕΕ.

1.4 Η εξέλιξη των μακροπρόθεσμων επιτοκίων

Κατά την περίοδο αναφοράς (Απρίλιος 1999-Μάρτιος 2000) τα μακροπρόθεσμα επιτόκια στην Ελλάδα ήταν κατά μέσο όρο 6,4%, δηλ. διαμορφώθηκαν κατά 0,8 της εκατοστιαίας μονάδας χαμηλότερα από την τιμή αναφοράς που προβλέπεται στο κριτήριο των επιτοκίων (7,2%) και ορίζεται ως το μέσο μακροπρόθεσμο επιτόκιο των τριών κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας των τιμών συν 2 εκατοστιαίες μονάδες. Συνολικά το 1999, τα μακροπρόθεσμα επιτόκια στην Ελλάδα κυμάνθηκαν επίσης σε επίπεδα ελαφρώς χαμηλότερα από την τιμή αναφοράς, ενώ το

1998 τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ήταν σχεδόν 2% υψηλότερα από την τιμή αναφοράς (βλ. Πίνακα 13).

Κατά τη δεκαετία του 1990 τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ακολούθησαν σε γενικές γραμμές φθίνουσα πορεία από τα πολύ υψηλά επίπεδα που παρατηρήθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1990 (βλ. Διάγραμμα 7α). Από το 1993 τα επιτόκια των μακροπρόθεσμων ομολόγων τείνουν να συγκλίνουν προς τα επιτόκια των χωρών της ΕΕ με τις χαμηλότερες αποδόσεις ομολόγων, με εξαίρεση το δεύτερο εξάμηνο του 1997 και το τέλος του 1998, οπότε η διεθνής χρηματοπιστωτική αναταραχή ανέκοψε τη γενική τάση σύγκλισης (βλ. Διάγραμμα 7β). Επί του παρόντος, η διαφορά αποδόσεων των ελληνικών μακροπρόθεσμων ομολόγων έναντι των αντίστοιχων επιτοκίων των χωρών της ΕΕ με τις χαμηλότερες αποδόσεις ομολόγων κυμαίνεται γύρω στο 0,8%. Οι κυριότεροι παράγοντες στους οποίους αποδίδεται η τάση σύγκλισης ήταν η σημαντική μείωση της διαφοράς πληθωρισμού, η οποία σε μεγάλο βαθμό οφειλόταν στη θετική επίδραση που είχε η ελληνική νομισματική πολιτική στη μείωση του πληθωρισμού και των πληθωριστικών προσδοκιών στην Ελλάδα, καθώς και στην πρόσφατη βελτίωση της δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας. Η σημαντική αποκλιμάκωση των μακροπρόθεσμων επιτοκίων έχει τονώσει την ελληνική οικονομία και αυτή η επίδραση πιθανότατα θα συνεχίσει να οδηγεί την οικονομία σε περαιτέρω ανάπτυξη εάν συνεχιστεί η σύγκλιση των ελληνικών επιτοκίων προς τα επίπεδα της ζώνης του ευρώ.

1.5 Ανακεφαλαίωση

Κατά την περίοδο αναφοράς η Ελλάδα επέτυχε ρυθμό πληθωρισμού (βάσει του ΕνΔΤΚ) 2,0%, δηλ. χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς. Συνολικά το 1999 ο ρυθμός πληθωρισμού ήταν ίσος με την τιμή αναφοράς και, από τον Ιανουάριο του 2000, η Ελλάδα έχει επιτύχει ρυθμό πληθωρισμού (βάσει του ΕνΔΤΚ) χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς. Εξεταζόμενος στη διάρκεια της περιόδου από

το 1998 μέχρι σήμερα ο πληθωρισμός (ΕνΔΤΚ) στην Ελλάδα έχει μειωθεί σημαντικά και τώρα είναι πιο κοντά σε ένα επίπεδο το οποίο μπορεί γενικά να θεωρηθεί συνεπές με τη σταθερότητα των τιμών. Ανατρέχοντας στο παρελθόν, διακρίνουμε σαφή τάση προς χαμηλότερο πληθωρισμό στην Ελλάδα, δεδομένου ότι ο ρυθμός μεταβολής του ΔΤΚ μειώθηκε από 20,4% το 1990 σε 2,6% το 1999 (ρυθμός αύξησης του ΕνΔΤΚ το 1999: 2,1%). Ταυτόχρονα, ο ρυθμός αύξησης της αμοιβής εργασίας ανά μισθωτό επιβραδύνθηκε από 12,2% το 1995 σε 4,8% το 1999. Αξίζει να προσεχθεί το γεγονός ότι η πρόσφατη μείωση των ρυθμών πληθωρισμού μπορεί εν μέρει να αποδοθεί σε προσωρινούς παράγοντες και ότι οι μεταβολές των τιμών του πετρελαίου έχουν σχετικά ισχυρότερη επίδραση στην εξέλιξη των τιμών στην Ελλάδα από ό,τι στο σύνολο της ΕΕ.

Όσον αφορά τις προοπτικές, οι πρόσφατες προβλέψεις υποδηλώνουν ρυθμούς πληθωρισμού μεταξύ 2,2% και 2,4% το 2000 και μεταξύ 2,3% και 2,7% το 2001. Οι μελλοντικές εξελίξεις των τιμών στην Ελλάδα υπόκεινται σε ορισμένους ανοδικούς κινδύνους. Το 2000 και το 2001 οι ρυθμοί πληθωρισμού θα επηρεαστούν ανοδικά καθώς οι πρόσφατες περικοπές της έμμεσης φορολογίας θα παύσουν να επιδρούν. Παραμένει αβέβαιο κατά πόσον η μη ανανέωση των “συμφωνιών κυρίων” με εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, καθώς και με παροχές υπηρεσιών, θα οδηγήσει σε ανοδικές πιέσεις επί των τιμών. Εξάλλου, η τελική ευθυγράμμιση των ελληνικών επιτοκίων με τα επιτόκια της ζώνης του ευρώ και η εναπομένουσα διολίσθηση της δραχμής προς το συντελεστή μετατροπής της θα ασκήσουν ανοδικές πιέσεις στις τιμές. Συνεπώς, η διατηρησιμότητα της θετικής εξέλιξης σε σχέση με την πορεία του πληθωρισμού υπόκειται σε ανοδικούς κινδύνους και έχει ιδιαίτερη σπουδαιότητα για την Ελλάδα να συνεχιστούν οι προσπάθειες ώστε να υποστηριχθεί περαιτέρω η διαρκής σταθερότητα των τιμών. Η συγκράτηση των πιέσεων επί των μισθών και των τιμών - χωρίς στήριξη σε άλλα ειδικά “εφάπαξ” μέτρα - εξαρτάται αποφασιστικά από την αξιοπιστία της συνολικής στρατηγικής των

αρμόδιων αρχών. Ειδικότερα, σχετίζεται με την άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής και με διαρθρωτικές πολιτικές που αποβλέπουν στη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών προϊόντων και εργασίας.

Όσον αφορά τη δημοσιονομική πολιτική, το 1999 ο λόγος του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης ήταν 1,6%, υποχωρώντας σε επίπεδο αρκετά χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς 3%, και ο λόγος του χρέους ήταν 104,4%, δηλ. κατά πολύ υψηλότερος από την τιμή αναφοράς 60%. Σε σύγκριση με το 1998 ο λόγος του ελλείμματος προς το ΑΕΠ έχει μειωθεί κατά 1,5 εκατοστιαία μονάδα και ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ κατά 1 εκατοστιαία μονάδα. Από το 1998 ο λόγος του ελλείμματος δεν έχει υπερβεί το λόγο δημόσιων επενδύσεων/ΑΕΠ. Το 2000 ο λόγος του ελλείμματος προβλέπεται να μειωθεί σε 1,3% του ΑΕΠ, ενώ ο λόγος του χρέους προβλέπεται να μειωθεί σε 103,7%. Ωστόσο, σημαντικές προσαρμογές ελλείμματος-χρέους εξακολουθούν να επηρεάζουν αρνητικά την εξέλιξη του χρέους, με αποτέλεσμα το δημόσιο χρέος της Ελλάδος να μειώνεται με βραδείς ρυθμούς, παρά τα υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα και τα έσοδα από τις ιδιωτικοποιήσεις. Παρά τις προσπάθειες και τη σημαντική πρόοδο που έχει συντελεστεί ως προς τη βελτίωση της τρέχουσας δημοσιονομικής κατάστασης, πρέπει να εξακολουθεί να υπάρχει προβληματισμός σχετικά με το αν ο λόγος δημόσιου χρέους/ΑΕΠ “μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό” και αν έχει επιτευχθεί η σταθερότητα της δημοσιονομικής κατάστασης. Θα απαιτηθούν σημαντικά πρωτογενή πλεονάσματα και διαρκή, ικανού μεγέθους συνολικά δημοσιονομικά πλεονάσματα που θα υπερβαίνουν τους στόχους του Επικαιροποιημένου Προγράμματος Σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας, καθώς και σημαντικά μειωμένες προσαρμογές ελλείμματος-χρέους, για να μειωθεί ο λόγος του χρέους στο 60% σε εύλογο χρονικό διάστημα. Θα απαιτηθεί επίσης αυστηρή δημοσιονομική πολιτική προκειμένου να συγκρατηθούν οι πληθωριστικές πιέσεις που προέρχονται από την προαναφερθείσα

χαλάρωση των νομισματικών συνθηκών στο διάστημα πριν από την πλήρη ένταξη στην ΟΝΕ. Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης απαιτεί επίσης, ως μεσοπρόθεσμο στόχο, δημοσιονομική κατάσταση σχεδόν ισοσκελισμένη ή πλεονασματική.

Όσον αφορά τη γήρανση του πληθυσμού, απαιτούνται αυξημένες προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, ενώ η περαιτέρω πρόοδος στον τομέα των ιδιωτικοποιήσεων θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση των υποχρεώσεων του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Επιπλέον, απαιτούνται ταχύτερη ενσωμάτωση της νομοθεσίας της Ενιαίας Αγοράς στο εθνικό δίκαιο, περαιτέρω πρόοδος ως προς την απελευθέρωση ορισμένων κλάδων που αφορούν δίκτυα και αποφασιστικές προσπάθειες για να αντιμετωπιστούν οι διαρθρωτικές δυσκαμψίες της αγοράς εργασίας.

Το επίπεδο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων έφθασε το 6,4% κατά μέσο όρο στη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, δηλ. κάτω από την τιμή αναφοράς. Το Μάρτιο του 2000, η διαφορά μεταξύ των ελληνικών μακροπρόθεσμων επιτοκίων και του μέσου όρου της ζώνης του ευρώ έφθασε περίπου το 0,8 της εκατοστιαίας μονάδας, ενώ η διαφορά μεταξύ των ελληνικών βραχυπρόθεσμων επιτοκίων και του μέσου όρου της ζώνης του ευρώ κατά τους μήνες Ιανουάριο έως και Μάρτιο του 2000 ήταν 5,4 εκατοστιαίες μονάδες.

Η δραχμή συμμετέχει στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του ΕΝΣ από τις 16 Μαρτίου 1998 και εντάχθηκε στον ΜΣΙ ΙΙ κατά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ. Κατά τη διετή περίοδο αναφοράς, η δραχμή ήταν κατά κανόνα ανατιμημένη σε σχέση με τις κεντρικές της ισοτιμίες. Η μεταβλητότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας μειώθηκε σημαντικά κατά την περίοδο αναφοράς και οι σημαντικές διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων μειώθηκαν σταδιακά από το Σεπτέμβριο του 1998 και μετά. Εντούτοις, οι σχετικά μεγάλες διαφορές των επιτοκίων έπαιξαν σημαντικό ρόλο κατά την περίοδο αναφοράς. Παρεμβάσεις στην αγορά

συναλλάγματος διενεργήθηκαν κατά καιρούς, προκειμένου να περιοριστούν οι διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Μετά από σταδιακή υποτίμηση κατά το μεγαλύτερο μέρος του 1999 και ανατίμηση της κεντρικής ισοτιμίας κατά 3,5% τον Ιανουάριο του 2000, η ισοτιμία της δραχμής έναντι του ευρώ διαμορφώθηκε σε 333,89 δρχ. ανά ευρώ το

Μάρτιο του 2000, δηλ. 2,0% επάνω από την νέα κεντρική της ισοτιμία. Καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς που καλύπτει η παρούσα Έκθεση, η Ελλάδα σημείωσε ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών τα οποία μπορούν εν μέρει να αποδοθούν στην ανάγκη της χώρας να χρηματοδοτεί τις επενδύσεις.

Κατάλογος Πινάκων και Διαγραμμάτων

Ελλάδα

I Η εξέλιξη των τιμών

- Πίνακας 1 Ελλάδα: Πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ
Διάγραμμα 1 Ελλάδα: Εξέλιξη των τιμών
Πίνακας 2 Ελλάδα: Δείκτες πληθωρισμού και συναφείς δείκτες
Πίνακας 3 Ελλάδα: Πρόσφατες τάσεις και προβλέψεις για τον πληθωρισμό
(α) Πρόσφατες τάσεις του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή
(β) Προβλέψεις για τον πληθωρισμό

II Δημοσιονομικές εξελίξεις

- Πίνακας 4 Ελλάδα: Δημοσιονομική κατάσταση γενικής κυβέρνησης
Διάγραμμα 2 Ελλάδα: Ακαθάριστο χρέος γενικής κυβέρνησης
(α) Επίπεδα
(β) Ετήσιες μεταβολές και προσδιοριστικοί παράγοντες
Πίνακας 5 Ελλάδα: Ακαθάριστο χρέος της γενικής κυβέρνησης – διαρθρωτικά χαρακτηριστικά
Πίνακας 6 Ελλάδα: Προσαρμογή ελλείμματος-χρέους γενικής κυβέρνησης
Διάγραμμα 3 Ελλάδα: Πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (-) γενικής κυβέρνησης
(α) Επίπεδα
(β) Ετήσιες μεταβολές και προσδιοριστικοί παράγοντες
Διάγραμμα 4 Ελλάδα: Δαπάνες και έσοδα γενικής κυβέρνησης
Πίνακας 7 Ελλάδα: Έσοδα και δαπάνες γενικής κυβέρνησης
Πίνακας 8 Ελλάδα: Υπολογισμοί σύγκλισης χρέους
(α) Βάσει των συνολικών δημοσιονομικών αποτελεσμάτων
(β) Βάσει των πρωτογενών δημοσιονομικών αποτελεσμάτων
Διάγραμμα 5 Ελλάδα: Δυνητικοί μελλοντικοί λόγοι χρέους υπό εναλλακτικές παραδοχές για το λόγο δημοσιονομικού αποτελέσματος/ΑΕΠ
Πίνακας 9 Ελλάδα: Προβολές για το δείκτη εξάρτησης ηλικιωμένων

III Η εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας

- Πίνακας 10 (α) Ελλάδα: Σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας
(β) Βασικοί δείκτες πιέσεων στη δραχμή
Διάγραμμα 6 (α) Δραχμή: Αποκλίσεις από τις διμερείς κεντρικές ισοτιμίες στον ΜΣΙ (Απρίλιος-Δεκέμβριος 1998)
(β) Δραχμή: Συναλλαγματική ισοτιμία έναντι του ευρώ με κεντρική ισοτιμία και ζώνη διακύμανσης στον ΜΣΙ II (Ιανουάριος 1999-Μάρτιος 2000)
(γ) Δραχμή: Συναλλαγματική ισοτιμία έναντι του ECU/ευρώ (Απρίλιος 1998-Μάρτιος 2000)
Πίνακας 11 Δραχμή: Δείκτες πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι των κρατών-μελών της ΕΕ
Πίνακας 12 Ελλάδα: Εξελίξεις στον εξωτερικό τομέα

IV Η εξέλιξη των μακροπρόθεσμων επιτοκίων

- Πίνακας 13 Ελλάδα: Μακροπρόθεσμα επιτόκια
Διάγραμμα 7 (α) Ελλάδα: Μακροπρόθεσμο επιτόκιο
(β) Ελλάδα: Διαφορές μακροπρόθεσμου επιτοκίου και πληθωρισμού ΔΤΚ έναντι των κρατών-μελών της ΕΕ με τα χαμηλότερα μακροπρόθεσμα επιτόκια

Πίνακας 1

Ελλάδα: Πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ

(ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)

	1996	1997	1998	1999	2000 Ιαν.	2000 Φεβ.	2000 Μάρ.	Απρ. 1999– Μάρ. 2000
Πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ ¹⁾	7,9	5,4	4,5	2,1	2,4	2,6	2,8	2,0
Τιμή αναφοράς ²⁾	2,5	2,7	2,2	2,1	.	.	.	2,4
Μέσος όρος της ζώνης του ευρώ ³⁾	2,2	1,6	1,1	1,1	1,9	2,0	2,1	1,4

Πηγή: Eurostat.

1) Σημειώνεται ότι από τον Ιανουάριο του 2000 η κάλυψη του ΕνΔΤΚ έχει διευρυνθεί και περαιτέρω εναρμονιστεί. Λεπτομέρειες βλ. στο στατιστικό παράρτημα.

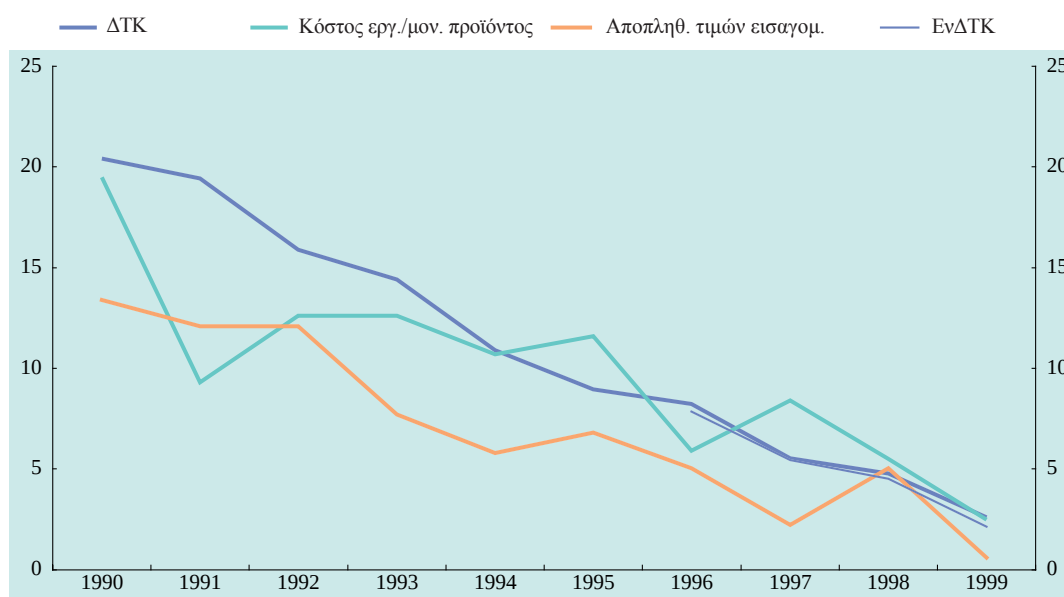
2) Οι υπολογισμοί για την περίοδο Απριλίου 1999 – Μαρτίου 2000 βασίζονται στον μη σταθμισμένο αριθμητικό μέσο όρο των ετήσιων εκατοστιαίων μεταβολών της Σουηδίας, της Αυστρίας και της Γαλλίας, συν 1,5 εκατοστιαία μονάδα.

3) Ο μέσος όρος της ζώνης του ευρώ αναφέρεται μόνο ενημερωτικά.

Διάγραμμα 1

Ελλάδα: Εξέλιξη των τιμών

(ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)

Πηγή: Εθνικά στοιχεία και Eurostat.

Πίνακας 2

Ελλάδα: Δείκτες πληθωρισμού και συναφείς δείκτες

(ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές, εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Δείκτες πληθωρισμού										
Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)	-	-	-	-	-	-	7,9	5,4	4,5	2,1
Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ)	20,4	19,4	15,9	14,4	10,9	8,9	8,2	5,5	4,8	2,6
ΔΤΚ χωρίς μεταβολές καθαρών έμμεσων φόρων ¹⁾	18,5	17,9	14,9	15,6	10,8	8,8	7,5	5,1	4,4	2,3
Αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης ²⁾	19,9	19,7	15,6	14,2	11,0	8,9	8,2	5,5	4,7	2,5
Αποπληθωριστής ΑΕΠ ²⁾	20,6	19,8	14,8	14,5	11,2	9,8	7,4	6,7	4,9	2,9
Τιμές παραγωγού ³⁾	13,9	12,4	12,0	9,3	8,5	9,5	6,6	4,1	3,8	3,2
Συναφείς δείκτες										
Αύξηση πραγματικού ΑΕΠ ²⁾	0,0	3,1	0,7	-1,6	2,0	2,1	2,4	3,4	3,7	3,5
Παραγωγικό κενό (εκατ. μονάδες)	0,5	2,2	1,3	-1,9	-1,8	-1,9	-1,9	-1,1	-0,3	0,1
Ποσοστό ανεργίας (%) ⁴⁾	6,4	7,0	7,9	8,6	8,9	9,2	9,6	9,8	10,7	10,4
Κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, σύνολο οικονομίας ²⁾	19,5	9,3	12,6	12,6	10,7	11,6	5,9	8,4	5,5	2,5
Αμοιβές ανά μισθωτό, σύνολο οικονομίας ²⁾	17,9	15,3	11,8	9,8	10,8	12,2	8,8	12,4	5,8	4,8
Παραγωγικότητα εργασίας, σύνολο οικονομίας ²⁾	-1,3	5,5	-0,7	-2,4	0,1	1,2	2,8	3,7	0,3	2,2
Αποπληθωριστής τιμών εισαγομένων ²⁾	13,4	12,1	12,1	7,7	5,8	6,8	5,0	2,2	5,0	0,6
Ανατίμηση συνολ. ισοτιμίας ⁵⁾	-8,6	-11,4	-8,0	-8,6	-6,9	-2,9	-1,3	-1,9	-5,2	-1,3
Ποσότητα χρήματος με ευρεία έννοια (M4N)	22,9	21,9	24,2	17,2	14,2	15,3	12,9	11,8	10,2	7,6
Τιμές μετοχών ⁶⁾	102,9	-13,1	-17,0	42,6	-9,4	5,2	2,1	58,5	85,0	102,2

Πηγή: Εθνικά στοιχεία εκτός από ΕνΔΤΚ, τιμές παραγωγού, αύξηση πραγματικού ΑΕΠ και ποσοστό ανεργίας (Eurostat), παραγωγικό κενό (Ευρωπαϊκή Επιτροπή) και συναλλαγματική ισοτιμία (ΤΑΔ).

1) Εθνικές εκτιμήσεις.

2) Εθνικός ορισμός πριν από το 1996, στοιχεία ΕΣΛ 95 από το 1996 και εξής.

3) Μεταποίηση, εγχώριες πωλήσεις.

4) Ορισμός Eurostat. Τα στοιχεία για το 1999 είναι εκτιμήσεις (προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής, άνοιξη 2000).

5) Ονομαστική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία έναντι 26 βιομηχανικών χωρών.

Σημείωση: το θετικό (αρνητικό) πρόσημο σημαίνει ανατίμηση (υποτίμηση).

6) Τέλος περιόδου.

Πίνακας 3

Ελλάδα: Πρόσφατες τάσεις και προβλέψεις για τον πληθωρισμό

(ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές, εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά)

(α) Πρόσφατες τάσεις του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή

	1999 Νοέμ.	1999 Δεκ.	2000 Ιαν.	2000 Φεβ.	2000 Μάρ.
Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)					
Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή	2,0	2,3	2,4	2,6	2,8
Μεταβολή μέσου όρου 3 τελευταίων μηνών έναντι 3 προηγούμενων, ανηγμένη σε ετήσιο ρυθμό, εποχικά διορθωμένη	3,1	3,5	3,5	3,5	3,3
Μεταβολή μέσου όρου 6 τελευταίων μηνών έναντι 6 προηγούμενων, ανηγμένη σε ετήσιο ρυθμό, εποχικά διορθωμένη	1,9	2,2	2,4	2,7	3,0

Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

(β) Προβλέψεις για τον πληθωρισμό

	2000	2001
Ευρωπαϊκή Επιτροπή (άνοιξη 2000), ΕνΔΤΚ	2,3	2,3
ΟΟΣΑ (Δεκέμβριος 1999), αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης	2,2	2,5
ΔΝΤ (Μάιος 2000), ΔΤΚ	2,4	2,7

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000), ΟΟΣΑ και ΔΝΤ.

Πίνακας 4

Ελλάδα: Δημοσιονομική κατάσταση γενικής κυβέρνησης

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

	1998	1999	2000 ¹⁾
Πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (-) γενικής κυβέρνησης	-3,1	-1,6	-1,3
Τιμή αναφοράς	-3	-3	-3
Πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (-), χωρίς τις δαπάνες δημόσιων επενδύσεων ²⁾	0,6	2,7	2,9
Ακαθάριστο χρέος γενικής κυβέρνησης	105,4	104,4	103,7
Τιμή αναφοράς	60	60	60

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000) και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

1) Πρόβλεψη Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

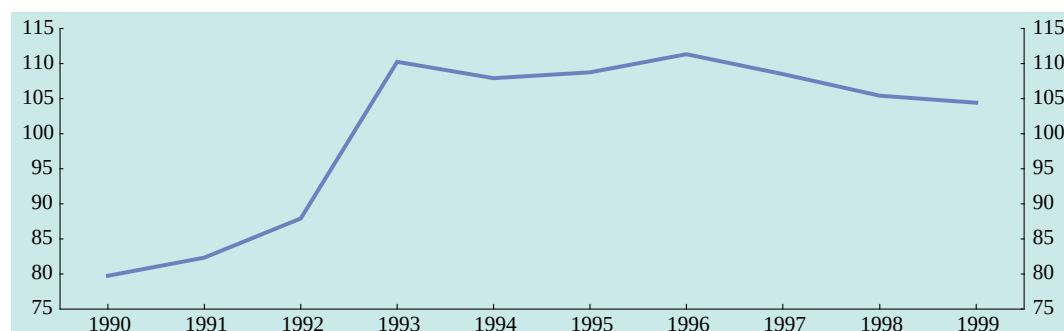
2) Το αρνητικό πρόσημο σημαίνει ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα είναι υψηλότερο από τις επενδυτικές δαπάνες.

Διάγραμμα 2

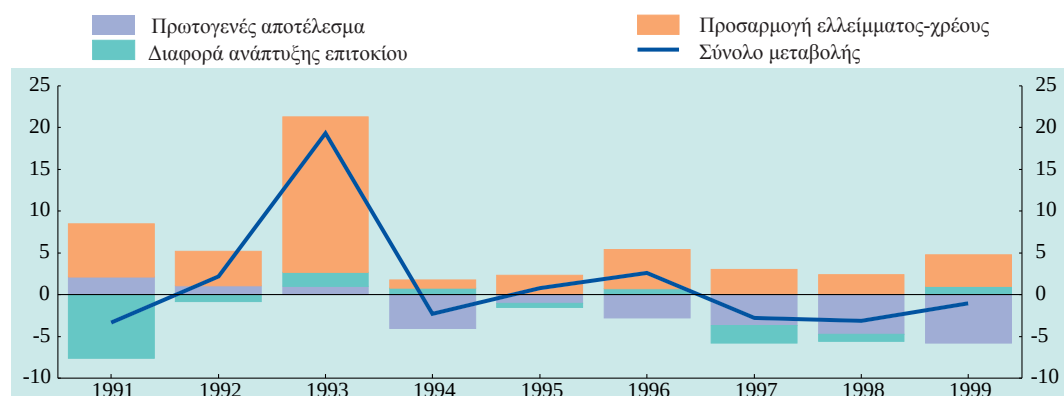
Ελλάδα: Ακαθάριστο χρέος γενικής κυβέρνησης

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

(α) Επίπεδα

(β) Ετήσιες μεταβολές και προσδιοριστικοί παράγοντες

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000) και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

Σημείωση: Στο Διάγραμμα 2β οι αρνητικές τιμές σημαίνουν συμβολή του αντίστοιχου παράγοντα στη μείωση του λόγου του χρέους, ενώ οι θετικές τιμές σημαίνουν συμβολή στην αύξησή του.

Πίνακας 5

Ελλάδα: Ακαθάριστο χρέος της γενικής κυβέρνησης - διαρθρωτικά χαρακτηριστικά

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Συνολικό χρέος (% του ΑΕΠ)	79,7	82,3	87,9	110,2	107,9	108,7	111,3	108,5	105,4	104,4
Σύνθεση κατά νόμισμα (% συνόλου)										
Σε εγχώριο νόμισμα	68,8	69,4	70,5	61,9	60,4	63,8	69,6	68,6	68,2	66,9
Σε ξένα νομίσματα	31,2	30,6	29,5	38,1	39,6	36,2	30,4	31,3	31,8	33,0
Νομίσματα της ζώνης του ευρώ	15,1	15,2	11,8	15,1	14,5	13,1	10,1	12,7	14,0	15,8
Νομίσματα τρίτων χωρών	16,1	15,4	17,7	23,0	25,1	23,1	20,3	18,6	17,8	17,2
Χρέος εις χείρας κατοίκων (% συνόλου)	74,9	75,2	75,5	76,1	74,5	76,6	77,9	76,3	70,5	63,6
Μέση διάρκεια										
Σύνθεση κατά διάρκεια ¹⁾ (% συνόλου)										
Βραχυπρόθεσμο χρέος (< 1 έτος)	52,2	41,1	37,9	25,5	26,6	24,2	21,7	13,5	9,4	3,9
Μεσομακροπρόθεσμο χρέος (> 1 έτος)	47,8	58,9	62,1	74,5	73,4	75,8	78,3	86,5	90,6	96,1

Πηγή: ΕΣΚΤ, 1999, εκτός από το συνολικό χρέος (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προβλέψεις, άνοιξη 2000). Στοιχεία τέλους έτους.

Σημείωση: Τα σύνολα ενδέχεται να διαφέρουν λόγω στρογγυλοποίησης.

1) Αρχική διάρκεια.

Πίνακας 6

Ελλάδα: Προσαρμογή ελλείμματος-χρέους γενικής κυβέρνησης

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Μεταβολή του χρέους της γενικής κυβέρνησης	12,5	12,5	7,6	5,5	5,4	5,8
Πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (-) γενικής κυβέρνησης	-10,2	-7,8	-4,6	-3,1	-1,6	-1,3
Προσαρμογή ελλείμματος-χρέους	2,3	4,7	3,0	2,4	3,8	4,5
Απόκτηση (+) / διάθεση (-) χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	2,3	4,2	0,6	0,5	0,2	.
Νόμισμα και καταθέσεις	2,0	1,0	-1,6	-0,5	0,2	.
Δάνεια και χρεόγραφα εκτός μετοχών	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	.
Μετοχές και άλλοι εταιρικοί τίτλοι	1,0	1,1	0,9	0,0	-1,2	.
Ιδιωτικοποιήσεις	-0,1	-0,1	-0,6	-2,3	-3,3	.
Συμμετοχή στο κεφάλαιο επιχειρήσεων	0,6	0,8	1,0	1,5	1,2	.
Λοιπά	0,4	0,4	0,5	0,8	0,8	.
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	-0,7	2,1	1,3	0,9	1,2	.
Μεταβολές από την αποτίμηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης	0,8	0,0	2,1	1,4	3,0	.
Κέρδη (-) / ζημιές (+) από συναλλαγματικές διαφορές	0,4	-0,3	1,5	1,8	2,9	.
Λοιπές μεταβολές από αποτίμηση ¹⁾	0,4	0,4	0,6	-0,4	0,1	.
Λοιπές μεταβολές του χρέους της γενικής κυβέρνησης ²⁾	-0,8	0,4	0,3	0,6	0,7	.

Πηγή: ΕΣΚΤ, εκτός από το πλεόνασμα/έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης και την προσαρμογή ελλείμματος-χρέους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προβλέψεις, άνοιξη 2000).

1) Περιλαμβάνεται η διαφορά μεταξύ ονομαστικής και αγοραίας αξίας των χρεογράφων της γενικής κυβέρνησης κατά την έκδοση.

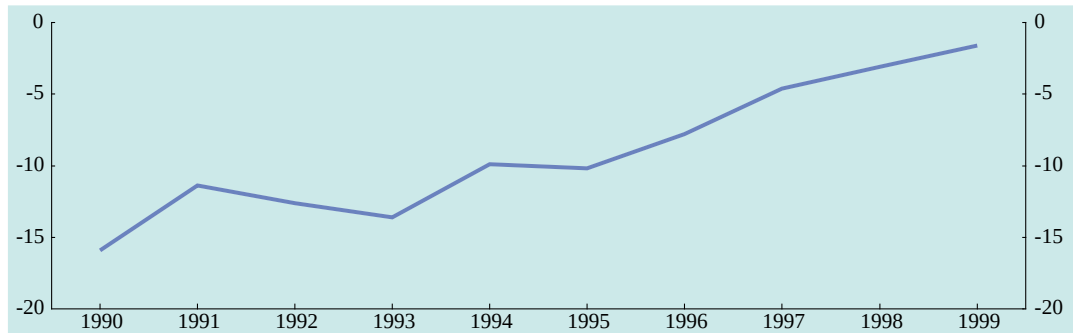
2) Συναλλαγές επί άλλων πληρωτέων λογαριασμών (υποχρεώσεις Δημοσίου) και επανακατηγοριοποίηση τομέων. Ενδεχομένως περιλαμβάνονται και ορισμένες περιπτώσεις ανάληψης χρεών.

Διάγραμμα 3

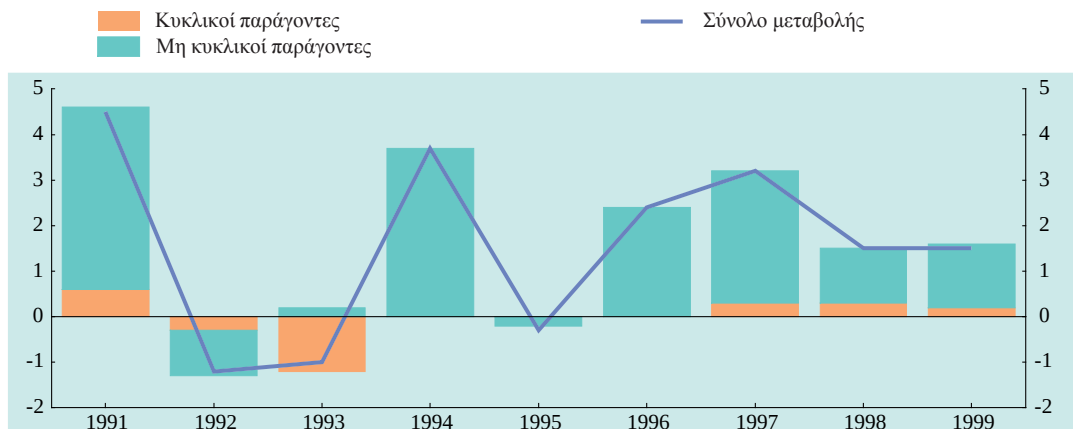
Ελλάδα: Πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (-) γενικής κυβέρνησης

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

(α) Επίπεδα

(β) Ετήσιες μεταβολές και προσδιοριστικοί παράγοντες

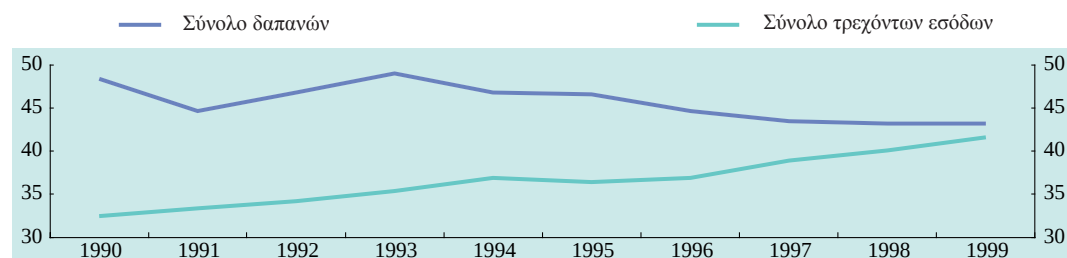
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000).

Σημείωση: Στο Διάγραμμα 3β οι αρνητικές τιμές σημαίνουν συμβολή στην αύξηση των ελλειμμάτων, ενώ οι θετικές τιμές σημαίνουν συμβολή στη μείωσή τους.

Διάγραμμα 4

Ελλάδα: Δαπάνες και έσοδα γενικής κυβέρνησης

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000).

Πίνακας 7

Ελλάδα: Έσοδα και δαπάνες γενικής κυβέρνησης

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Σύνολο τρεχόντων εσόδων	32,5	33,4	34,2	35,4	36,9	36,4	36,9	38,9	40,1	41,6
Άμεσοι φόροι	5,4	5,5	5,4	5,7	6,8	7,4	7,1	7,9	9,6	9,2
Έμμεσοι φόροι	13,9	14,6	15,3	14,7	14,3	13,5	14,0	14,2	14,3	14,6
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	11,5	11,1	11,0	11,9	12,1	12,6	12,9	13,1	13,2	13,7
Λοιπά τρέχοντα έσοδα	1,7	2,2	2,5	3,1	3,8	2,9	2,9	3,6	2,9	4,1
Σύνολο δαπανών	48,4	44,7	46,8	49,0	46,8	46,6	44,7	43,5	43,2	43,2
Τρέχουσες μεταβιβάσεις	16,8	16,3	15,9	16,4	16,3	16,8	17,1	16,9	17,0	17,2
Πληρωτέοι τόκοι	10,0	9,3	11,5	12,6	13,9	11,1	10,5	8,3	7,8	7,4
Δημόσια κατανάλωση	15,1	14,2	13,7	14,3	13,8	15,3	14,5	15,1	15,4	14,9
Καθαρές κεφαλαιακές δαπάνες	6,5	4,9	5,6	5,6	2,8	3,3	2,5	3,3	3,1	3,6
Πλεόνασμα (+) ή έλλειμμα (-)	-15,9	-11,4	-12,6	-13,6	-9,9	-10,2	-7,8	-4,6	-3,1	-1,6
Πρωτογενές αποτέλεσμα	-5,9	-2,1	-1,1	-1,0	4,0	1,0	2,8	3,7	4,7	5,8
Πλεόνασμα (+) ή έλλειμμα (-), χωρίς τις δαπάνες δημοσίων επενδύσεων ¹⁾	-13,1	-8,3	-9,1	-10,3	-6,8	-6,9	-4,5	-1,1	0,6	2,7

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000). Τα σύνολα ενδέχεται να διαφέρουν λόγω στρογγυλοποίησης.

1) Το αρνητικό πρόσημο σημαίνει ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα είναι υψηλότερο από τις επενδυτικές δαπάνες.

Πίνακας 8

Ελλάδα: Υπολογισμοί σύγκλισης χρέους

(α) Βάσει των συνολικών δημοσιονομικών αποτελεσμάτων

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

Συνολικό ακαθάριστο χρέος		Συνολικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα		Λόγος του συνολικού αποτελέσματος που απαιτείται για να μειωθεί ο λόγος του χρέους στο 60% του ΑΕΠ το έτος ¹⁾		
1999	2000	1999	2000	2004	2009	2014
104,4	103,7	-1,6	-1,3	6,7	0,8	-0,8

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000) και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

1) Οι υπολογισμοί υποδηλώνουν ότι ο λόγος του χρέους θα μειωθεί στο 60% το 2004, το 2009 και το 2014 αντίστοιχα, εάν το συνολικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα για το 2000 διαμορφωθεί σύμφωνα με την πρόβλεψη και τα συνολικά δημοσιονομικά αποτελέσματα διατηρηθούν στο 6,7%, 0,8% και -0,8% του ΑΕΠ αντίστοιχα, από το 2001 και εξής. Βασικές παραδοχές είναι: τάση αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ 3,1% το 2000, όπως εκτιμάται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και πληθωρισμός 2%. Οι προσαρμογές χρέους-ελλείμματος λογίζονται ίσες με το μηδέν.

(β) Βάσει των πρωτογενών δημοσιονομικών αποτελεσμάτων

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

Συνολικό ακαθάριστο χρέος		Πρωτογενές δημοσιονομικό αποτέλεσμα		Λόγος του πρωτογενούς αποτελέσματος που απαιτείται για να μειωθεί ο λόγος του χρέους στο 60% του ΑΕΠ το έτος ¹⁾		
1999	2000	1999	2000	2004	2009	2014
104,4	103,7	5,8	5,8	11,7	5,6	3,9

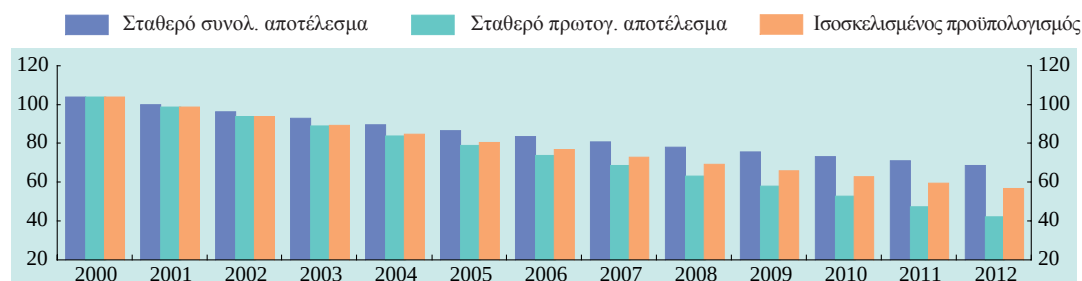
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000) και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

1) Οι υπολογισμοί υποδηλώνουν ότι ο λόγος του χρέους θα μειωθεί στο 60% το 2004, το 2009 και το 2014 αντίστοιχα, εάν το πρωτογενές δημοσιονομικό αποτέλεσμα για το 2000 διαμορφωθεί σύμφωνα με την πρόβλεψη και τα πρωτογενή δημοσιονομικά αποτελέσματα διατηρηθούν στο 11,7%, 5,6% και 3,9% του ΑΕΠ αντίστοιχα, από το 2001 και εξής. Βασικές παραδοχές είναι: τάση αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ 3,1% το 2000, όπως εκτιμάται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πληθωρισμός 2% και ονομαστικό επιτόκιο 6%. Οι προσαρμογές χρέους-ελλείμματος λογίζονται ίσες με το μηδέν.

Διάγραμμα 5

Ελλάδα: Δυνητικοί μελλοντικοί λόγοι χρέους υπό εναλλακτικές παραδοχές για το λόγο δημοσιονομικού αποτελέσματος/ΑΕΠ

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000) και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

Σημείωση: Τα τρία σενάρια υποθέτουν ότι το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ θα διαμορφωθεί το 2000 στο προβλεπόμενο επίπεδο (103,7% του ΑΕΠ) και το συνολικό αποτέλεσμα (-1,3% του ΑΕΠ) ή το πρωτογενές αποτέλεσμα (5,8% του ΑΕΠ) για το 2000 θα διατηρηθεί σταθερό σε όλο το παραπάνω διάστημα (ως ποσοστό του ΑΕΠ) είτε ότι ο προϋπολογισμός θα παραμείνει ισοσκελισμένος από το 2001 και εξής. Βασικές παραδοχές: τάση αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ: 3,1% το 2000, όπως εκτιμάται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πληθωρισμός: 2% και, στο σενάριο του σταθερού πρωτογενούς αποτελέσματος, ονομαστικό επιτόκιο 6%. Οι προσαρμογές χρέους-ελλείμματος λογίζονται ίσες με το μηδέν.

Πίνακας 9

Ελλάδα: Προβολές για το δείκτη εξάρτησης ηλικιωμένων

	1990	2000	2010	2020	2030
Δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων (πληθυσμός 65 ετών και άνω ως ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 15-64 ετών)	21,2	25,5	28,8	33,3	40,9

Πηγή: Bos, E. (1994), *World population projections 1994-1995*, World Bank, Washington D.C.

Πίνακας 10

(α) Ελλάδα: Σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας

Συμμετοχή στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ/ΜΣΙ ΙΙ) Έναρξη συμμετοχής Υποτίμηση διμερούς κεντρικής ισοτιμίας με πρωτοβουλία της χώρας	Ναι Μάρτιος 1998 Όχι	
Μέγιστες και ελάχιστες προς τα άνω αποκλίσεις από τις κεντρικές ισοτιμίες σε ποσοστά % ¹⁾	Μέγιστη προς τα άνω απόκλιση	Ελάχιστη προς τα άνω απόκλιση
<i>1 Απριλίου 1998 - 31 Δεκεμβρίου 1998 (νομίσματα ΜΣΙ):</i>		
Φράγκο Βελγίου	8,0	3,2
Κορώνα Δανίας	7,9	3,2
Μάρκο Γερμανίας	8,0	3,2
Πεσέτα Ισπανίας	7,8	3,0
Φράγκο Γαλλίας	8,0	3,2
Λίρα Ιρλανδίας	7,0	1,8
Λίρα Ιταλίας	7,7	2,9
Φιορίνι Ολλανδίας	8,1	3,1
Σελίνι Αυστρίας	8,0	3,2
Εσκούδο Πορτογαλίας	7,9	3,1
Μάρκο Φινλανδίας	8,0	3,1
<i>4 Ιανουαρίου 1999 - 31 Μαρτίου 2000 (νομίσματα ΜΣΙ ΙΙ):</i>		
Ευρώ (4 Ιανουαρίου 1999 - 16 Ιανουαρίου 2000)	9,0	5,9
Ευρώ (17 Ιανουαρίου 2000 - 31 Μαρτίου 2000)	2,8	1,9
<i>Ενημερωτικά:</i>		
Κορώνα Δανίας (4 Ιανουαρίου 1999 - 16 Ιανουαρίου 2000)	8,7	4,4
Κορώνα Δανίας (17 Ιανουαρίου 2000 - 31 Μαρτίου 2000)	2,6	1,7

Πηγές: ΤΔΑ και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

Σημειώσεις: Ο ΜΣΙ ΙΙ αντικατέστησε τον ΜΣΙ από την αρχή του 1999. Από 17 Ιανουαρίου 2000 η κεντρική ισοτιμία της δραχμής έναντι του ευρώ ανατιμήθηκε κατά 3,5%.

1) Ημερήσια στοιχεία εργασιμων ημερών, κινητός μέσος 10 ημερών.

(β) Βασικοί δείκτες πιέσεων στη δραχμή

	1998 Ιούν.	1998 Σεπ.	1998 Δεκ.	1999 Μάρ.	1999 Ιούν.	1999 Σεπ.	1999 Δεκ.	2000 Μάρ.
Μέσος όρος 3 μηνών έως								
Μεταβλητότητα συναλλαγματικής ισοτιμίας ¹⁾	9,5	5,8	4,5	3,1	3,1	1,3	1,3	1,1
Διαφορές βραχυπρόθεσμων επιτοκίων ²⁾	9,1	9,6	8,6	7,6	7,2	7,2	7,0	5,4

Πηγές: Εθνικά στοιχεία και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

1) Μηνιαία (ανηγμένη σε ετήσια) τοπική απόκλιση των ημερήσιων εκατοστιαίων μεταβολών της συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι του μάρκου Γερμανίας για το 1998 και έναντι του ευρώ από 4 Ιανουαρίου 1999, σε ποσοστά %.

2) Διαφορά διατραπεζικών επιτοκίων 3 μηνών έναντι του σταθμικού μέσου όρου των επιτοκίων ζήτησης (bid) για αποδοχή διατραπεζικών καταθέσεων της ζώνης του ευρώ, σε εκατοστιαίες μονάδες.

Πίνακας 11

Δραχμή: Δείκτες πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι των κρατών-μελών της ΕΕ

(τριμηνιαία στοιχεία, εκατοστιαίες αποκλίσεις, δ' τρίμηνο 1999 σε σύγκριση με διαφορετικές περιόδους αναφοράς)

	Μέσος όρος 1974-99	Μέσος όρος 1989-99	Μέσος όρος 1987
Πραγματικές σταθμισμένες συναλλαγματικές ισοτιμίες:			
Βάσει μισθολογικού κόστους ανά μονάδα προϊόντος (σύνολο οικονομίας)	12,6	8,0	29,1
Βάσει αποπληθωριστή ιδιωτικής κατανάλωσης	7,7	5,1	22,8
Βάσει αποπληθωριστή του ΑΕΠ	11,8	7,9	30,2
Βάσει αποπληθωριστή εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών	-3,7	4,3	12,0
Υπόμνηση:			
Ονομαστική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία	-71,0	-20,3	-51,3

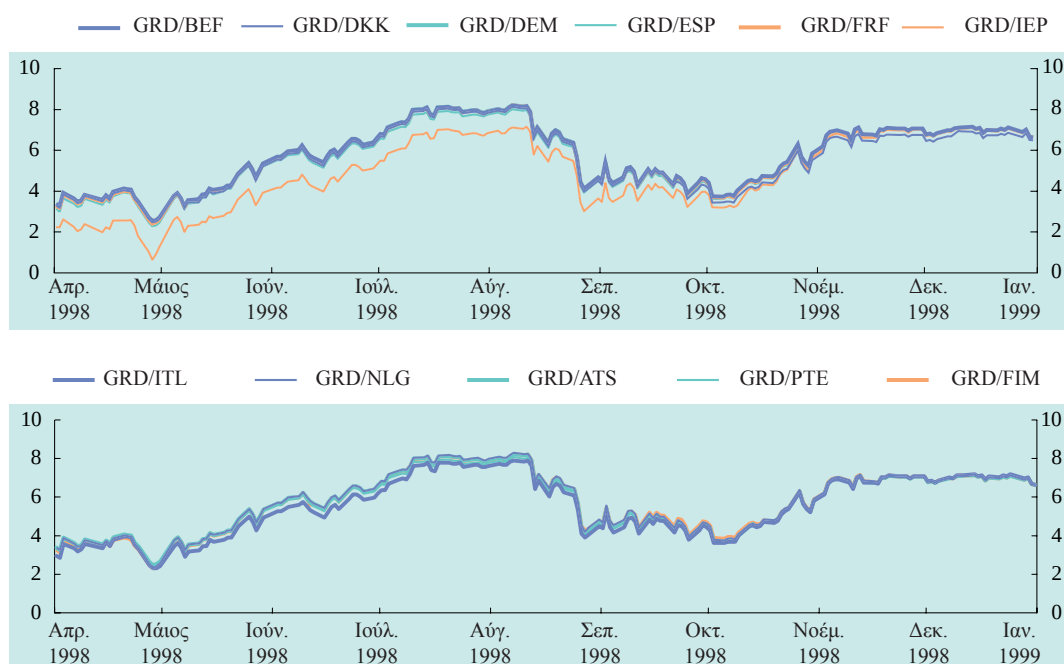
Πηγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

Σημείωση: Το θετικό (αρνητικό) πρόσημο σημαίνει ανατίμηση (υποτίμηση).

Διάγραμμα 6α

Δραχμή: Αποκλίσεις από τις διμερείς κεντρικές ισοτιμίες στον ΜΣΙ (Απρίλιος-Δεκέμβριος 1998)

(ημερήσια στοιχεία, σε ποσοστά %, 1 Απριλίου 1998 - 31 Δεκεμβρίου 1998)

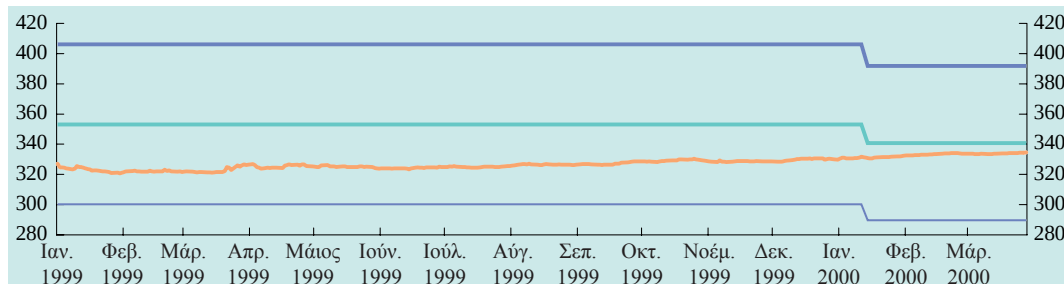

Πηγή: ΤΑΔ.

Διάγραμμα 6β

Δραχμή: Συναλλαγματική ισοτιμία έναντι του ευρώ με κεντρική ισοτιμία και ζώνη διακύμανσης στον ΜΣΙ ΙΙ (Ιανουάριος 1999 - Μάρτιος 2000)

(ημερήσια στοιχεία, 4 Ιανουαρίου 1999 - 31 Μαρτίου 2000)

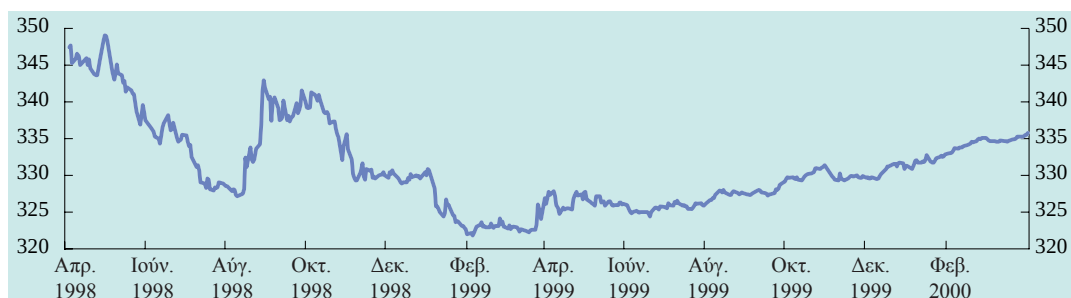

Πηγή: ΕΚΤ.

Διάγραμμα 6γ

Δραχμή: Συναλλαγματική ισοτιμία έναντι του ECU/ευρώ (Απρίλιος 1998 - Μάρτιος 2000)

(ημερήσια στοιχεία, 1 Απριλίου 1998 - 31 Μαρτίου 2000)

Πηγές: ΤΑΔ και ΕΚΤ.

Πίνακας 12

Ελλάδα: Εξελίξεις στον εξωτερικό τομέα

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και μεταβιβάσεις κεφαλαίου ¹⁾	-4,3	-1,5	-2,2	-0,8	-0,2	-2,4	-3,7	-4,1	-3,1	-3,2
Καθαρές απαιτήσεις (+) ή υποχρεώσεις (-) έναντι του εξωτερικού ²⁾	-23,7	-21,8	-23,2	-24,3	-20,8	-18,7	-14,9	-20,8	-23,6	-28,0
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ¹⁾	15,4	15,7	14,8	14,3	14,4	13,2	12,3	13,7	14,7	20,7
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ¹⁾	23,2	22,2	21,4	20,5	20,3	21,0	20,6	22,7	22,8	28,2
Ενδοκοινοτικές εξαγωγές (αγαθά) ³⁾	68,3	67,7	69,3	58,9	57,1	60,1	53,8	50,9	52,3	-
Ενδοκοινοτικές εισαγωγές (αγαθά) ³⁾	67,8	64,0	66,7	63,0	67,9	70,1	64,3	65,0	65,9	-

Πηγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Eurostat (ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και μεταβιβάσεις κεφαλαίου, εξαγωγές και εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών 1990-1996, και ενδοκοινοτικές εξαγωγές και εισαγωγές), εθνικά στοιχεία (ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και μεταβιβάσεις κεφαλαίου, εξαγωγές και εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών, 1997-1999, και απαιτήσεις και υποχρεώσεις έναντι του εξωτερικού) και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

- 1) Τα στοιχεία για το δ' τρίμηνο του 1999 είναι εκτιμήσεις. Υπάρχουν ορισμένες διαφορές μεταξύ των στοιχείων της παρούσας Έκθεσης και της Έκθεσης για τη Σύγκλιση που καταρτίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επειδή χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικές πηγές. Ενώ η Έκθεση της Επιτροπής βασίζεται σε εθνικολογιστικά στοιχεία (ΕΣΛ 95), τα στοιχεία της παρούσας Έκθεσης της ΕΚΤ αντλούνται από τα στοιχεία ισοζυγίου πληρωμών της ΕΣΥΕ και της Τράπεζας της Ελλάδος.
- 2) Εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος για τη διεθνή επενδυτική θέση.
- 3) Ως ποσοστό των συνολικών εξαγωγών και εισαγωγών.

Πίνακας 13

Ελλάδα: Μακροπρόθεσμα επιτόκια

(ποσοστά %)

	1998	1999	2000 Ιαν.	2000 Φεβ.	2000 Μάρ.	Απρ. 1999- Μάρ. 2000
Μακροπρόθεσμο επιτόκιο	8,5	6,3	6,6	6,5	6,2	6,4
Τιμή αναφοράς	6,6	6,8	-	-	-	7,2
Μέσος όρος της ζώνης του ευρώ	4,7	4,6	5,7	5,7	5,5	5,0

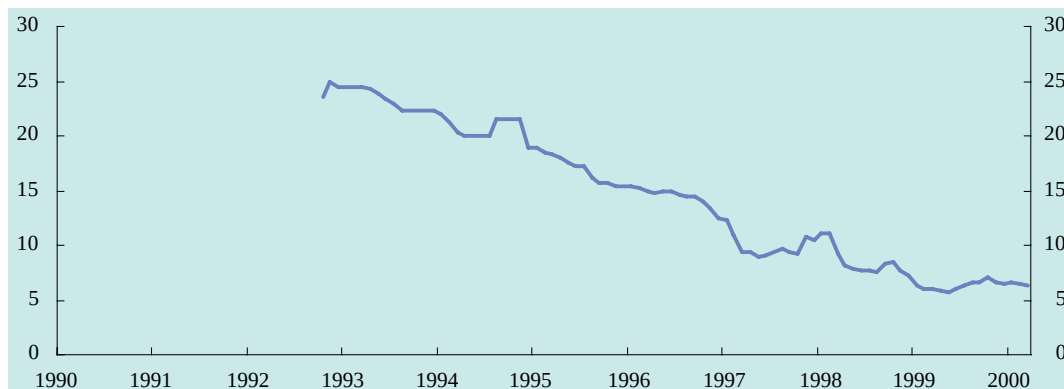
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σημείωση: Η τιμή αναφοράς βασίζεται στα τρία κράτη-μέλη με την καλύτερη επίδοση ως προς τη σταθερότητα των τιμών (Αυστρία, Γαλλία και Σουηδία για την περίοδο Απριλίου 1999 - Μαρτίου 2000) συν 2 εκατοστιαίες μονάδες. Ο μέσος όρος της ζώνης του ευρώ αναφέρεται μόνο ενημερωτικά.

Διάγραμμα 7

(α) Ελλάδα: Μακροπρόθεσμο επιτόκιο ¹⁾

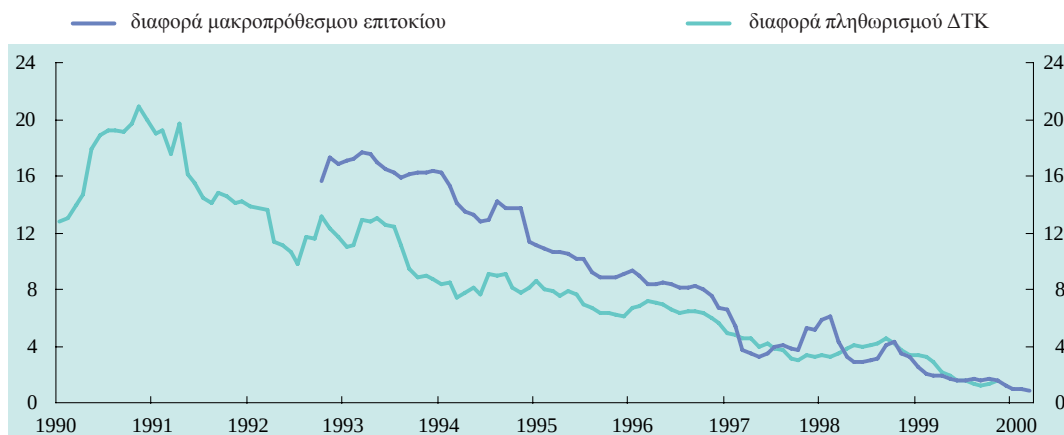
(μηνιαίοι μέσοι όροι, σε ποσοστά %)

1) Παλαιότερα στοιχεία δεν είναι διαθέσιμα.

(β) Ελλάδα: Διαφορές μακροπρόθεσμου επιτοκίου και πληθωρισμού ΔΤΚ έναντι των κρατών-μελών της ΕΕ με τα χαμηλότερα μακροπρόθεσμα επιτόκια ^{1), 2)}

(ετήσιοι μέσοι όροι, σε ποσοστά %)

Πηγή: Επιτόκια: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ή ελλείπει αυτών, χρησιμοποιούνται τα πλησιέστερα συγκρίσιμα στοιχεία). ΔΤΚ: μη εναρμονισμένα εθνικά στοιχεία.

1) Περιλαμβάνονται η Αυστρία, η Γαλλία, η Γερμανία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία.

2) Παλαιότερα στοιχεία για τα επιτόκια στην Ελλάδα δεν είναι διαθέσιμα.

2 Σουηδία

2.1 Η εξέλιξη των τιμών

Στη διάρκεια της περιόδου αναφοράς (Απρίλιος 1999-Μάρτιος 2000) ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ στη Σουηδία ήταν 0,8%, δηλ. αρκετά χαμηλότερος από την τιμή αναφοράς 2,4%, όπως ορίζεται στο Άρθρο 121 (1) της Συνθήκης ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και στο Άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο εν λόγω Άρθρο. Το ίδιο συνέβη και σε όλη τη διάρκεια του 1999. Το 1998 ο μέσος πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ ήταν 1,0% (βλ. Πίνακα 1). Κατά τα δύο τελευταία έτη, ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ στη Σουηδία βρίσκεται σε επίπεδα συμβατά με τη σταθερότητα των τιμών.

Από την εξέταση των μέχρι σήμερα εξελίξεων προκύπτει ότι ο πληθωρισμός τιμών καταναλωτή στη Σουηδία, μετρούμενος βάσει του ΔΤΚ, ακολουθεί αισθητή καθοδική πορεία από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 (βλ. Διάγραμμα 1). Από υψηλά επίπεδα άνω του 10% στην αρχή της δεκαετίας, ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού μειώθηκε απότομα το 1992 και βρίσκεται κάτω του 2% από το 1996, ενώ παρατηρήθηκαν κατά καιρούς ακόμη και αρνητικοί ρυθμοί πληθωρισμού. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ είναι επίσης κάτω του 2% από το 1996, ενώ από την αρχή του 1999 η Σουηδία είναι ένα από τα τρία κράτη-μέλη της ΕΕ με την καλύτερη επίδοση από άποψη σταθερότητας τιμών. Η παρατηρούμενη πρόοδος προς τη σταθερότητα των τιμών αντανάκλα μια σειρά από σημαντικές επιλογές πολιτικής, συμπεριλαμβανομένου και του αναπροσανατολισμού της οικονομικής πολιτικής προς τον πρωταρχικό σκοπό, που είναι η σταθερότητα των τιμών. Από το 1993 ο σκοπός της νομισματικής πολιτικής εκφράζεται με τον καθορισμό ρητού στόχου για τον πληθωρισμό, ο οποίος από το 1995 έχει προσδιοριστεί ποσοτικά ως αύξηση του ΔΤΚ κατά 2%, με συμμετρική επιτρεπόμενη απόκλιση ± 1 εκατοστιαία μονάδα. Πιο πρόσφατα, ο νέος νόμος για την κεντρική

τράπεζα, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το 1999, επιβεβαίωσε ότι η σταθερότητα των τιμών αποτελεί τον υπέρτατο σκοπό της νομισματικής πολιτικής της Σουηδίας και κατοχύρωσε την ανεξαρτησία της Τράπεζας της Σουηδίας. Ο αναπροσανατολισμός αυτός της νομισματικής πολιτικής υποστηρίχθηκε, μεταξύ άλλων, από τη σημαντική εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών και από τον εντονότερο ανταγωνισμό στην αγορά προϊόντων, ο οποίος εν μέρει συνδεόταν με την ένταξη της Σουηδίας στην ΕΕ το 1995. Σε αγορές όπως εκείνες των τηλεπικοινωνιών και του ηλεκτρικού ρεύματος, η απελευθέρωση των αγορών και η αύξηση του ανταγωνισμού είχαν αισθητή αντιπληθωριστική επίδραση. Επιπλέον, το μακροοικονομικό περιβάλλον συνέβαλε στη συγκράτηση των ανοδικών πιέσεων στις τιμές. Ειδικότερα, παρουσιάστηκε σημαντικό αρνητικό παραγωγικό κενό και πρωτοφανώς υψηλό ποσοστό ανεργίας (βλ. Πίνακα 2) μετά τη σοβαρή ύφεση στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Επίσης, ορισμένοι προσωρινοί παράγοντες συνέβαλαν στους πολύ χαμηλούς ρυθμούς πληθωρισμού από το 1996. Για παράδειγμα, οι χαμηλότερες δαπάνες για τόκους στεγαστικών δανείων, οι οποίες περιλαμβάνονται στον ΔΤΚ αλλά όχι στον ΕνΔΤΚ, συνέβαλαν στην επιβράδυνση του πληθωρισμού από την αρχή του 1996, αντανakλώντας τη μείωση τόσο των βραχυπρόθεσμων όσο και των μακροπρόθεσμων επιτοκίων. Το 1999 αυτοί οι παράγοντες συνέβαλαν κατά 0,5 εκατοστιαία μονάδα περίπου σε χαμηλότερους ρυθμούς πληθωρισμού (βάσει του ΔΤΚ). Οι μεταβολές της έμμεσης φορολογίας και των επιδοτήσεων είχαν επίσης σημαντική αντιπληθωριστική επίδραση το 1996, το β' εξάμηνο του 1998 και το α' εξάμηνο του 1999. Τέλος, η μείωση των τιμών των εμπορευμάτων και των εισαγομένων, που συνδεόταν με την κρίση στην Ασία το 1997 και το 1998, επηρέασε την εξέλιξη των τιμών στη Σουηδία και συνέβαλε στις πολύ συγκρατημένες αυξήσεις των τιμών το 1998 και στις αρχές του 1999. Κατά καιρούς, οι μεγάλες διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας

είχαν αισθητή επίπτωση στην εξέλιξη των τιμών. Αυτό συνέβη ιδίως το 1993 μετά τη σημαντική υποτίμηση της σουηδικής κορώνας όταν εγκαταλείφθηκε το καθεστώς της σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας το Νοέμβριο του 1992.

Υπό τις συνθήκες αυτές, η εξέλιξη της αμοιβής εργασίας ανά μισθωτό και της παραγωγικότητας της εργασίας συνέχιζε εν γένει να υποστηρίζει τη σταθερότητα των τιμών από το 1992 και εξής, με εξαίρεση το 1996 κατά το οποίο η αμοιβή εργασίας ανά μισθωτό εκτινάχθηκε στο 6,8%. Το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε με ταχύ ρυθμό από τα μέσα του 1997 και εξής, αρχικά χάρη κυρίως στις σημαντικές προσπάθειες στον τομέα της εκπαίδευσης, πιο πρόσφατα όμως χάρη στην ταχεία άνοδο της εγχώριας ζήτησης. Το Φεβρουάριο του 2000 οι άνεργοι αποτελούσαν το 6,6% του εργατικού δυναμικού σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat.¹ Έχουν παρουσιαστεί κάποιες ενδείξεις έλλειψης προσφοράς εργασίας, κυρίως όσον αφορά ειδικευμένο προσωπικό και στις ταχέως αναπτυσσόμενες περιοχές. Οι διαρθρωτικές αλλαγές τα τελευταία χρόνια στην αγορά εργασίας επικεντρώθηκαν κατά κύριο λόγο στην εκπαίδευση και, σε μικρότερο βαθμό, στους μακροχρόνια ανέργους. Μολονότι στην οικονομική πολιτική αναγνωρίζεται γενικώς η σπουδαιότητα της συγκράτησης των μισθών και των μεταβολών στα συστήματα κοινωνικών παροχών και φορολόγησης, ως μέσου για να ενισχυθούν τα κίνητρα εργασίας, περιορισμένα είναι προς το παρόν τα μέτρα που έχουν εφαρμόσει οι σουηδικές αρχές στους τομείς αυτούς. Εντούτοις υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις ότι η διαρθρωτική ανεργία μειώθηκε κάπως τα τελευταία χρόνια. Μία πιθανή εξήγηση είναι η αυξανόμενη χρήση των προσωρινών συμβάσεων εργασίας από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, η οποία ενδέχεται να έχει αυξήσει την ευκαμψία της αγοράς εργασίας. Στην αρχή του 1999, αφού αποσαφήνισε η κεντρική τράπεζα τη στρατηγική της για τη νομισματική πολιτική, αναγνωρίστηκε ρητά ο ρόλος του βασικού πληθωρισμού (UND1X)² ως στόχου νομισματικής πολιτικής, με την πρόσθετη επισήμανση ότι ενδέχεται να δικαιολογηθούν

αποκλίσεις από το στόχο για τον πληθωρισμό εάν π.χ. επηρεαστεί ο πληθωρισμός από προσωρινούς παράγοντες. Αυτό συνέβη το 1999. Ο δείκτης UND1X ήταν χαμηλότερος του 2% από το τέλος του 1996, αλλά γενικά παρέμεινε μέσα στα επιτρεπτά περιθώρια απόκλισης (± 1 εκατοστιαία μονάδα). Χαμηλοί ρυθμοί πληθωρισμού τα τελευταία χρόνια προκύπτουν επίσης και όταν ο πληθωρισμός μετρηθεί με βάση άλλους συναφείς δείκτες τιμών (βλ. Πίνακα 2).

Όσον αφορά τις πρόσφατες τάσεις και προβλέψεις, τα σημερινά στοιχεία για τον πληθωρισμό, με βάση το δωδεκάμηνο ρυθμό αύξησης του ΕνΔΤΚ, εμφανίζουν αύξηση του ρυθμού κατά 1,4% το Μάρτιο 2000 (βλ. Πίνακα 3α), ενώ είχε παραμείνει κοντά στο μηδέν το α' εξάμηνο του 1999. Η αύξηση αυτή αποδίδεται κυρίως στις αυξανόμενες τιμές των εισαγομένων και των εμπορευμάτων, καθώς και στη βαθμιαία εξαλειφόμενη αρνητική επίδραση της έμμεσης φορολογίας. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Σουηδίας, ο ΕνΔΤΚ αναμένεται να διαμορφωθεί κατά μέσο όρο σε 1,5% το 2000 και σε 1,6% το 2001. Οι περισσότερες άλλες προβλέψεις για τον πληθωρισμό που αναφέρονται στην παρούσα Έκθεση υπονοούν ρυθμούς αύξησης γύρω στο 1,5% για το 2000 και γύρω στο 2% για το 2001 (βλ. Πίνακα 3β). Για να αποτραπεί ταχύτερη αύξηση των τιμών καταναλωτή σε ένα περιβάλλον σχετικά υψηλής αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος – γύρω στο 2-2,5% το 2000 και το 2001, σύμφωνα με προβλέψεις της Τράπεζας της Σουηδίας – θα έπρεπε γενικώς το ποσοστό των κερδών στο ΑΕΠ και η αύξηση της απασχόλησης να εξελιχθούν λιγότερο ευνοϊκά από ό,τι θα ήταν εφικτό υπό συνθήκες χαμηλότερων αυξήσεων του κόστους εργασίας. Το 2000 και το 2001 οι πραγματικές μισθολογικές αυξήσεις αναμένεται να παραμείνουν υψηλότερες από την αύξηση της παραγωγικότητας. Επιπλέον, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ αναμένεται να παραμείνει

1 Η συνολική ανεργία, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που εντάσσονται στα προγράμματα ενίσχυσης της απασχόλησης, ανερχόταν σε περίπου 8%.

2 Ο βασικός πληθωρισμός (UND1X) ορίζεται ως ο ΔΤΚ χωρίς τους τόκους των στεγαστικών δανείων και χωρίς την επίπτωση των έμμεσων φόρων και των επιδοτήσεων.

υψηλότερος από την τάση του τα προσεχή έτη, με αποτέλεσμα να εξαλειφθεί το παραγωγικό κενό και δυνητικά να αυξηθούν οι κίνδυνοι μεγαλύτερων μισθολογικών αυξήσεων. Άλλοι παράγοντες, όπως η ανατίμηση της κορώνας και η περαιτέρω απελευθέρωση των αγορών, θα μπορούσαν όμως να αμβλύνουν τις ανοδικές πιέσεις στις τιμές. Πιο μακροπρόθεσμα, ενδέχεται να απαιτηθεί περαιτέρω προσαρμογή προς τα κάτω των μισθολογικών αυξήσεων – καθώς και πρόσθετες μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας – δεδομένου ότι διαφαίνονται κάποιες πρώτες ενδείξεις συμφόρησης στην αγορά εργασίας μολονότι η συνολική ανεργία παραμένει σχετικά υψηλή – προκειμένου να μειωθούν οι πιέσεις επί των τιμών και η ανεργία.

Όσον αφορά τις εξελίξεις σε έναν ευρύτερο χρονικό ορίζοντα, η διατήρηση περιβάλλοντος που να συντελεί στη σταθερότητα των τιμών συναρτάται στη Σουηδία, μεταξύ άλλων, με την άσκηση ισορροπημένης νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής μεσομακροπρόθεσμα. Με την καθιέρωση ενός πλαισίου οικονομικής πολιτικής με προσανατολισμό στη σταθερότητα, εξίσου σημαντικό είναι να ενισχυθούν οι εθνικές πολιτικές που αποβλέπουν στην ενδυνάμωση του ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων και στη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών εργασίας. Τέλος, θα πρέπει οι κοινωνικοί εταίροι να διασφαλίσουν ότι οι μισθολογικές αυξήσεις συμβαδίζουν με τη σταθερότητα των τιμών και την αύξηση της παραγωγικότητας προκειμένου να διατηρηθούν ευνοϊκές συνθήκες για την οικονομική ανάπτυξη και την αύξηση της απασχόλησης.

2.2 Δημοσιονομικές εξελίξεις

Κατά το έτος αναφοράς (1999), η Σουηδία σημείωσε πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης ίσο με 1,9% του ΑΕΠ, ικανοποιώντας έτσι την τιμή αναφοράς (3%) για το λόγο του ελλείμματος. Ταυτόχρονα, ο λόγος του χρέους ήταν 65,5%, δηλ. υψηλότερος από την τιμή αναφοράς 60%. Σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, το πλεόνασμα του προϋπολογισμού ως ποσοστό του ΑΕΠ

παρέμεινε σταθερό, ενώ ο λόγος του χρέους μειώθηκε σημαντικά κατά 6,9 εκατοστιαίες μονάδες. Το 2000 αναμένεται πλεόνασμα 2,4% του ΑΕΠ, ενώ ο λόγος του χρέους προβλέπεται να μειωθεί στο 61,3% (βλ. Πίνακα 4). Από το 1997 ο λόγος του ελλείμματος δεν έχει υπερβεί το λόγο των δαπανών δημόσιων επενδύσεων προς το ΑΕΠ. Από την ανασκόπηση των ετών 1990 έως και 1999 διαπιστώνεται ότι ο λόγος *χρέους/ΑΕΠ* της Σουηδίας αυξήθηκε τελικά κατά 23,4 εκατοστιαίες μονάδες. Αρχικά, τα δημόσια οικονομικά της Σουηδίας χειροτέρευσαν σημαντικά και ο λόγος του χρέους αυξήθηκε από 42,1% του ΑΕΠ το 1990 σε 77,7% το 1994. Η εξέλιξη αυτή σημειώθηκε σε συνδυασμό με την παρατηρηθείσα μείωση του πραγματικού ΑΕΠ κατά σχεδόν 5% μέσα σε διάστημα τριών ετών. Επιπλέον, όπως ανακλάται στο κονδύλιο “προσαρμογή ελλείμματος-χρέους” του δημόσιου χρέους, έντονα επέδρασαν στην κατεύθυνση αυτή η οικονομική ενίσχυση προς τον τραπεζικό τομέα, καθώς και η εκ νέου αποτίμηση της αξίας του εξωτερικού χρέους που είναι εκφρασμένο σε ξένο νόμισμα, μετά τη σημαντική υποτίμηση της σουηδικής κορώνας στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Αφού κορυφώθηκε το 1994, ο λόγος του χρέους υποχώρησε στο 65,5% το 1999 (βλ. Διάγραμμα 2α), δηλαδή μειώθηκε κατά 12,2 εκατοστιαίες μονάδες σε διάστημα πέντε ετών. Από το 1996 σημειώνονται πρωτογενή πλεονάσματα τα οποία από το 1997 υπεραντισταθμίζουν την αρνητική διαφορά ρυθμού ανάπτυξης/επιτοκίου (βλ. Διάγραμμα 2β). Το 1998 και το 1999 σημειώθηκαν σημαντικά πρωτογενή πλεονάσματα, 8,0% και 7,4% του ΑΕΠ αντίστοιχα. Η εικόνα που παρατηρείται από τις αρχές της δεκαετίας καταδεικνύει τις σοβαρές επιπτώσεις που έχουν στο λόγο του χρέους η έντονη χειροτέρευση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος καθώς και έκτακτα γεγονότα, ιδίως όταν δεν υπάρχει επαρκές πρωτογενές πλεόνασμα για να αντισταθμίσει αυτούς τους παράγοντες. Η αποφασιστική δημοσιονομική εξυγίανση τα τελευταία χρόνια έχει συμβάλει ώστε να αναστραφεί σημαντικό μέρος της αύξησης που είχε σημειώσει τα προηγούμενα έτη ο λόγος του χρέους.

Το ποσοστό του χρέους που έχει βραχυπρόθεσμη διάρκεια μειώθηκε σταθερά από τα υψηλά επίπεδα όπου βρισκόταν στις αρχές της δεκαετίας του 1990 σε 19% το 1999, καθιστώντας έτσι τα δημοσιονομικά αποτελέσματα λιγότερο ευαίσθητα στις μεταβολές των επιτοκίων. Επιπλέον, το ποσοστό του χρέους που έχει συνολοκληρωθεί σε ξένο νόμισμα περιορίστηκε σε 23% το 1999, παρόλο που τα δημοσιονομικά αποτελέσματα παραμένουν κατ' αρχήν ευαίσθητα στις μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Κατά τη δεκαετία του 1990, ο λόγος δημοσιονομικού αποτελέσματος/ΑΕΠ ακολούθησε αρχικά πορεία χειροτέρευσης, ενώ κατόπιν παρουσίασε βελτίωση. Ξεκινώντας από πλεόνασμα 4,0% το 1990, η Σουηδία εμφάνισε έλλειμμα το 1991, το οποίο αυξήθηκε έντονα, φθάνοντας έως και 11,9% του ΑΕΠ το 1993. Στη συνέχεια, το έλλειμμα μειωνόταν διαδοχικά κάθε χρόνο, έως ότου μετατράπηκε σε πλεόνασμα 1,9% του ΑΕΠ το 1998. Ο λόγος του πλεονάσματος προς το ΑΕΠ έμεινε σταθερός το 1999 (βλ. Διάγραμμα 3α). Όπως φαίνεται αναλυτικότερα στο Διάγραμμα 3β, το οποίο επικεντρώνεται στις μεταβολές των ελλειμμάτων, κυκλικοί παράγοντες συνέβαλαν σημαντικά στην αύξηση του ελλείμματος έως το 1993, καθώς και στη μείωσή του κατά τα δύο επόμενα έτη. Το 1998, οι κυκλικοί παράγοντες έπαιξαν περιορισμένο ρόλο στη βελτίωση του αποτελέσματος του προϋπολογισμού, αλλά η συμβολή τους αυξήθηκε σε 1 εκατοστιαία μονάδα περίπου του ΑΕΠ το 1999, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι ετήσιες μη κυκλικές βελτιώσεις που κυμάνθηκαν μεταξύ 1,5 και 5,3 εκατοστιαίων μονάδων στο διάστημα 1995-1998 σε μεγάλο βαθμό αντανakλούν μία μονιμότερη, "διαρθρωτικής φύσεως" μετάβαση προς πιο ισορροπημένη δημοσιονομική πολιτική, καθώς και την εφαρμογή ποικίλων μέτρων με προσωρινή επίδραση. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, τα μέτρα με προσωρινή επίδραση βελτίωσαν το αποτέλεσμα του προϋπολογισμού κατά 0,9% του ΑΕΠ το 1998, αλλά δεν έπαιξαν ρόλο το 1999.

Όσον αφορά τις τάσεις άλλων δημοσιονομικών δεικτών, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 4, ο λόγος των συνολικών δαπανών της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ αυξήθηκε έντονα μεταξύ 1990 και 1993, φθάνοντας στο 70% του ΑΕΠ, σε συνδυασμό με τη μείωση του πραγματικού ΑΕΠ ως απόλυτου μεγέθους. Ειδικότερα, οι τρέχουσες μεταβιβάσεις διογκώθηκαν απότομα, αντανakλώντας τη σημαντική αύξηση των πληρωμών για επιδόματα ανεργίας και άλλες κοινωνικοασφαλιστικές παροχές. Επιπλέον, όλα τα άλλα βασικά κονδύλια των δαπανών αυξήθηκαν και αυτά ως ποσοστό του ΑΕΠ (βλ. Πίνακα 7). Μετά το 1993 ο λόγος των συνολικών δαπανών προς το ΑΕΠ σημείωσε ταχεία πτώση, δεδομένου ότι μειώθηκαν όλες οι κύριες κατηγορίες δαπανών, εκτός των δαπανών για τόκους οι οποίες μόλις το 1996 άρχισαν να υποχωρούν σε σχέση με το ΑΕΠ. Ο λόγος των δαπανών υποχώρησε περαιτέρω στο 58,5% το 1999, δηλ. σε επίπεδο περίπου ίδιο με εκείνο του 1990. Με βάση αυτή την εξέλιξη, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι δαπάνες για τόκους αυξήθηκαν παράλληλα με την αύξηση του λόγου του χρέους κατά το πρώτο ήμισυ της δεκαετίας του 1990 και ότι οι κεφαλαιακές δαπάνες ήταν σχετικά χαμηλές από το 1994 και εξής, για να συνεχίσουν οι συνολικές δαπάνες να μειώνονται ως ποσοστό του ΑΕΠ φαίνεται ειδικότερα ότι απαιτείται να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στις τρέχουσες μεταβιβάσεις. Οι μεταβιβάσεις αυτές είναι πάντως ελαφρώς χαμηλότερες από ό,τι το 1990 και συνέχισαν το 1999 να μειώνονται ως ποσοστό του ΑΕΠ. Τα τρέχοντα δημόσια έσοδα σε σχέση με το ΑΕΠ έτειναν να μειώνονται έως το 1994, κορυφώθηκαν και πάλι το 1998 και υποχώρησαν οριακά το 1999. Παρά την πρόσφατη αυτή υποχώρηση, ενδέχεται να βρίσκονται σήμερα σε επίπεδο επιζήμιο για την οικονομική ανάπτυξη.

Σύμφωνα με τη μεσοπρόθεσμη στρατηγική δημοσιονομικής πολιτικής της Σουηδίας, όπως παρουσιάστηκε στην τελευταία επικαιροποίηση του Προγράμματος Σύγκλισης για τα έτη 1999-2002 (Νοέμβριος 1999), το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης αναμένεται να διατηρηθεί το 2000 και ο λόγος του χρέους προβλέπεται να φθάσει σε επίπεδο

κάτω του 60% το 2000 και στη συνέχεια να μειωθεί περαιτέρω. Ο προϋπολογισμός του 2000 είναι σύμφωνος με το Πρόγραμμα Σύγκλισης. Η Σουηδική Κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι μεσοπρόθεσμα φιλοδοξεί να επιτύχει πλεόνασμα 2% του ΑΕΠ στη διάρκεια του οικονομικού κύκλου χάρη στη σθεναρή συγκράτηση της αύξησης των δαπανών. Οι στόχοι αυτοί για το πλεόνασμα του προϋπολογισμού λαμβάνουν υπόψη τις σημαντικές μειώσεις της φορολογίας που έχουν προγραμματιστεί για το διάστημα μέχρι το 2002. Οι δημοσιονομικές αρχές έχουν επίσης ανακοινώσει ότι προτίθενται να αφήσουν τους αυτόματους σταθεροποιητές να ενεργήσουν, στην περίπτωση που ο ρυθμός ανάπτυξης θα αποκλίνει από τις προβλέψεις για τον προϋπολογισμό που περιέχονται στο Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης της σουηδικής οικονομίας. Επειδή όμως οι παραδοχές για το ρυθμό ανάπτυξης για τα έτη 2001 και 2002 είναι ιδιαίτερα μετριοπαθείς και στηρίζονται στο μακροχρόνιο ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας, είναι πολύ περιορισμένοι οι κίνδυνοι να διαμορφωθούν τα αντίστοιχα μεγέθη σε χαμηλότερο επίπεδο. Σύμφωνα με το δείκτη που καταρτίζουν οι σουηδικές αρχές και ο οποίος παρέχει πληροφορίες για την κατεύθυνση της δημοσιονομικής πολιτικής, η κατεύθυνση είναι χαλαρότερη το 1999 και το 2000, γίνεται αυστηρότερη το 2001 και ουδέτερη το 2002. Οι διαπιστώσεις αυτές θα πρέπει να συνεκτιμηθούν με το γεγονός ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της σουηδικής οικονομίας είναι υψηλότερος από την τάση του. Εάν τα δημοσιονομικά αποτελέσματα διαμορφωθούν όπως προβλέπεται στο Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης της σουηδικής οικονομίας 1999-2002, αναμένεται ότι η Σουηδία θα συμμορφώνεται με το μεσοπρόθεσμο στόχο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης για προϋπολογισμό σχεδόν ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό, σύμφωνα με την αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που επιβεβαιώνεται από το Συμβούλιο ECOFIN.

Όσον αφορά την πιθανή μελλοντική πορεία του λόγου του χρέους, οι υπολογισμοί παρουσιάζονται με ανάλογο τρόπο όπως και

στην Έκθεση για τη Σύγκλιση του 1998. Με βάση την παραδοχή ότι θα επιτευχθούν τα συνολικά δημοσιονομικά αποτελέσματα και οι λόγοι του χρέους που προβλέπονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το 2000, η διατήρηση του συνολικού και του πρωτογενούς δημοσιονομικού αποτελέσματος ως ποσοστών του ΑΕΠ σε επίπεδο 1,9% και 7,4% αντίστοιχα θα είχε ως συνέπεια να μειωθεί ο λόγος του χρέους σε επίπεδο χαμηλότερο του 60% το 2001 (βλ. Διάγραμμα 5). Οι προβλεπόμενες εξελίξεις για τη Σουηδία υπογραμμίζουν τα οφέλη από το πλεόνασμα που επιτεύχθηκε το 1998 και το οποίο προβλέπεται να διατηρηθεί στο άμεσο μέλλον, για την ταχεία μείωση του λόγου του χρέους. Είναι όμως σκόπιμο να υπογραμμιστεί επίσης ότι είναι ανάγκη να διατηρηθεί η Σουηδία υγιή δημοσιονομικά αποτελέσματα. Όπως έχει παρατηρηθεί στο παρελθόν, απροσδόκητοι κλονισμοί μπορούν να αυξήσουν σημαντικά το λόγο του χρέους. Επιπλέον, όπως εμφανίζεται στον Πίνακα 8, από το 2010 περίπου και εξής αναμένεται σημαντική γήρανση του πληθυσμού. Γι' αυτό, οι δαπάνες του Δημοσίου για συντάξεις θα αυξηθούν σε σχέση με το ΑΕΠ, εάν συνεχιστεί αμετάβλητη η πολιτική των κοινωνικοασφαλιστικών παροχών. Το σουηδικό σύστημα συντάξεων είναι εν μέρει κεφαλαιοποιητικό αλλά κατά βάση διανεμητικού τύπου. Ήδη το δημόσιο σύστημα συντάξεων συμπληρώνεται σταδιακά με ένα πιο εύρωστο σύστημα που συνδέεται με την οικονομική ανάπτυξη και τις δημογραφικές μεταβολές. Έτσι θα περιοριστεί η πίεση στα δημόσια οικονομικά. Το κεφαλαιοποιητικό τμήμα του συστήματος συντάξεων επενδύει σημαντικό μέρος των πλεονασμάτων του σήμερα σε κρατικούς τίτλους, μειώνοντας κατ' αυτό τον τρόπο το ακαθάριστο χρέος, σε ενοποιημένη βάση, της γενικής κυβέρνησης. Ως εκ τούτου, τυχόν αλλαγή αυτής της επενδυτικής πολιτικής θα συνεπαγόταν κάποια αβεβαιότητα ως προς τη μελλοντική πορεία του λόγου του ακαθάριστου χρέους. Οι δημογραφικές εξελίξεις κατά τις αμέσως προσεχείς δεκαετίες θα έχουν δυσμενείς συνέπειες για τα τρέχοντα πλεονάσματα του συστήματος συντάξεων και για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο να βελτιωθούν οι υπόλοιπες συνιστώσες του

δημοσιονομικού αποτελέσματος της γενικής κυβέρνησης. Η συνολική επιβάρυνση λόγω της γήρανσης του πληθυσμού θα μειωθεί εάν τα δημόσια οικονομικά έχουν δημιουργήσει επαρκή περιθώρια χειρισμών πριν αρχίσει η αναμενόμενη επιδείνωση του δημογραφικού.

2.3 Η εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας

Κατά την περίοδο αναφοράς (Απρίλιος 1998-Μάρτιος 2000) η σουηδική κορώνα δεν συμμετείχε στον ΜΣΙ ούτε στον ΜΣΙ ΙΙ (βλ. Πίνακα 9α). Η νομισματική πολιτική της Σουηδίας είναι προσανατολισμένη προς τον πρωταρχικό σκοπό της σταθερότητας των τιμών, μέσω του καθορισμού σαφούς στόχου για πληθωρισμό 2% (βάσει του ΔΤΚ) υπό καθεστώς κυμαινόμενης συναλλαγματικής ισοτιμίας. Κατά την περίοδο αναφοράς, η ισοτιμία της κορώνας κινήθηκε αρχικά σε επίπεδα χαμηλότερα από τις μέσες διμερείς της ισοτιμίες του Απριλίου 1998 έναντι των περισσότερων άλλων νομισμάτων της ΕΕ, οι οποίες χρησιμοποιούνται ενδεικτικά ως σημείο αναφοράς, ελλείψει κεντρικών ισοτιμιών (βλ. Διάγραμμα 6 και Πίνακα 9α). Κατά το β' εξάμηνο του 1998, η κορώνα υποτιμήθηκε σημαντικά, κατά 8% περίπου, με βάση τις ημερήσιες συναλλαγματικές ισοτιμίες, έναντι των περισσότερων νομισμάτων του ΜΣΙ, εν μέσω της αναταραχής στην παγκόσμια αγορά την οποία είχε προκαλέσει η κρίση στις αναδυόμενες αγορές τον Αύγουστο του 1998. Μετά την καθιέρωση του ευρώ τον Ιανουάριο του 1999, η κορώνα ανατιμήθηκε έναντι του ευρώ κατά 14,4% σε όλη τη διάρκεια του 1999 και μέχρι το τέλος Μαρτίου του 2000. Η ενίσχυση αυτή αντανάκλα την αποκατάσταση της ομαλότητας μετά την παγκόσμια κρίση που σημειώθηκε το φθινόπωρο του 1998 καθώς και τις επιδόσεις της σουηδικής οικονομίας που ήταν υψηλότερες από ό,τι αναμενόταν. Κατά το μεγαλύτερο μέρος του 1998, η μεταβλητότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας της σουηδικής κορώνας έναντι των νομισμάτων του ΜΣΙ, μετρούμενη με βάση τις τυπικές αποκλίσεις των ημερήσιων εκατοστιαίων μεταβολών ανηγμένες σε ετήσια μεγέθη, παρέμεινε γύρω στο 5%, ενώ το δ' τρίμηνο του 1998 αυξήθηκε σε 12% και πλέον έναντι του γ' τριμήνου και παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα μέχρι

το τέλος του α' τριμήνου του 1999. Έκτοτε, η μεταβλητότητα της σουηδικής κορώνας έναντι του ευρώ κυμαίνεται ως επί το πλείστον μεταξύ 3% και 6%, ενώ το α' τρίμηνο του 2000 ήταν χαμηλότερη από το μέσο όρο της για την τρέχουσα περίοδο αναφοράς (βλ. Πίνακα 9β). Οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι του σταθμικού μέσου όρου των διαπραπ-ζικών επιτοκίων προσφοράς καταθέσεων περιορίστηκαν σημαντικά το 1998 και το α' τρίμηνο του 1999. Στη συνέχεια, αυξήθηκαν πάλι ελαφρά στα μέσα του 1999 υπερβαίνοντας κατά 0,5 της εκατοστιαίας μονάδας περίπου το μέσο όρο της ζώνης του ευρώ το α' τρίμηνο του 2000 (βλ. Πίνακα 9β).

Από πιο μακροπρόθεσμη σκοπιά, τα σημερινά επίπεδα των συναλλαγματικών ισοτιμιών της σουηδικής κορώνας έναντι άλλων νομισμάτων της ΕΕ, σε όρους πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας, είναι κάπως χαμηλότερα από τα μέσα ιστορικά τους επίπεδα καθώς και από τα μέσα επίπεδα του 1987 (βλ. Πίνακα 10). Όσον αφορά τις άλλες εξελίξεις στον εξωτερικό τομέα, η Σουηδία διατηρεί ένα σημαντικό πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της από το 1994 σε συνδυασμό με σχετικά υψηλή αρνητική καθαρή εξωτερική θέση (βλ. Πίνακα 11). Υπενθυμίζεται επίσης ότι η Σουηδία είναι μια μικρή ανοικτή οικονομία και, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία για το 1999, ο λόγος του εξωτερικού της εμπορίου προς το ΑΕΠ ανέρχεται στο 43,7% για τις εξαγωγές και 38% για τις εισαγωγές, ενώ το ποσοστό του ενδοκοινοτικού της εμπορίου φθάνει το 56% για τις εξαγωγές και το 67,8% για τις εισαγωγές.

2.4 Η εξέλιξη των μακροπρόθεσμων επιτοκίων

Κατά την περίοδο αναφοράς (Απρίλιος 1999-Μάρτιος 2000) τα *μακροπρόθεσμα επιτόκια* στη Σουηδία ήταν κατά μέσο όρο 5,4%, δηλ. αρκετά χαμηλότερα από την τιμή αναφοράς 7,2% του κριτηρίου των επιτοκίων, η οποία ορίζεται ως ο μέσος όρος των μακροπρόθεσμων επιτοκίων των τριών κρατών-μελών με την καλύτερη επίδοση ως

προς τη σταθερότητα των τιμών συν 2 εκατοστιαίες μονάδες. Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια στη Σουηδία ήταν επίσης αρκετά χαμηλότερα από την τιμή αναφοράς το 1998 και στο σύνολο του 1999 (βλ. Πίνακα 12).

Με εξαίρεση το 1994, τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ακολούθησαν καθοδική πορεία από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 μέχρι την αρχή του 1999, οπότε οι αποδόσεις των ομολόγων στη ζώνη του ευρώ έφθασαν στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων 50 ετών (βλ. Διάγραμμα 7α). Στη συνέχεια, οι αποδόσεις των σουηδικών ομολόγων άρχισαν να αυξάνονται σχεδόν παράλληλα με τα μακροπρόθεσμα επιτόκια της ζώνης του ευρώ. Αυτή η άνοδος των μακροπρόθεσμων αποδόσεων της Σουηδίας αντανakλούσε επιδράσεις από την αύξηση των αποδόσεων διεθνώς καθώς και τη σταδιακή βελτίωση των προοπτικών της σουηδικής οικονομίας. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και μέχρι το 1998 περίπου, οι αποδόσεις των μακροπρόθεσμων ομολόγων της Σουηδίας έτειναν να συγκλίνουν προς εκείνες των χωρών της ΕΕ με τις χαμηλότερες αποδόσεις ομολόγων. Κατά το 1998 και 1999, η μεταξύ τους διαφορά παρέμεινε σχετικά σταθερή, σε επίπεδα γύρω στο 0,5%, ενώ τους τελευταίους μήνες μειώθηκε περαιτέρω (βλ. Διάγραμμα 7β). Οι κυριότεροι παράγοντες που συνέβαλαν σ' αυτή την παρατηρούμενη τάση σύγκλισης ήταν οι συγκριτικά χαμηλοί ρυθμοί πληθωρισμού και η βελτίωση των δημόσιων οικονομικών της χώρας. Ωστόσο, η διαφορά των επιτοκίων έχει εμφανίσει κάποια τάση διεύρυνσης σε περιπτώσεις διεθνούς χρηματοπιστωτικής αναταραχής, όπως συνέβη π.χ. κατά την κρίση των αναδυόμενων αγορών το β' εξάμηνο του 1998. Εξάλλου, οσάκις έχει εξασθενήσει η σουηδική κορώνα, συνήθως έχει διευρυνθεί η διαφορά των επιτοκίων.

2.5 Ανακεφαλαίωση

Κατά την περίοδο αναφοράς η Σουηδία επέτυχε δωδεκάμηνο μέσο ρυθμό πληθωρισμού (βάσει του ΕνΔΤΚ) 0,8%, δηλ. αρκετά χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς

που προβλέπει η Συνθήκη. Η Σουηδία έχει εισέλθει τα τελευταία χρόνια σε μία φάση υψηλής ανάπτυξης, με κύριο προωθητικό παράγοντα την εγχώρια ζήτηση. Ταυτόχρονα, η κατεύθυνση της δημοσιονομικής πολιτικής έγινε πιο ουδέτερη, με αποτέλεσμα να εξαλειφθεί γρήγορα το παραγωγικό κενό. Η εξάλειψη του παραγωγικού κενού, καθώς και οι συναφείς δείκτες τιμών επισημαίνουν αυξανόμενες ανοδικές πιέσεις στις τιμές και το κόστος. Όσον αφορά τις προοπτικές, ο πληθωρισμός σύμφωνα με τις προβλέψεις θα διαμορφωθεί γύρω στο 1,5% το 2000 και γύρω στο 2% το 2001. Το επίπεδο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων ήταν 5,4%, δηλ. χαμηλότερο από την αντίστοιχη τιμή αναφοράς.

Η Σουηδία δεν συμμετέχει στον ΜΣΙ ΙΙ. Η Σουηδία είναι κράτος-μέλος με παρέκκλιση και δεν διαθέτει ρήτρα εξαίρεσης από το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Κατά συνέπεια, είναι υποχρεωμένη από τη Συνθήκη να υιοθετήσει το ευρώ, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι πρέπει να προσπαθήσει να εκπληρώσει όλα τα κριτήρια σύγκλισης, συμπεριλαμβανομένου και αυτού που αφορά τη συναλλαγματική ισοτιμία. Κατά την περίοδο αναφοράς η ισοτιμία της σουηδικής κορώνας διαμορφώθηκε αρχικά σε χαμηλότερα επίπεδα από τις μέσες διμερείς συναλλαγματικές της ισοτιμίες του Απριλίου 1998 έναντι των περισσότερων άλλων νομισμάτων της ΕΕ, οι οποίες χρησιμοποιούνται ενδεικτικά ως σημείο αναφοράς, ελλείψει κεντρικών ισοτιμιών. Αφού υποτιμήθηκε σημαντικά το β' εξάμηνο του 1998, μετά την αναταραχή που προκάλεσε στην παγκόσμια αγορά η κρίση των αναδυόμενων αγορών τον Αύγουστο του 1998, η κορώνα ανατιμήθηκε έναντι του ευρώ κατά 14,4% ολόκληρο το 1999 και μέχρι το Μάρτιο του 2000. Η ενίσχυση αυτή αντανakλά την αποκατάσταση της ομαλότητας μετά την παγκόσμια κρίση που επικράτησε το φθινόπωρο του 1998 καθώς και τις επιδόσεις της σουηδικής οικονομίας που ήταν καλύτερες από τις αναμενόμενες.

Το 1999 η Σουηδία επέτυχε δημοσιονομικό πλεόνασμα 1,9% του ΑΕΠ, εκπληρώνοντας έτσι την τιμή αναφοράς 3%, ενώ υπάρχει

προοπτική για πλεόνασμα 2,4% του ΑΕΠ το 2000. Ο λόγος χρέους/ΑΕΠ υπερβαίνει την τιμή αναφοράς 60%. Αφού κορυφώθηκε το 1994, υποχώρησε κατά 12,2 εκατοστιαίες μονάδες σε 65,5% το 1999. Όσον αφορά τη διατηρησιμότητα των δημοσιονομικών εξελίξεων, υπάρχει προοπτική για μείωση του λόγου του χρέους σε 61,3% το 2000. Με βάση τις τάσεις του δημοσιονομικού αποτελέσματος σε σχέση με το ΑΕΠ, η Σουηδία αναμένεται να συμμορφωθεί με το μεσοπρόθεσμο στόχο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, για σχεδόν ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό προϋπολογισμό, σύμφωνα με την αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που επιβεβαιώνεται από το Συμβούλιο ECOFIN.

Όσον αφορά τους άλλους παράγοντες, ο λόγος του ελλείμματος δεν έχει υπερβεί το λόγο δημόσιων επενδύσεων/ΑΕΠ από το 1997. Επιπλέον, η Σουηδία σημείωσε πλεονάσματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της, ενώ η καθαρή εξωτερική της θέση εξακολουθεί να είναι αρνητική. Σχετικά με τη γήρανση του πληθυσμού, η Σουηδία έχει το πλεονέκτημα να διαθέτει ένα εν μέρει κεφαλαιοποιητικό ασφαλιστικό σύστημα, το οποίο σταδιακά συμπληρώνεται με ένα νέο σύστημα που θα μειώσει τις πιέσεις στα δημόσια οικονομικά.

Κατάλογος Πινάκων και Διαγραμμάτων

Σουηδία

I Η εξέλιξη των τιμών

Πίνακας 1	Σουηδία:	Πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ
Διάγραμμα 1	Σουηδία:	Εξέλιξη των τιμών
Πίνακας 2	Σουηδία:	Δείκτες πληθωρισμού και συναφείς δείκτες
Πίνακας 3	Σουηδία:	Πρόσφατες τάσεις και προβλέψεις για τον πληθωρισμό
	(α)	Πρόσφατες τάσεις του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή
	(β)	Προβλέψεις για τον πληθωρισμό

II Δημοσιονομικές εξελίξεις

Πίνακας 4	Σουηδία:	Δημοσιονομική κατάσταση γενικής κυβέρνησης
Διάγραμμα 2	Σουηδία:	Ακαθάριστο χρέος γενικής κυβέρνησης
	(α)	Επίπεδα
	(β)	Ετήσιες μεταβολές και προσδιοριστικοί παράγοντες
Πίνακας 5	Σουηδία:	Ακαθάριστο χρέος της γενικής κυβέρνησης – διαρθρωτικά χαρακτηριστικά
Διάγραμμα 3	Σουηδία:	Πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (–) γενικής κυβέρνησης
	(α)	Επίπεδα
	(β)	Ετήσιες μεταβολές και προσδιοριστικοί παράγοντες
Πίνακας 6	Σουηδία:	Προσαρμογή ελλείμματος-χρέους γενικής κυβέρνησης
Διάγραμμα 4	Σουηδία:	Δαπάνες και έσοδα γενικής κυβέρνησης
Πίνακας 7	Σουηδία:	Έσοδα και δαπάνες γενικής κυβέρνησης
Διάγραμμα 5	Σουηδία:	Δυνητικοί μελλοντικοί λόγοι χρέους υπό εναλλακτικές παραδοχές για το λόγο δημοσιονομικού αποτελέσματος/ΑΕΠ
Πίνακας 8	Σουηδία:	Προβολές για το δείκτη εξάρτησης ηλικιωμένων

III Η εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας

Πίνακας 9	(α)	Σουηδία: Σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας
	(β)	Βασικοί δείκτες πιέσεων στην κορώνα Σουηδίας
Διάγραμμα 6	(α)	Κορώνα Σουηδίας: Διμερείς συναλλαγματικές ισοτιμίες 1998
	(β)	Κορώνα Σουηδίας: Συναλλαγματική ισοτιμία έναντι του ευρώ (Ιανουάριος 1999-Μάρτιος 2000)
	(γ)	Κορώνα Σουηδίας: Συναλλαγματική ισοτιμία έναντι του ECU/ευρώ (Απρίλιος 1998-Μάρτιος 2000)
Πίνακας 10	Κορώνα	Σουηδίας: Δείκτες πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι των κρατών-μελών της ΕΕ
Πίνακας 11	Σουηδία:	Εξελίξεις στον εξωτερικό τομέα

IV Η εξέλιξη των μακροπρόθεσμων επιτοκίων

Πίνακας 12	Σουηδία:	Μακροπρόθεσμα επιτόκια
Διάγραμμα 7	(α)	Σουηδία: Μακροπρόθεσμο επιτόκιο
	(β)	Σουηδία: Διαφορές μακροπρόθεσμου επιτοκίου και πληθωρισμού ΔΤΚ έναντι των κρατών-μελών της ΕΕ με τα χαμηλότερα μακροπρόθεσμα επιτόκια

Πίνακας 1

Σουηδία: Πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ

(ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)

	1996	1997	1998	1999	2000 Ιαν.	2000 Φεβ.	2000 Μάρ.	Απρ 99- Μάρ. 00
Πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ ¹⁾	0,8	1,8	1,0	0,6	1,0	1,4	1,4	0,8
Τιμή αναφοράς ²⁾	2,5	2,7	2,2	2,1	.	.	.	2,4
Μέσος όρος της ζώνης του ευρώ ³⁾	2,2	1,6	1,1	1,1	1,9	2,0	2,1	1,4

Πηγή: Eurostat.

1) Σημειώνεται ότι από τον Ιανουάριο του 2000 η κάλυψη του ΕνΔΤΚ έχει διευρυνθεί και περαιτέρω εναρμονιστεί. Λεπτομέρειες βλ. στο στατιστικό παράρτημα.

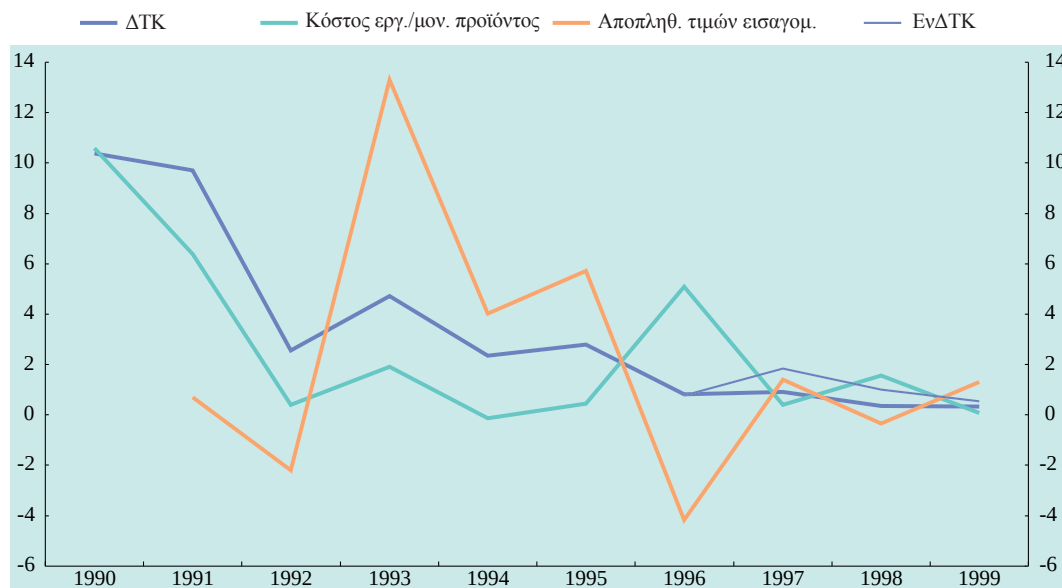
2) Οι υπολογισμοί για την περίοδο Απριλίου 1999 - Μαρτίου 2000 βασίζονται στον μη σταθμισμένο αριθμητικό μέσο όρο των ετήσιων εκατοστιαίων μεταβολών της Σουηδίας, της Αυστρίας και της Γαλλίας, συν 1,5 εκατοστιαία μονάδα.

3) Ο μέσος όρος της ζώνης του ευρώ αναφέρεται μόνο ενημερωτικά.

Διάγραμμα 1

Σουηδία: Εξέλιξη των τιμών

(ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)

Πηγή: Εθνικά στοιχεία και Eurostat.

Πίνακας 2

Σουηδία: Δείκτες πληθωρισμού και συναφείς δείκτες

(ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές, εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Δείκτες πληθωρισμού										
Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)	-	-	-	-	-	-	0,8	1,8	1,0	0,6
Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ)	10,4	9,7	2,6	4,7	2,3	2,8	0,8	0,9	0,4	0,3
ΔΤΚ χωρίς μεταβολές καθαρών έμμεσων φόρων ¹⁾	7,5	5,7	3,4	4,0	2,4	1,9	0,5	-	-	-
Αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης ²⁾	9,9	10,3	2,2	5,7	2,8	2,9	1,4	2,2	1,0	0,7
Αποπληθωριστής ΑΕΠ ²⁾	8,9	7,6	1,0	2,6	2,4	3,5	1,4	1,2	1,3	0,5
Τιμές παραγωγού ³⁾	4,2	2,4	-0,2	2,0	4,2	8,0	0,7	1,1	-0,4	0,1
Συναφείς δείκτες										
Αύξηση πραγματικού ΑΕΠ ²⁾	1,4	-1,1	-1,4	-2,2	4,1	3,7	1,1	2,0	3,0	3,8
Παραγωγικό κενό (εκατ. μονάδες)	3,6	1,3	-1,4	-4,8	-2,5	-0,6	-1,2	-1,5	-1,2	0,0
Ποσοστό ανεργίας (%) ⁴⁾	1,7	3,1	5,6	9,1	9,4	8,8	9,6	9,9	8,3	7,2
Κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, σύνολο οικονομίας ²⁾	10,6	6,4	0,4	1,9	-0,1	0,5	5,1	0,4	1,6	0,1
Αμοιβές ανά μισθωτό, σύνολο οικονομίας ²⁾	11,3	6,8	4,0	4,4	4,8	2,8	6,8	3,0	3,3	1,5
Παραγωγικότητα εργασίας, σύνολο οικονομίας ²⁾	0,6	0,4	3,5	2,5	4,9	2,3	1,7	2,6	1,7	1,4
Αποπληθωριστής τιμών εισαγομένων	-	0,7	-2,2	13,3	4,0	5,7	-4,2	1,4	-0,3	1,3
Ανατίμηση συναλ. ισοτιμίας ⁵⁾	-1,3	-0,5	1,4	-19,2	-1,4	-0,5	9,8	-3,7	-1,2	-2,2
Ποσότητα χρήματος με ευρεία έννοια (M4N)	9,1	9,9	1,3	7,0	4,5	-1,3	10,0	4,2	3,5	6,8
Τιμές μετοχών ⁶⁾	-31,1	5,4	-0,5	53,7	4,8	18,0	38,4	24,8	10,5	65,9
Τιμές ακινήτων ⁷⁾	11,8	6,9	-9,4	-11,1	4,9	0,0	0,8	6,6	9,5	9,4

Πηγή: Εθνικά στοιχεία εκτός από ΕνΔΤΚ, τιμές παραγωγού, αύξηση πραγματικού ΑΕΠ και ποσοστό ανεργίας (Eurostat), παραγωγικό κενό (Ευρωπαϊκή Επιτροπή) και συναλλαγματική ισοτιμία (ΤΔΔ).

1) Εθνικές εκτιμήσεις.

2) Εθνικός ορισμός πριν από το 1994, στοιχεία ΕΣΛ 95 από το 1994 και εξής.

3) Μεταποίηση, εγχώριες πωλήσεις.

4) Ορισμός Eurostat.

5) Ονομαστική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία έναντι 26 βιομηχανικών χωρών.

Σημείωση: το θετικό (αρνητικό) πρόσημο σημαίνει ανατίμηση (υποτίμηση).

6) Τέλος περιόδου.

7) Τιμές ιδιόκτητων κατοικιών.

Πίνακας 3

Συνηδία: Πρόσφατες τάσεις και προβλέψεις για τον πληθωρισμό

(ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές, εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά)

(α) Πρόσφατες τάσεις του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή

	1999 Νοέμ.	1999 Δεκ.	2000 Ιαν.	2000 Φεβ.	2000 Μάρ.
Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)					
Ετήσια εκατοστιαία μεταβολή	0,8	1,2	1,0	1,4	1,4
Μεταβολή μέσου όρου 3 τελευταίων μηνών έναντι 3 προηγούμενων, ανηγμένη σε ετήσιο ρυθμό, εποχικά διορθωμένη	1,2	1,4	1,1	1,7	1,7
Μεταβολή μέσου όρου 6 τελευταίων μηνών έναντι 6 προηγούμενων, ανηγμένη σε ετήσιο ρυθμό, εποχικά διορθωμένη	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4

Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

(β) Προβλέψεις για τον πληθωρισμό

	2000	2001
Ευρωπαϊκή Επιτροπή (άνοιξη 2000), ΕνΔΤΚ	1,6	2,0
ΟΟΣΑ (Δεκέμβριος 1999), αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης	1,4	1,8
ΔΝΤ (Μάιος 2000), ΔΤΚ	1,4	1,8

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000), ΟΟΣΑ και ΔΝΤ.

Πίνακας 4

Σουηδία: Δημοσιονομική κατάσταση γενικής κυβέρνησης

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

	1998	1999	2000 ¹⁾
Πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (-) γενικής κυβέρνησης	1,9	1,9	2,4
Τιμή αναφοράς	-3	-3	-3
Πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (-), χωρίς τις δαπάνες δημόσιων επενδύσεων ²⁾	4,6	4,6	4,9
Ακαθάριστο χρέος γενικής κυβέρνησης	72,4	65,5	61,3
Τιμή αναφοράς	60	60	60

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000) και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

1) Πρόβλεψη Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

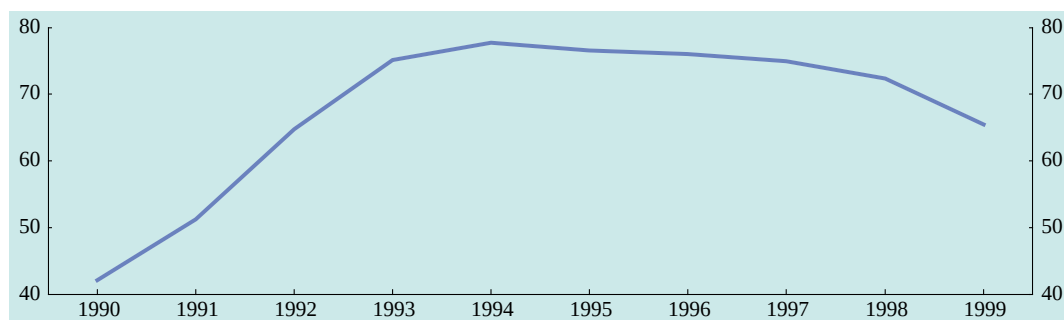
2) Το αρνητικό πρόσημο σημαίνει ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα είναι υψηλότερο από τις επενδυτικές δαπάνες.

Διάγραμμα 2

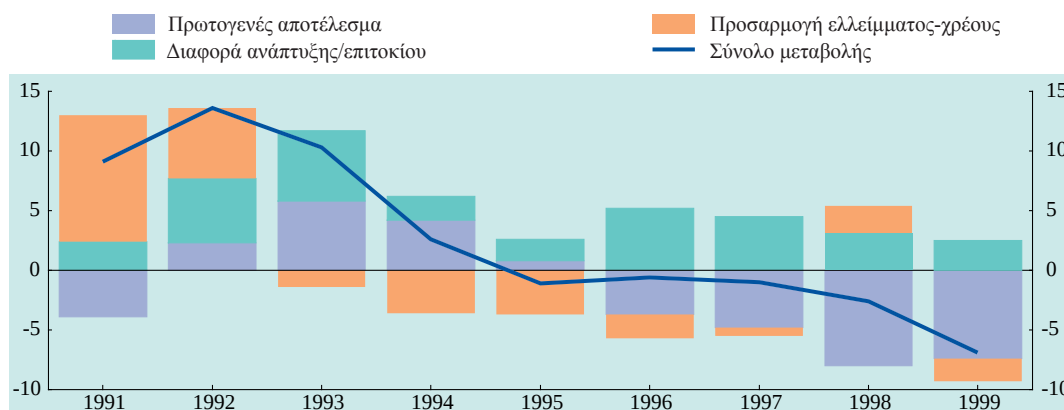
Σουηδία: Ακαθάριστο χρέος γενικής κυβέρνησης

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

(α) Επίπεδα

(β) Ετήσιες μεταβολές και προσδιοριστικοί παράγοντες

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000) και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

Σημείωση: Στο Διάγραμμα 2β οι αρνητικές τιμές σημαίνουν συμβολή του αντίστοιχου παράγοντα στη μείωση του λόγου του χρέους, ενώ οι θετικές τιμές σημαίνουν συμβολή στην αύξησή του.

Πίνακας 5

Σουηδία: Ακαθάριστο χρέος της γενικής κυβέρνησης - διαρθρωτικά χαρακτηριστικά

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Συνολικό χρέος (% του ΑΕΠ)	42,1	51,2	64,8	75,1	77,7	76,6	76,0	75,0	72,4	65,5
Σύνθεση κατά νόμισμα (% συνόλου)										
Σε εγχώριο νόμισμα	.	.	.	.	68,6	70,0	69,9	71,3	73,3	77,3
Σε ξένα νομίσματα	.	.	.	.	31,4	30,0	30,1	28,7	26,7	22,7
Νομίσματα της ζώνης του ευρώ	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Νομίσματα τρίτων χωρών	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Χρέος εις χείρας κατοίκων (% συνόλου)	.	.	.	.	54,5	56,2	54,0	53,0	52,3	.
Μέση διάρκεια	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Σύνθεση κατά διάρκεια ¹⁾ (% συνόλου)										
Βραχυπρόθεσμο χρέος (< 1 έτος)	.	.	.	.	32,4	24,4	23,2	19,4	20,4	18,5
Μεσομακροπρόθεσμο χρέος (> 1 έτος)	.	.	.	.	67,6	75,6	76,8	80,6	79,6	81,5

Πηγή: ΕΣΚΤ, 1999, εκτός από το συνολικό χρέος (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προβλέψεις, άνοιξη 2000). Στοιχεία τέλους έτους.

Σημείωση: Τα σύνολα ενδέχεται να διαφέρουν λόγω στρογγυλοποίησης.

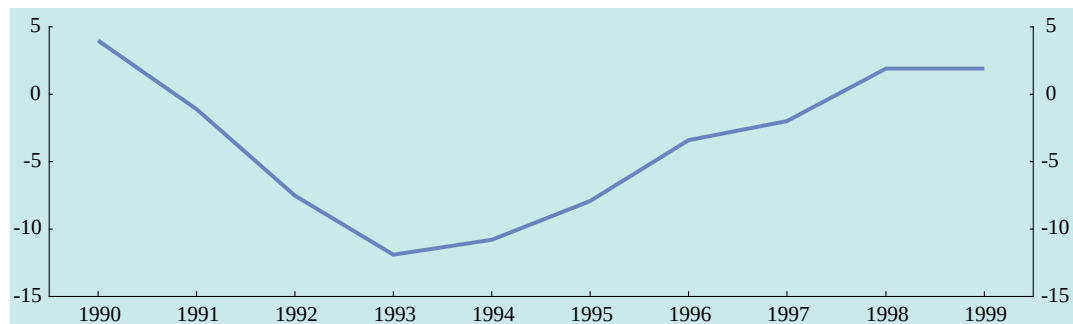
1) Αρχική διάρκεια.

Διάγραμμα 3

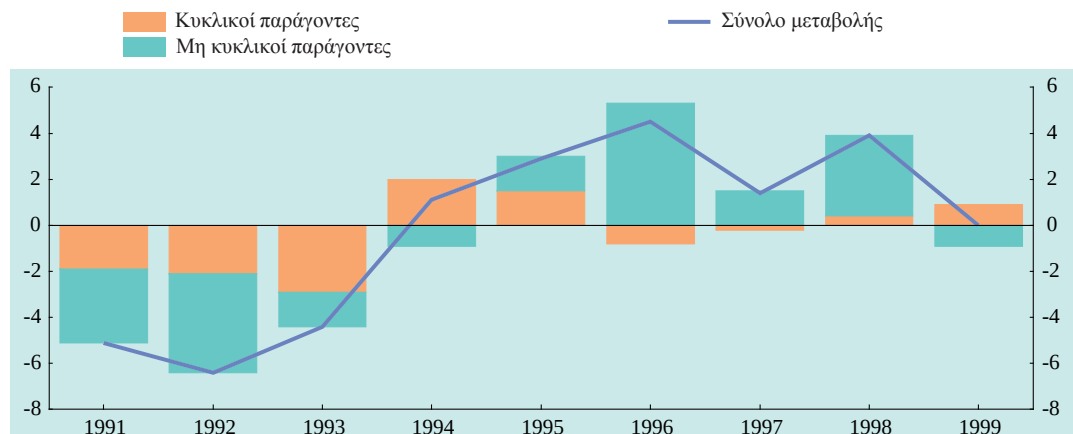
Σουηδία: Πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (-) γενικής κυβέρνησης

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

(α) Επίπεδα

(β) Ετήσιες μεταβολές και προσδιοριστικοί παράγοντες

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000).

Σημείωση: Στο Διάγραμμα 3β οι αρνητικές τιμές σημαίνουν συμβολή στην αύξηση των ελλειμμάτων, ενώ οι θετικές τιμές σημαίνουν συμβολή στη μείωσή τους.

Πίνακας 6

Σουηδία: Προσαρμογή ελλείμματος-χρέους γενικής κυβέρνησης

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Μεταβολή του χρέους της γενικής κυβέρνησης	4,2	1,4	1,3	0,5	-3,8	-0,6
Πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (-) γενικής κυβέρνησης	-7,9	-3,4	-2,0	1,9	1,9	2,4
Προσαρμογή ελλείμματος-χρέους	-3,7	-2,0	-0,7	2,3	-1,9	1,8
Απόκτηση (+) / διάθεση (-) χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού	-0,5	-2,0	0,2	2,8	-0,8	.
Νόμισμα και καταθέσεις	1,1	-1,6	-0,3	0,0	0,0	.
Δάνεια και χρεόγραφα εκτός μετοχών	-1,8	0,7	1,2	1,6	-0,9	.
Μετοχές και άλλοι εταιρικοί τίτλοι	-0,3	-0,2	-0,9	1,0	0,3	.
Ιδιωτικοποιήσεις	-0,4	0,0	-0,8	-0,7	0,0	.
Συμμετοχή στο κεφάλαιο επιχειρήσεων	-0,1	-0,3	0,0	0,0	0,0	.
Λοιπά	0,2	0,1	-0,2	1,7	0,3	.
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	0,5	-0,9	0,3	0,2	-0,2	.
Μεταβολές από αποτίμηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης	-2,1	1,2	0,0	0,6	0,0	.
Κέρδη (-) / ζημιές (+) από συναλλαγματικές διαφορές	.	.	.	0,1	-0,4	.
Λοιπές μεταβολές από αποτίμηση ¹⁾	.	.	.	0,5	0,4	.
Λοιπές μεταβολές του χρέους της γενικής κυβέρνησης ²⁾	-1,1	-1,1	-0,9	-1,1	-1,3	.

Πηγή: ΕΣΚΤ, εκτός από το πλεόνασμα/έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης και την προσαρμογή ελλείμματος-χρέους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προβλέψεις, άνοιξη 2000).

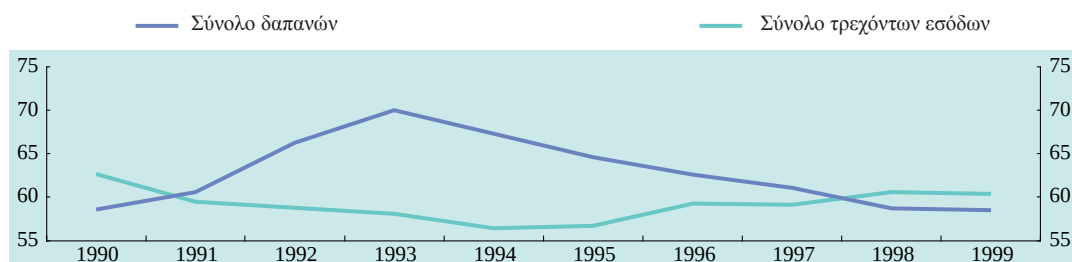
1) Περιλαμβάνεται η διαφορά μεταξύ ονομαστικής και αγοραίας αξίας των χρεογράφων της γενικής κυβέρνησης κατά την έκδοση.

2) Συναλλαγές επί άλλων πληρωτέων λογαριασμών (υποχρεώσεις Δημοσίου) και επανακατηγοριοποίηση τομέων. Ενδεχομένως περιλαμβάνονται και ορισμένες περιπτώσεις ανάληψης χρεών.

Διάγραμμα 4

Σουηδία: Δαπάνες και έσοδα γενικής κυβέρνησης

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000).

Πίνακας 7

Σουηδία: Έσοδα και δαπάνες γενικής κυβέρνησης

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Σύνολο τρεχόντων εσόδων	62,7	59,5	58,8	58,1	56,4	56,7	59,3	59,1	60,6	60,4
Άμεσοι φόροι	22,6	19,2	19,8	19,9	19,7	20,2	21,6	21,8	22,6	22,4
Έμμεσοι φόροι	16,6	17,1	15,7	15,1	14,4	13,7	14,3	14,8	15,5	17,0
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	15,0	14,9	14,3	15,0	15,0	15,3	16,3	16,1	16,1	15,1
Λοιπά τρέχοντα έσοδα	8,4	8,2	9,0	7,9	7,2	7,3	6,9	6,2	6,2	5,7
Σύνολο δαπανών	58,6	60,6	66,3	70,0	67,3	64,6	62,6	61,1	58,7	58,5
Τρέχουσες μεταβιβάσεις	25,1	26,8	29,9	30,0	29,2	27,3	25,6	24,5	24,0	23,2
Πληρωτέοι τόκοι	4,8	5,0	5,2	6,1	6,6	7,1	7,1	6,9	6,2	5,5
Δημόσια κατανάλωση	26,4	26,3	27,0	28,4	27,4	26,3	27,1	26,7	26,7	27,0
Καθαρές κεφαλαιακές δαπάνες	2,3	2,5	4,2	5,6	4,0	3,8	2,9	3,0	1,8	2,8
Πλεόνασμα (+) ή έλλειμμα (-)	4,0	-1,1	-7,5	-11,9	-10,8	-7,9	-3,4	-2,0	1,9	1,9
Πρωτογενές αποτέλεσμα	8,9	3,9	-2,3	-5,8	-4,2	-0,8	3,7	4,8	8,0	7,4
Πλεόνασμα (+) ή έλλειμμα (-), χωρίς τις δαπάνες δημόσιων επενδύσεων ¹⁾	6,4	1,1	-4,9	-8,7	-7,3	-4,5	-0,3	0,6	4,6	4,6

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000). Τα σύνολα ενδέχεται να διαφέρουν λόγω στρογγυλοποίησης.

1) Το αρνητικό πρόσημο σημαίνει ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα είναι υψηλότερο από τις επενδυτικές δαπάνες.

Διάγραμμα 5

Σουηδία: Δυνητικοί μελλοντικοί λόγοι χρέους υπό εναλλακτικές παραδοχές για το λόγο δημοσιονομικού αποτελέσματος/ΑΕΠ

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προβλέψεις, άνοιξη 2000) και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

Σημείωση: Τα τρία σενάρια υποθέτουν ότι το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ θα διαμορφωθεί το 2000 στο προβλεπόμενο επίπεδο (61,3% του ΑΕΠ) και το συνολικό αποτέλεσμα (2,4% του ΑΕΠ) ή το πρωτογενές αποτέλεσμα (7,1% του ΑΕΠ) για το 2000 θα διατηρηθεί σταθερό σε όλο το παραπάνω διάστημα (ως ποσοστό του ΑΕΠ) είτε ότι ο προϋπολογισμός θα παραμείνει ισοσκελισμένος από το 2001 και εώς. Βασικές παραδοχές: τάση αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ: 2,8% το 2000, όπως εκτιμάται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πληθωρισμός: 2% και, στο σενάριο του σταθερού πρωτογενούς αποτελέσματος, ονομαστικό επιτόκιο 6%. Οι προσαρμογές χρέους-ελλείμματος λογίζονται ίσες με το μηδέν.

Πίνακας 8

Σουηδία: Προβολές για το δείκτη εξάρτησης ηλικιωμένων

	1990	2000	2010	2020	2030
Δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων (πληθυσμός 65 ετών και άνω ως ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 15-64 ετών)	27,6	26,9	29,1	35,6	39,4

Πηγή: Bos, E. (1994), World population projections 1994-1995, World Bank, Washington D.C.

Πίνακας 9

(α) Σουηδία: Σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας

Συμμετοχή στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ) Υποτίμηση διμερούς κεντρικής ισοτιμίας με πρωτοβουλία της χώρας	Όχι Όχι	
Μέγιστες και ελάχιστες προς τα άνω αποκλίσεις ¹⁾	Μέγιστη προς τα άνω απόκλιση	Μέγιστη προς τα κάτω απόκλιση
<i>1 Απριλίου 1998 - 31 Δεκεμβρίου 1998 (νομίσματα ΜΣΙ): ²⁾</i>		
Φράγκο Βελγίου	0,4	-12,6
Κορώνα Δανίας	0,4	-12,9
Μάρκο Γερμανίας	0,4	-12,6
Πεσέτα Ισπανίας	0,5	-12,5
Φράγκο Γαλλίας	0,4	-12,6
Λίρα Ιρλανδίας	0,4	-11,5
Λίρα Ιταλίας	0,5	-12,4
Φιορίνι Ολλανδίας	0,4	-12,4
Σελίνι Αυστρίας	0,4	-12,6
Εσκούδο Πορτογαλίας	0,4	-12,5
Μάρκο Φινλανδίας	0,4	-12,3
<i>Νομίσματα εκτός ΜΣΙ :</i>		
Δραχμή	0,5	-16,8
Λίρα Αγγλίας	4,2	-3,2
<i>4 Ιανουαρίου 1999 - 31 Μαρτίου 2000 (νομίσματα ΜΣΙ II): ³⁾</i>		
Ευρώ	8,3	-1,5
<i>Ενημερωτικά:</i>		
Κορώνα Δανίας	8,3	-1,4
Δραχμή	11,2	-1,1
Λίρα Αγγλίας	0,9	-9,0

Πηγές: ΤΔΔ και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

Σημειώσεις: Ο ΜΣΙ II αντικατέστησε τον ΜΣΙ από την αρχή του 1999.

1) Ημερήσια στοιχεία εργάσιμων ημερών, κινητός μέσος 10 ημερών.

2) Μέγιστες προς τα άνω (+) και προς τα κάτω (-) αποκλίσεις από τον Απρίλιο του 1998 των διμερών συναλλαγματικών ισοτιμιών έναντι των αναφερόμενων νομισμάτων (σε ποσοστά %).

3) Μέγιστες προς τα άνω (+) και προς τα κάτω (-) αποκλίσεις από τον Ιανουάριο του 1999 των διμερών συναλλαγματικών ισοτιμιών έναντι των αναφερόμενων νομισμάτων (σε ποσοστά %).

(β) Βασικοί δείκτες πιέσεων στην κορώνα Σουηδίας

	1998 Ιούν.	1998 Σεπ.	1998 Δεκ.	1999 Μάρ.	1999 Ιούν.	1999 Σεπ.	1999 Δεκ.	2000 Μάρ.
Μέσος όρος 3 μηνών έως								
Μεταβλητότητα συναλλαγματικής ισοτιμίας ¹⁾	5,2	8,1	12,4	7,2	5,1	4,5	5,5	5,7
Διαφορές βραχυπρόθεσμων επιτοκίων ²⁾	0,5	0,4	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3	0,5

Πηγές: Εθνικά στοιχεία και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

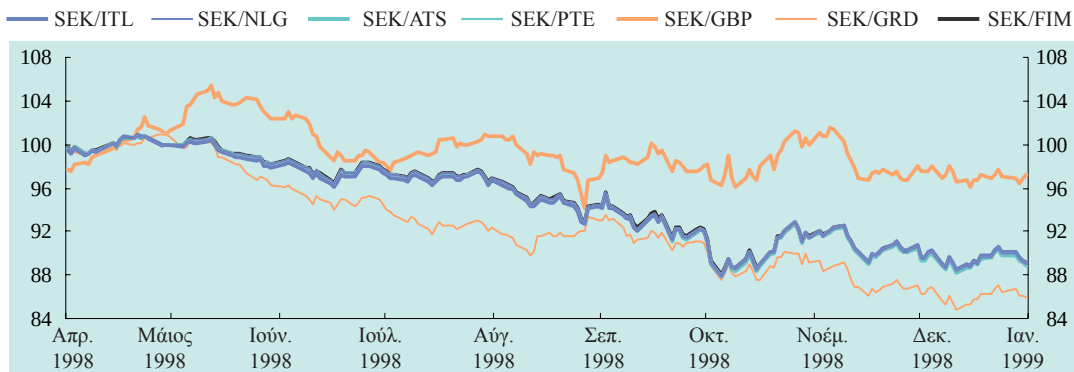
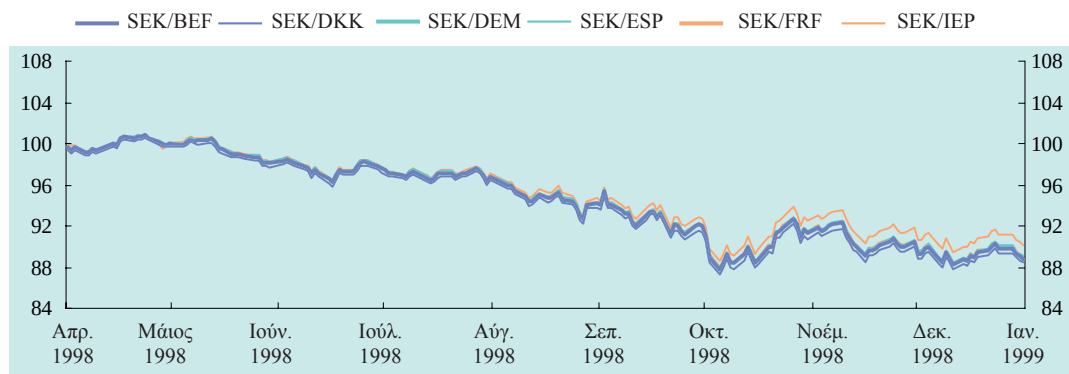
1) Μηνιαία (ανηγμένη σε ετήσια) τυπική απόκλιση των ημερήσιων εκατοστιαίων μεταβολών της συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι του μάρκου Γερμανίας για το 1998 και έναντι του ευρώ από 4 Ιανουαρίου 1999, σε ποσοστά %.

2) Διαφορά διατραπεζικών επιτοκίων 3 μηνών έναντι του σταθμικού μέσου όρου των επιτοκίων ζήτησης (bid) για αποδοχή διατραπεζικών καταθέσεων της ζώνης του ευρώ, σε εκατοστιαίες μονάδες.

Διάγραμμα 6α

Κορώνα Σουηδίας: Διμερείς συναλλαγματικές ισοτιμίες 1998

(ημερήσια στοιχεία, μέσος όρος Απριλίου 1998=100, 1 Απριλίου 1998 -31 Δεκεμβρίου 1998)

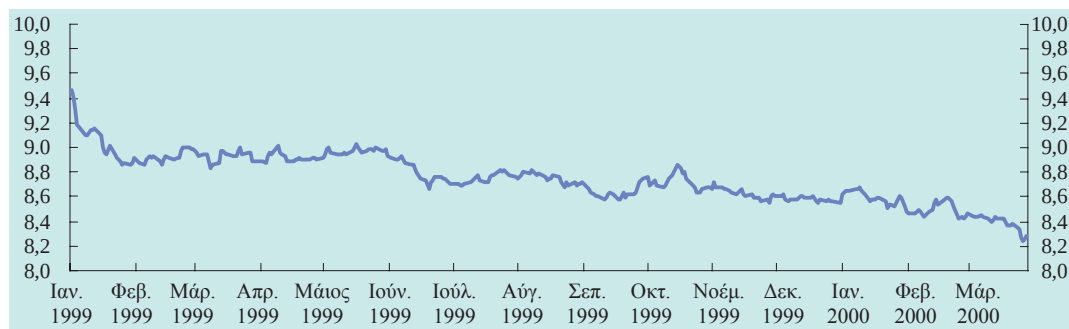

Πηγή: ΤΑΔ.

Διάγραμμα 6β

Κορώνα Σουηδίας: Συναλλαγματική ισοτιμία έναντι του ευρώ (Ιανουάριος 1999 - Μάρτιος 2000)

(ημερήσια στοιχεία, 4 Ιανουαρίου 1999 - 31 Μαρτίου 2000)

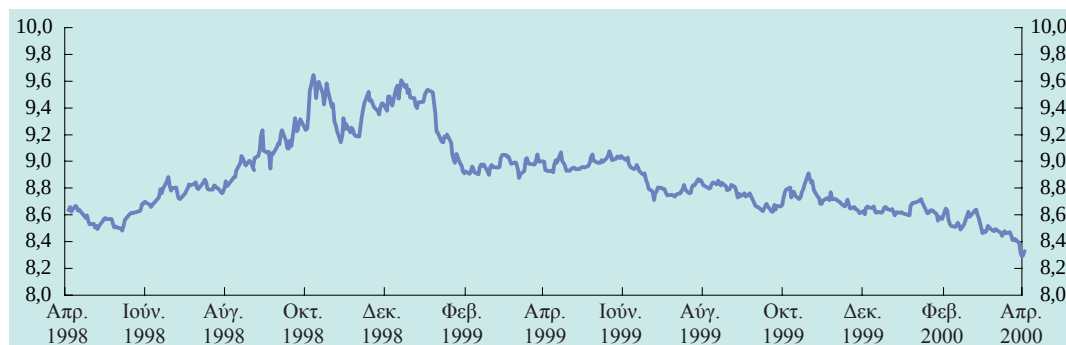

Πηγή: ΕΚΤ.

Διάγραμμα 6γ

Κορώνα Σουηδίας: Συναλλαγματική ισοτιμία έναντι του ECU/ευρώ (Απρίλιος 1998 - Μάρτιος 2000)

(ημερήσια στοιχεία, 1 Απριλίου 1998 - 31 Μαρτίου 2000)

Πηγές: ΤΔΑ και ΕΚΤ.

Πίνακας 10

Κορώνα Σουηδίας: Δείκτες πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι των κρατών-μελών της ΕΕ

(τριμηνιαία στοιχεία, εκατοστιαίες αποκλίσεις, δ' τρίμηνο 1999 σε σύγκριση με διαφορετικές περιόδους αναφοράς)

	Μέσος όρος 1974-99	Μέσος όρος 1989-99	Μέσος όρος 1987
Πραγματικές σταθμισμένες συναλλαγματικές ισοτιμίες:			
Βάσει μισθολογικού κόστους ανά μονάδα προϊόντος (σύνολο οικονομίας)	-6,6	-2,0	0,9
Βάσει αποπληθωριστή ιδιωτικής κατανάλωσης	-6,7	-5,1	-3,4
Βάσει αποπληθωριστή του ΑΕΠ	-12,8	-6,8	-9,0
Βάσει αποπληθωριστή εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών	-12,2	-5,8	-10,4
Υπόμνηση:			
Ονομαστική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία	-20,5	-5,4	-15,7

Πηγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

Σημείωση: Το θετικό (αρνητικό) πρόσημο σημαίνει ανατίμηση (υποτίμηση).

Πίνακας 11**Σουηδία: Εξελίξεις στον εξωτερικό τομέα**

(ως ποσοστό του ΑΕΠ)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και μεταβιβάσεις κεφαλαίου	-2,8	-1,9	-3,4	-2,1	0,4	2,0	2,7	2,9	3,4	1,9
Καθαρές απαιτήσεις (+) ή υποχρεώσεις (-) έναντι του εξωτερικού	n.a.	n.a.	-36,8	-43,8	-42,1	-33,5	-39,3	-42,6	-39,2	-34,0
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	29,6	27,9	27,9	32,2	35,8	39,6	39,1	42,5	43,9	43,7
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	29,6	26,4	26,3	28,6	31,6	33,7	32,3	35,8	37,5	38,0
Ενδοκοινοτικές εξαγωγές (αγαθά) ¹⁾	62,0	62,0	68,4	64,6	58,6	59,6	57,1	55,6	56,0	-
Ενδοκοινοτικές εισαγωγές (αγαθά) ¹⁾	62,9	63,1	69,4	68,6	64,8	68,6	68,5	67,7	67,8	-

Πηγές: Eurostat (ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και μεταβιβάσεις κεφαλαίου, εξαγωγές και εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών 1990-1997, ενδοκοινοτικές εξαγωγές και εισαγωγές), εθνικά στοιχεία (εξαγωγές και εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών, ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών 1998-1999, απαιτήσεις και υποχρεώσεις έναντι του εξωτερικού) και υπολογισμοί της ΕΚΤ.

1) Ως ποσοστό των συνολικών εξαγωγών και εισαγωγών.

Πίνακας 12**Σουηδία: Μακροπρόθεσμο επιτόκιο**

(ποσοστά %)

	1998	1999	2000 Ιαν.	2000 Φεβ.	2000 Μάρ.	Απρ. 1999- Μάρ. 2000
Μακροπρόθεσμο επιτόκιο	5,0	5,0	6,0	5,9	5,5	5,4
Τιμή αναφοράς	6,6	6,8	-	-	-	7,2
Μέσος όρος της ζώνης του ευρώ	4,7	4,6	5,7	5,7	5,5	5,0

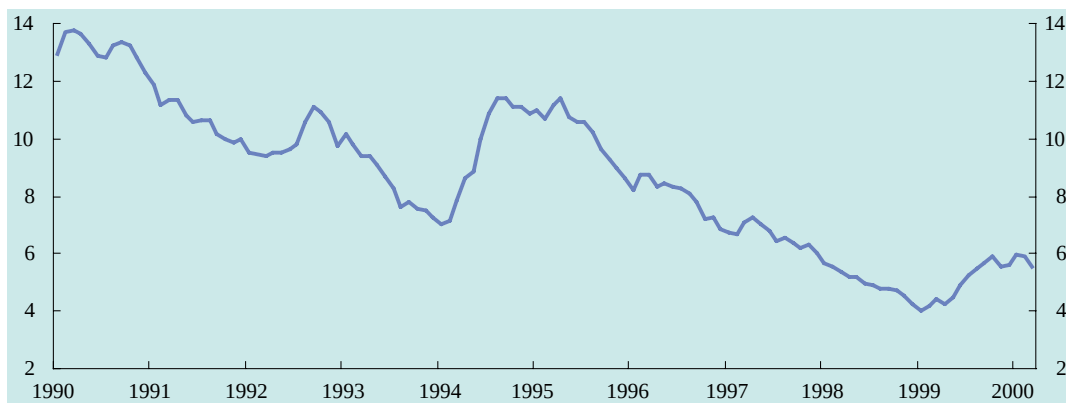
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σημείωση: Η τιμή αναφοράς βασίζεται στα τρία κράτη-μέλη με την καλύτερη επίδοση ως προς τη σταθερότητα των τιμών (Αυστρία, Γαλλία και Σουηδία για την περίοδο Απριλίου 1999-Μαρτίου 2000) συν δύο εκατοστιαίες μονάδες. Ο μέσος όρος της ζώνης του ευρώ αναφέρεται μόνο ενημερωτικά.

Διάγραμμα 7

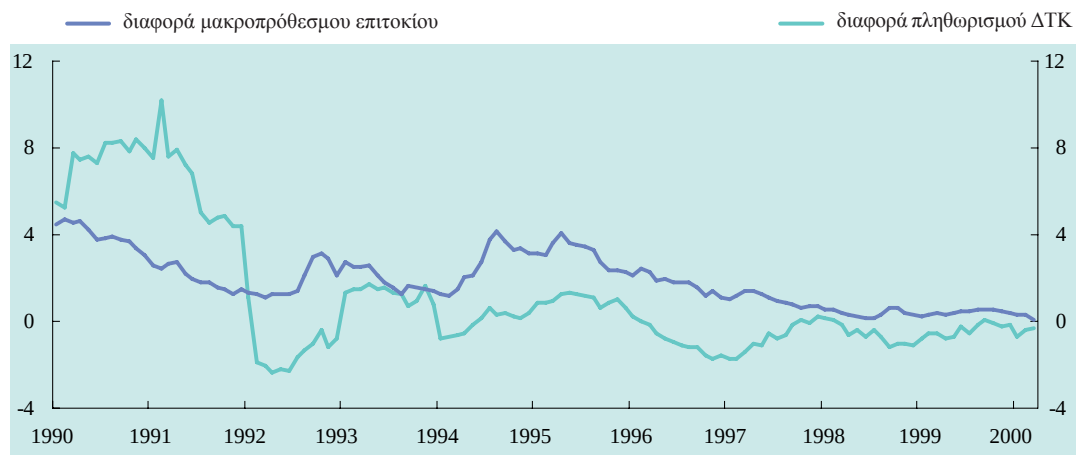
(α) Σουηδία: Μακροπρόθεσμο επιτόκιο

(μηνιαίοι μέσοι όροι, σε ποσοστά %)

(β) Σουηδία: Διαφορές μακροπρόθεσμου επιτοκίου και πληθωρισμού ΔΤΚ έναντι των κρατών-μελών της ΕΕ με τα χαμηλότερα μακροπρόθεσμα επιτόκια ¹⁾

(μηνιαίοι μέσοι όροι, σε ποσοστά %)

Πηγή: Επιτόκια: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ή ελλείψει αυτών, χρησιμοποιούνται τα πλησιέστερα συγκρίσιμα στοιχεία). ΔΤΚ: μη εναρμονισμένα εθνικά στοιχεία.

1) Περιλαμβάνονται η Αυστρία, η Γαλλία, η Γερμανία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία.

Παράρτημα: Στατιστική μεθοδολογία για τους δείκτες σύγκλισης

Στο παρόν παράρτημα παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τη στατιστική μεθοδολογία που ακολουθείται προκειμένου για τους δείκτες σύγκλισης, καθώς και λεπτομέρειες για την εναρμόνιση που επιτεύχθηκε ως προς τις εν λόγω στατιστικές.

Τιμές καταναλωτή

Το Πρωτόκολλο αριθ. 21 σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο Άρθρο 121 της Συνθήκης ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (η "Συνθήκη") ορίζει ότι η σύγκλιση των τιμών μετρείται μέσω του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή σε συγκρίσιμη βάση, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών των εθνικών ορισμών. Μολονότι οι τρέχουσες στατιστικές για τις τιμές καταναλωτή στα κράτη-μέλη βασίζονται εν πολλοίς σε παρόμοιες αρχές, υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις λεπτομέρειες οι οποίες επηρεάζουν τη συγκρισιμότητα των εθνικών στοιχείων.

Το έργο της εννοιολογικής επεξεργασίας σε σχέση με την εναρμόνιση των Δεικτών Τιμών Καταναλωτή εκτελείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Eurostat) σε στενή συνεργασία με τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες. Η ΕΚΤ, επειδή αποτελεί τον κυριότερο χρήστη αυτών των στοιχείων, είχε άμεση ανάμιξη στο έργο αυτό, όπως και ο προκάτοχός της, το ΕΝΙ. Τον Οκτώβριο του 1995 το Συμβούλιο της ΕΕ υιοθέτησε Κανονισμό σχετικά με τους Εναρμονισμένους Δείκτες Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ), ο οποίος χρησιμεύει ως πλαίσιο για περαιτέρω λεπτομερή μέτρα εναρμόνισης.

Οι πρώτοι ΕνΔΤΚ δημοσιεύθηκαν από τη Eurostat το 1997. Τα μέτρα εναρμόνισης που εφαρμόστηκαν για τους ΕνΔΤΚ βασίστηκαν σε διάφορους Κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της ΕΕ. Οι ΕνΔΤΚ χρησιμοποιούν κοινή κάλυψη από την άποψη των κατηγοριών αγαθών και υπηρεσιών, της επικράτειας και του πληθυσμού που περιλαμβάνουν (και τα τρία αυτά ζητήματα είναι από τους κυριότερους

λόγους για τις διαφορές μεταξύ των εθνικών Δεικτών Τιμών Καταναλωτή). Περαιτέρω κοινά πρότυπα έχουν καθιερωθεί σε διάφορους τομείς (π.χ. όσον αφορά την αντιμετώπιση νέων αγαθών και υπηρεσιών). Ορισμένοι από αυτούς τους κοινούς κανόνες αποτελούν ελάχιστα πρότυπα και αναμένεται να αναπτυχθούν περαιτέρω κατά τα προσεχή έτη.

Σύμφωνα με τους δύο Κανονισμούς του Συμβουλίου της ΕΕ που υιοθετήθηκαν τον Ιούλιο του 1998, η κάλυψη των ΕνΔΤΚ επεκτάθηκε και εναρμονίστηκε περαιτέρω σε όλα τα κράτη-μέλη, με ισχύ από τον Ιανουάριο του 2000. Οι ετήσιοι ρυθμοί πληθωρισμού από τον Ιανουάριο έως το Μάρτιο του 2000 εν μέρει μόνο αντανakλούν αυτή τη μεταβολή, εφόσον η νέα κάλυψη συμπεριλήφθηκε τον Ιανουάριο του 2000 και γενικώς δεν έγινε αναθεώρηση στοιχείων για το 1999 ή για προγενέστερες περιόδους.

Ο ΕνΔΤΚ για την Ελλάδα αναθεωρήθηκε επίσης για το 1999 προκειμένου να αντανakλά πιο πρόσφατη στάθμιση των δαπανών, η οποία αναφέρεται στο 1998 και στη συνολική εγχώρια κατανάλωση. Η αναθεώρηση των συντελεστών στάθμισης του δείκτη από το 1999 συνέβαλε στη μείωση του ετήσιου ρυθμού πληθωρισμού κατά 0,2 της εκατοστιαίας μονάδας το 1999 σε σύγκριση με το 1998.

Οι ΕνΔΤΚ χρησιμοποιούνται για να μετρηθεί η σύγκλιση των τιμών καταναλωτή στην παρούσα Έκθεση. Επιπλέον, ο ΕνΔΤΚ που καλύπτει ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ είναι ο κυριότερος δείκτης τιμών καταναλωτή για την ενιαία νομισματική πολιτική της ΕΚΤ από τον Ιανουάριο του 1999 και εξής.

Δημόσια οικονομικά

Το προσαρτώμενο στη Συνθήκη Πρωτόκολλο αριθ. 20 σχετικά με τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος, μαζί με τον Κανονισμό του Συμβουλίου της ΕΕ του

Νοεμβρίου του 1993 όπως τροποποιήθηκε το Φεβρουάριο του 2000, ορίζουν τις έννοιες “δημόσιος τομέας”, “πλεόνασμα/έλλειμμα”, “δαπάνες για τόκους”, “επενδύσεις”, “χρέος” και “ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ)” παραπέμποντας στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών (ΕΣΛ). Στην πρώτη Έκθεση για τη Σύγκλιση είχε χρησιμοποιηθεί ως στατιστικό πρότυπο η δεύτερη έκδοση του ΕΣΛ, από το 2000 και εξής όμως η διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος πρέπει να βασίζεται στο νέο Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών (ΕΣΛ 95), όπως προβλέπεται σε σχετικό Κανονισμό του Συμβουλίου. Το ΕΣΛ 95 είναι συνεπές με άλλα διεθνή πρότυπα όπως το Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών (ΣΕΛ 1993).

Ο “δημόσιος τομέας” περιλαμβάνει την κεντρική κυβέρνηση, την πολιτειακή κυβέρνηση (στα κράτη-μέλη που είναι οργανωμένα σε ομοσπονδιακή βάση), την περιφερειακή ή τοπική αυτοδιοίκηση και τους ασφαλιστικούς οργανισμούς. Δεν περιλαμβάνει τις δημόσιες επιχειρήσεις και άρα πρέπει να διακρίνεται από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Το “δημόσιο πλεόνασμα/έλλειμμα” είναι η καθαρή παροχή/καθαρή λήψη δανείων. Είναι η διαφορά μεταξύ των εσόδων και των δαπανών του Δημοσίου. “Δημόσιο χρέος” είναι το άθροισμα των ανεξόφλητων ακαθάριστων υποχρεώσεων στην ονομαστική τους αξία, όπως ταξινομούνται στις κατηγορίες του ΕΣΛ 95 “νόμισμα και καταθέσεις”, “χρεόγραφα πλην μετοχών” (π.χ. έντοκα γραμμάτια και ομόλογα του Δημοσίου), χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, και “δάνεια”. Το δημόσιο χρέος δεν καλύπτει τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα όπως πράξεις ανταλλαγής νομισμάτων, εμπορικές πιστώσεις και λοιπές υποχρεώσεις που δεν ενσωματώνονται σε χρηματοοικονομικό τίτλο, όπως διαφορές μεταξύ παρακρατηθέντων και οφειλόμενων φόρων, ούτε ενδεχόμενες υποχρεώσεις όπως κρατικές εγγυήσεις και υποχρεώσεις που συνδέονται με την καταβολή συντάξεων. Ενώ το δημόσιο χρέος νοείται ως ακαθάριστο, με την έννοια ότι οι απαιτήσεις δεν αφαιρούνται από τις υποχρεώσεις, είναι

ενοποιημένο εντός των τομέων της γενικής κυβέρνησης και άρα δεν περιλαμβάνει δημόσιο χρέος εις χείρας άλλων φορέων του Δημοσίου.

Ο ορισμός του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημόσιου χρέους συνεπάγεται ότι η μεταβολή του υπολοίπου του δημόσιου χρέους μεταξύ του τέλους ενός έτους και του τέλους του επόμενου έτους μπορεί να διαφέρει σημαντικά από το ύψος του δημοσιονομικού ελλείμματος για το επισκοπούμενο έτος. Για παράδειγμα, το δημόσιο χρέος μπορεί να μειωθεί μέσω των εσόδων από ιδιωτικοποιήσεις δημόσιων επιχειρήσεων ή μέσω της διάθεσης άλλων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού χωρίς (άμεση) επίδραση στο δημοσιονομικό έλλειμμα. Και αντιστρόφως, το δημοσιονομικό έλλειμμα μπορεί να μειωθεί μέσω της αντικατάστασης πληρωτέων μεταβιβάσεων με παροχή δανείων εκ μέρους του Δημοσίου ή με τη συμμετοχή του Δημοσίου στο κεφάλαιο δημόσιων επιχειρήσεων, χωρίς άμεση επίδραση στο δημόσιο χρέος. Η εξήγηση της διαφοράς μεταξύ του ελλείμματος και της μεταβολής του δημόσιου χρέους, γνωστή ως “προσαρμογή ελλείμματος-χρέους”, είναι επίσης σημαντική προκειμένου να αξιολογηθεί η στατιστική ποιότητα των παρεχόμενων στοιχείων.

Το “ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ)” που χρησιμοποιείται για την κατάρτιση του λόγου του ελλείμματος και του χρέους είναι το ΑΕΠ όπως υπολογίζεται με βάση το ΕΣΛ 95.

Από την αρχή του 1994 τα κράτη-μέλη της ΕΕ τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο ανακοινώνουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στοιχεία για το δημοσιονομικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος. Η Συνθήκη αναθέτει την ευθύνη για την παροχή των στατιστικών στοιχείων που θα χρησιμοποιηθούν για τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Με αυτά τα δεδομένα, η Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Eurostat) παρακολουθεί τη συνέπεια των στατιστικών στοιχείων που ανακοινώνονται σύμφωνα με το ΕΣΛ. Η εφαρμογή του ΕΣΛ 95 επεξηγείται λεπτομερώς στο Εγχειρίδιο για το Δημόσιο Έλλειμμα και Χρέος, το οποίο εκδόθηκε στην αρχή του 2000 μετά από έγκριση της

Επιτροπής Νομισματικών, Χρηματοπιστωτικών Στατιστικών Στοιχείων και Στοιχείων για το Ισοζύγιο Πληρωμών (CMFB), στην οποία μετέχουν και εκπρόσωποι των κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών και των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών.

Συναλλαγματικές ισοτιμίες

Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες των νομισμάτων των υπό εξέταση κρατών-μελών έναντι του ευρώ είναι οι ημερήσιες ισοτιμίες αναφοράς που καταγράφονται από την ΕΚΤ στις 2.15 μ.μ. (μετά την καθημερινή διαδικασία συντονισμού μεταξύ των κεντρικών τραπεζών). Οι εν λόγω ισοτιμίες αναφοράς δημοσιεύονται από την ΕΚΤ μέσω της ιστοσελίδας της, ενώ διατίθενται και μέσω ηλεκτρονικών δικτύων παροχής πληροφοριών. Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έναντι του ECU είναι οι ημερήσιες επίσημες ισοτιμίες όπως έχουν δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες των ευρωπαϊκών νομισμάτων μεταξύ τους, που χρησιμοποιούνται σε όλη την παρούσα Έκθεση, υπολογίζονται μέσω των παραπάνω ισοτιμιών έναντι του ευρώ/ECU. Οι ονομαστικές και πραγματικές σταθμισμένες ισοτιμίες που αναφέρονται στην παρούσα Έκθεση βασίζονται σε σειρές οι οποίες υπολογίζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Μακροπρόθεσμα επιτόκια

Το Πρωτόκολλο αριθ. 21 σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο Άρθρο 121 της Συνθήκης ορίζει ότι η σύγκλιση των επιτοκίων αξιολογείται με βάση τα μακροπρόθεσμα ομόλογα του Δημοσίου, ή συγκρίσιμους τίτλους, παρατηρούμενα επί ένα έτος πριν από την εξέταση, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών των εθνικών ορισμών.

Ενώ σύμφωνα με το Άρθρο 5 του Πρωτοκόλλου αριθ. 21 η παροχή των στατιστικών στοιχείων για την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου αποτελεί ευθύνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δόθηκε βοήθεια από

το ENI σε σχέση με τον καθορισμό των αντιπροσωπευτικών στατιστικών στοιχείων για τα μακροπρόθεσμα επιτόκια, δεδομένης της πείρας του στον τομέα αυτό, και τη συλλογή των στοιχείων από τις κεντρικές τράπεζες για να διαβιβαστούν προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η ΕΚΤ συνέχισε το επικουρικό έργο του ENI.

Μολονότι η μεθοδολογία για τον υπολογισμό των αποδόσεων των ομολόγων είναι παρόμοια σε όλα τα κράτη-μέλη, υπήρχαν σημαντικές διαφορές στα στατιστικά στοιχεία για τα μακροπρόθεσμα επιτόκια όσον αφορά την επιλογή των χρεογράφων, τους χρησιμοποιούμενους τύπους υπολογισμού των αποδόσεων, τις διάρκειες που επιλέγονται, την αντιμετώπιση της φορολογίας και τις προσαρμογές ώστε να ληφθούν υπόψη οι επιδράσεις του τοκομεριδίου. Σκοπός της ανάλυσης που διενήργησε το ENI σχετικά με την εναρμόνιση ήταν να διατυπωθούν συστάσεις, ιδίως ως προς τις παραπάνω επιλογές, οι οποίες να είναι μεν αρκετά γενικές ώστε να αφήνουν περιθώρια για ύπαρξη διαφορών στις εθνικές αγορές αλλά και αρκετά ευέλικτες ώστε να επιτρέπουν στις αγορές αυτές να εξελιχθούν, χωρίς να παραβλάπτεται η συγκρισιμότητα των στοιχείων.

Οι αρχές εναρμόνισης ήταν ότι ο εκδότης των ομολόγων πρέπει να είναι η κεντρική κυβέρνηση, τα δε ομόλογα να είναι σταθερού επιτοκίου με διάρκεια δέκα ετών ή την πλησιέστερη διαθέσιμη διάρκεια, και ότι οι αποδόσεις πρέπει να μετρούνται χωρίς να αφαιρείται ο φόρος. Για να εξασφαλιστεί ότι λαμβάνεται υπόψη το βάθος της αγοράς και ότι το ασφάλιστρο ρευστότητας μεταφέρεται στις αποδόσεις, τα αντιπροσωπευτικά χρεόγραφα πρέπει να επιλέγονται με βάση την υψηλή τους ρευστότητα. Η ευθύνη για την επιλογή αυτή ανήκει στα κράτη-μέλη. Από το τέλος Δεκεμβρίου 1997 έντεκα χώρες χρησιμοποιούν ένα ομόλογο αναφοράς και τέσσερις ένα δείγμα ομολόγων, με κριτήριο τη ρευστότητα της αγοράς στη δεκαετή διάρκεια. Ομόλογα με “ειδικά χαρακτηριστικά” (π.χ. ομόλογα που ενσωματώνουν δικαίωμα προαίρεσας (option) ή ομόλογα χωρίς τοκομερίδιο) δεν περιλαμβάνονται στην

αξιολόγηση. Η επιλογή ομολόγων που χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό ρευστότητας θεωρείται επίσης αποτελεσματικό μέσο για να ελαχιστοποιηθούν οι επιδράσεις από τη διαφορετική αξία των τοκομεριδίων. Τέλος, επελέγη ομοιόμορφος τύπος υπολογισμού από τα υπάρχοντα διεθνή πρότυπα, δηλ. ο τύπος 6.3 από τους “τύπους για τον υπολογισμό των αποδόσεων και άλλων μεγεθών” της Διεθνούς Ένωσης Αγορών Χρεογράφων. Σε περιπτώσεις όπου το δείγμα περιλαμβάνει περισσότερα του ενός ομόλογα, η ρευστότητα των επιλεγέντων χρεογράφων απαιτεί τη χρήση ενός απλού μέσου όρου των αποδόσεων ώστε να προκύψει το αντιπροσωπευτικό επιτόκιο. Σκοπός των μεταβολών αυτών ήταν να δοθεί έμφαση στη στατιστική μέτρηση της διάρκειας της σύγκλισης, όπως την αντιλαμβάνονται οι αγορές. Όπως προαναφέρθηκε, η παραγωγή των εναρμονισμένων αντιπροσωπευτικών μακροπρόθεσμων επιτοκίων πραγματοποιήθηκε από τις κεντρικές τράπεζες και στην παρούσα Έκθεση χρησιμοποιούνται πλήρως εναρμονισμένα στοιχεία.

Άλλοι παράγοντες

Η τελευταία παράγραφος του Άρθρου 121 (1) της Συνθήκης ορίζει ότι οι εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΚΤ λαμβάνουν επίσης υπόψη, εκτός από τα τέσσερα κύρια κριτήρια, και την εξέλιξη του ECU, τα αποτελέσματα της ολοκλήρωσης των αγορών, την κατάσταση και την εξέλιξη των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών και μια εξέταση της εξέλιξης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και άλλων δεικτών τιμών.

Ενώ για τα τέσσερα κύρια κριτήρια το Πρωτόκολλο αριθ. 21 περιγράφει

λεπτομερέστερα τα στοιχεία που θα χρησιμοποιηθούν και ορίζει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα παράσχει τα στοιχεία με βάση τα οποία θα αξιολογηθεί η συμμόρφωση με τα εν λόγω κριτήρια, στο Πρωτόκολλο δεν γίνεται αναφορά σ’ αυτούς τους “άλλους παράγοντες”.

Όσον αφορά το ισοζύγιο πληρωμών και τις καθαρές απαιτήσεις και υποχρεώσεις έναντι του εξωτερικού, τα χρησιμοποιούμενα στοιχεία καταρτίζονται από τις αντίστοιχες εθνικές κεντρικές τράπεζες σύμφωνα με το Εγχειρίδιο για το Ισοζύγιο Πληρωμών του ΔΝΤ (5η έκδοση), για τα πρόσφατα έτη (1997 έως 1999 για την Ελλάδα, 1998 και 1999 για τη Σουηδία). Τα στοιχεία για τα προηγούμενα έτη καταρτίστηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Eurostat) σύμφωνα με προηγούμενα πρότυπα (4η έκδοση του Εγχειριδίου για το Ισοζύγιο Πληρωμών του ΔΝΤ) και με προσεγγιστικές μεταβλητές.

Τα στοιχεία για το κόστος εργασίας και οι αποπληθωριστές των εθνικών λογαριασμών υπολογίζονται με βάση στοιχεία που παρέχονται σύμφωνα με το ΕΣΛ 95. Οι δείκτες τιμών παραγωγού βασίζονται σε ορισμούς οι οποίοι παρέχουν περίπου συγκρίσιμα στοιχεία μεταξύ των κρατών-μελών και αφορούν τις εγχώριες πωλήσεις του τομέα της μεταποίησης.

Τελευταία ημερομηνία που καλύπτει η Έκθεση

Η τελευταία ημερομηνία των στατιστικών στοιχείων που περιέχονται στην παρούσα Έκθεση για τη Σύγκλιση ήταν η 14η Απριλίου 2000, εκτός από την περίπτωση των ΕνΔΤΚ, οι οποίοι δημοσιεύθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Eurostat) στις 18 Απριλίου 2000.

Κεφάλαιο III

Συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας με τη Συνθήκη

1 Εισαγωγή

1.1 Γενικές παρατηρήσεις

Σύμφωνα με το Άρθρο 122 (2) σε συνδυασμό με το Άρθρο 121 (1) της Συνθήκης,¹ η ΕΚΤ (καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή) υποβάλλει έκθεση, τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο χρόνια, με θέμα, μεταξύ άλλων, κατά πόσον η εθνική νομοθεσία κάθε κράτους-μέλους με παρέκκλιση, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της εθνικής κεντρικής του τράπεζας (ΕθνΚΤ), είναι συμβατή με τα Άρθρα 108 και 109 της Συνθήκης και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ² (στην παρούσα Έκθεση αναφέρεται και ως “νομική σύγκλιση”). Υπό το φως των παραπάνω διατάξεων της Συνθήκης, η ΕΚΤ εξέτασε τη νομική κατάσταση στην Ελλάδα και τη Σουηδία και τα νομοθετικά μέτρα που έχουν λάβει ή/και πρέπει να λάβουν αυτά τα κράτη-μέλη ώστε να καταστεί συμβατή η εθνική τους νομοθεσία με τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Τα πορίσματα της εξέτασης παρουσιάζονται παρακάτω.

Η παρούσα Έκθεση αντλεί στοιχεία από προηγούμενες εκθέσεις του ENI με θέμα τη νομική σύγκλιση: ειδικότερα, την Έκθεση για τη Σύγκλιση του Μαρτίου 1998, καθώς και τις Εκθέσεις του 1995 και 1996 για την “Πρόοδο προς τη σύγκλιση” και τα νεότερα στοιχεία που προστέθηκαν σ’ αυτές τον Οκτώβριο του 1997 σχετικά με τα νομικά ζητήματα. Χάριν συντομίας, το περιεχόμενο του παρόντος κεφαλαίου έχει σκόπιμα συμπυκνωθεί. Η εξέταση της συμβατότητας της εθνικής νομοθεσίας έχει ως αφετηρία τις παρατηρήσεις που περιέχονται στην Έκθεση του ENI για τη Σύγκλιση το 1998 και συνεχίζει με την επισκόπηση των νομοθετικών τροποποιήσεων που έχουν θεσπιστεί (ή είναι υπό θέσπιση) στην Ελλάδα και τη Σουηδία. Σύμφωνα με τα παραπάνω, το κείμενο που ακολουθεί πρέπει να διαβαστεί σε συνδυασμό με τα συναφή τμήματα των προηγούμενων εκθέσεων του ENI που αφορούν τη νομική σύγκλιση στα κράτη-μέλη της ΕΕ και ιδίως με την Έκθεση του ENI για τη Σύγκλιση του 1998, για περαιτέρω διευκρινίσεις.

1.2 Η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο

Η παρούσα Έκθεση περιορίζεται στην Ελλάδα και τη Σουηδία, εφόσον η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο είναι κράτη-μέλη με ειδικό καθεστώς.

Το Πρωτόκολλο αριθ. 26 της Συνθήκης σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν τη Δανία προβλέπει ότι η Δανική Κυβέρνηση θα γνωστοποιήσει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τη θέση της για τη συμμετοχή της στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ, προτού το Συμβούλιο προβεί στην αξιολόγησή του σύμφωνα με το Άρθρο 121 (2) της Συνθήκης. Η Δανία έχει ήδη γνωστοποιήσει ότι δεν θα συμμετάσχει στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Σύμφωνα με το Άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου αριθ. 26, αυτό σημαίνει ότι η Δανία θα αντιμετωπίζεται ως κράτος-μέλος με παρέκκλιση. Οι συνέπειες που έχει για τη Δανία το γεγονός αυτό αναπτύχθηκαν στην Απόφαση που έλαβαν οι Αρχηγοί Κρατών ή Κυβερνήσεων στη σύνοδο του Εδιμβούργου στις 11 και 12 Δεκεμβρίου 1992. Η Απόφαση αυτή ορίζει ότι η Δανία θα διατηρήσει τις υφιστάμενες αρμοδιότητές της στον τομέα της νομισματικής πολιτικής σύμφωνα με τους εθνικούς της νόμους και κανονισμούς, συμπεριλαμβανομένων των αρμοδιοτήτων της Εθνικής Τράπεζας της Δανίας στον τομέα της νομισματικής πολιτικής. Εφόσον, σύμφωνα με το Άρθρο 122 (3) της Συνθήκης, το Άρθρο 108 της Συνθήκης ισχύει για τη Δανία, η Εθνική Τράπεζα της Δανίας πρέπει να πληροί τους όρους περί ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών. Το ENI στην Έκθεση για τη Σύγκλιση το 1998 είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι αυτός ο όρος έχει εκπληρωθεί. Η θέση αυτή παραμένει αμετάβλητη. Δεν είναι αναγκαίο να προβλεφθεί η νομική ενσωμάτωση της Εθνικής Τράπεζας της Δανίας ούτε χρειάζεται να προσαρμοστεί η λοιπή νομοθεσία ενόσω η Δανία δεν γνωστοποιεί ότι προτίθεται να υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα.

¹ Όπου γίνεται αναφορά στη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ, νοείται η Συνθήκη ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (όπως τροποποιήθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ) και το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, εκτός αν επισημαίνεται άλλως.
² Βλ. υποσημείωση 1.

Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο αριθ. 25 της Συνθήκης για ορισμένες διατάξεις που αφορούν το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας, το Ηνωμένο Βασίλειο δεν υποχρεούται να μεταβεί στο Τρίτο Στάδιο της ONE, εκτός εάν γνωστοποιήσει στο Συμβούλιο σχετική πρόθεσή του. Ύστερα από τη γνωστοποίηση του Ηνωμένου Βασιλείου προς το Συμβούλιο στις 30 Οκτωβρίου 1997 ότι δεν προτίθεται να υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα την 1η

Ιανουαρίου 1999 (κατάσταση που δεν έχει αλλάξει), ορισμένες διατάξεις της Συνθήκης (μεταξύ αυτών και τα Άρθρα 108 και 109) και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ δεν ισχύουν για το Ηνωμένο Βασίλειο. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει σήμερα νομική υποχρέωση του Ηνωμένου Βασιλείου να εξασφαλίσει ότι η εθνική του νομοθεσία (συμπεριλαμβανομένου του Καταστατικού της Τράπεζας της Αγγλίας) είναι συμβατή με τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ.

2 Αντικείμενο της προσαρμογής

2.1 Τομείς προσαρμογής

Προκειμένου να προσδιοριστούν οι τομείς στους οποίους χρειάζεται προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας, γίνεται διάκριση ανάμεσα:

- στην ανεξαρτησία των ΕθνΚΤ (βλ. ιδίως το Άρθρο 108 της Συνθήκης και τα Άρθρα 7 και 14.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ),
- στη νομική ενσωμάτωση των ΕθνΚΤ στο ΕΣΚΤ (βλ. ιδίως τα Άρθρα 12.1 και 14.3 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ) και
- στη λοιπή νομοθεσία εκτός των καταστατικών των ΕθνΚΤ.

2.2 Η ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών

Η Έκθεση του ENI για τη Σύγκλιση του 1998 ασχολήθηκε εκτενώς με την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών. Αnéφερε, μεταξύ άλλων, ότι οι ασυμβατότητες σ' αυτόν τον τομέα πρέπει να έχουν αρθεί ουσιαστικά το αργότερο μέχρι την ημερομηνία ίδρυσης του ΕΣΚΤ, δηλ. την 1η Ιουνίου 1998. Αυτό σήμαινε ότι οι αντίστοιχες τροποποιήσεις θα έπρεπε όχι μόνο να έχουν υιοθετηθεί αλλά και να έχουν τεθεί σε ισχύ μέχρι αυτήν την ημερομηνία. Όσον αφορά την Ελλάδα, το ENI διαπίστωσε ότι αυτός ο όρος είχε εκπληρωθεί και ότι δεν υπήρχαν πλέον ασυμβατότητες στον τομέα της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών. Η επισκόπηση της σημερινής κατάστασης (βλ. Τμήμα 5.1

παρακάτω) δείχνει ότι αυτό δεν έχει αλλάξει. Όσον αφορά τη Σουηδία, το ENI επισήμανε ότι ο εν λόγω όρος δεν είχε εκπληρωθεί, εφόσον ακόμη εκκρεμούσαν για ψήφιση από το Κοινοβούλιο οι τροποποιήσεις του Καταστατικού της Τράπεζας της Σουηδίας που θα διασφάλιζαν την ανεξαρτησία της και δεν θα ετίθεντο σε ισχύ πριν από την 1η Ιανουαρίου 1999. Το ENI διαπίστωσε επίσης ότι, εάν οι τροποποιήσεις τεθούν σε ισχύ όπως είχαν παρουσιαστεί στο ENI, όταν ζητήθηκε η γνώμη του σύμφωνα με το Άρθρο 117 της Συνθήκης, δεν θα υπάρχουν πλέον ασυμβατότητες στον τομέα της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών. Από την επισκόπηση της σημερινής κατάστασης (βλ. το Τμήμα 5.2 παρακάτω) προκύπτει ότι, μολονότι έγιναν κάποιες ήσσονος σημασίας αλλαγές κυρίως στη διατύπωση, οι τροποποιήσεις τέθηκαν πράγματι σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1999 και συνεπώς δεν υπάρχουν πλέον ασυμβατότητες στον τομέα της ανεξαρτησίας της κεντρικής τράπεζας. Έτσι, η παρούσα Έκθεση δεν θα επαναλάβει τα χαρακτηριστικά της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών που περιγράφονται εκτενώς στην Έκθεση του ENI για τη Σύγκλιση το 1998, στην οποία μπορούν να ανατρέξουν οι αναγνώστες.

2.3 “Συμβατότητα” έναντι “εναρμόνισης”

Το Άρθρο 109 της Συνθήκης ορίζει ότι η εθνική νομοθεσία πρέπει να είναι “συμβατή” με τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Ο όρος “συμβατή” υποδηλώνει ότι η Συνθήκη δεν απαιτεί “εναρμόνιση” των καταστατικών των

ΕθνΚΤ, ούτε μεταξύ τους ούτε με το Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Οι εθνικές ιδιαιτερότητες μπορούν να συνεχίσουν να υφίστανται. Πράγματι, το Άρθρο 14.4 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ επιτρέπει στις ΕθνΚΤ να εκτελούν και άλλες λειτουργίες εκτός από εκείνες που καθορίζονται στο Καταστατικό του ΕΣΚΤ, εφόσον αυτές δεν παρακωλύουν τους στόχους και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Οι διατάξεις που επιτρέπουν πρόσθετες λειτουργίες αυτού του είδους θα ήταν σαφές παράδειγμα περίπτωσης όπου μπορούν να εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές μεταξύ των καταστατικών των ΕθνΚΤ. Αντίθετα, ο όρος “συμβατή” σημαίνει ότι πρέπει να γίνει προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας και του καταστατικού των ΕθνΚΤ, ώστε να εξαλειφθούν οι ασυνέπειες με τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ και να εξασφαλιστεί ο αναγκαίος βαθμός ενσωμάτωσης των ΕθνΚΤ στο ΕΣΚΤ. Ειδικότερα, ενώ οι εθνικές παραδόσεις μπορούν ακόμη να υφίστανται, θα πρέπει να γίνει προσαρμογή όλων των διατάξεων που αντιβαίνουν στην ανεξαρτησία μιας ΕθνΚΤ, όπως η ανεξαρτησία αυτή ορίζεται στη Συνθήκη, και στο ρόλο της ΕθνΚΤ αυτής ως αναπόσπαστου μέρους του ΕΣΚΤ. Σύμφωνα με τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ, πρέπει να αρθούν οι ασυμβατότητες προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ που περιέχονται στην εθνική νομοθεσία. Η υποχρέωση αυτή δεν θίγεται ούτε από το γεγονός ότι η Συνθήκη και το Καταστατικό κατισχύουν της εθνικής

νομοθεσίας ούτε από τη φύση της ασυμβατότητας.

Η υποχρέωση που αναφέρεται στο Άρθρο 109 της Συνθήκης εκτείνεται μόνο στα σημεία που δεν είναι συμβατά με τις διατάξεις της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Για το λόγο αυτό, η παρούσα Έκθεση δεν εξετάζει π.χ. τις αναγκαίες προσαρμογές της εθνικής νομοθεσίας για την εισαγωγή του ευρώ που απορρέουν από τους σχετικούς Κανονισμούς του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, όπως σχετικά με την αντικατάσταση των εθνικών τραπεζογραμμάτων και κερμάτων με τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ και τις νομικές πτυχές που είναι συναφείς με το θέμα αυτό.³ Ωστόσο, όποιες εθνικές νομοθετικές διατάξεις δεν συμφωνούν με το παράγωγο δίκαιο της Κοινότητας ή της ΕΚΤ ασφαλώς θα πρέπει επίσης να ευθυγραμμιστούν με το παράγωγο αυτό δίκαιο. Η γενική αυτή υποχρέωση απορρέει από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

Τέλος, η Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ δεν υποδεικνύουν με ποιο τρόπο πρέπει να γίνει η προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας. Η προσαρμογή μπορεί να γίνει με παραπομπές στη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ, με την ενσωμάτωση διατάξεων που περιέχονται στα τελευταία, με την απλή απαλοιφή των ασύμβατων διατάξεων ή με συνδυασμό των παραπάνω μεθόδων.

3 Νομική ενσωμάτωση των ΕθνΚΤ στο ΕΣΚΤ

Το Άρθρο 14.3 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι οι ΕθνΚΤ των κρατών-μελών που είναι πλήρη μέλη του ΕΣΚΤ αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ και ότι ενεργούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ. Διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας (ιδίως των καταστατικών των ΕθνΚΤ) που θα παρακώλυαν την εκτέλεση των σχετικών με το ΕΣΚΤ καθηκόντων ή τη συμμόρφωση προς τις αποφάσεις της ΕΚΤ θα ήταν ασυμβίβαστες με την αποτελεσματική λειτουργία του ΕΣΚΤ. Ως εκ τούτου, απαιτούνται προσαρμογές των

εθνικών νομοθεσιών και των καταστατικών των ΕθνΚΤ για να διασφαλιστεί η συμβατότητά τους προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Για την εκπλήρωση των όρων του Αρθρου 109 της Συνθήκης, οι εθνικές νομοθετικές διαδικασίες έπρεπε να έχουν περατωθεί κατά τρόπον ώστε να διασφαλίζεται η συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας κατά την ημερομηνία ίδρυσης του ΕΣΚΤ. Ωστόσο,

³ Βλ. τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1103/97 του Συμβουλίου της 17ης Ιουνίου 1997 σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν την εισαγωγή του ευρώ και τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 974/98 του Συμβουλίου της 3ης Μαΐου 1998 για την εισαγωγή του ευρώ.

αυτές οι καταστατικές απαιτήσεις που αφορούν την πλήρη νομική ενσωμάτωση των ΕθνΚΤ στο ΕΣΚΤ δεν χρειάζεται να τεθούν σε ισχύ ενωρίτερα από τη στιγμή της πλήρους ένταξης μιας ΕθνΚΤ στο ΕΣΚΤ, δηλ. προκειμένου για κράτος-μέλος με παρέκκλιση κατά την ημερομηνία που θα υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα. Η προσοχή πρέπει να εστιαστεί κυρίως στους τομείς όπου οι καταστατικές διατάξεις ενδέχεται να εμποδίζουν μια ΕθνΚΤ να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του ΕΣΚΤ ή το διοικητή μιας ΕθνΚΤ να εκτελεί τα καθήκοντά του ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ ή όπου οι καταστατικές διατάξεις δεν αναγνωρίζουν τα προνόμια της ΕΚΤ. Στη συνέχεια, διακρίνονται οι τομείς από τους οποίους αποτελούνται συνήθως τα καταστατικά των ΕθνΚΤ: καταστατικοί σκοποί, καθήκοντα, μέσα νομισματικής πολιτικής, οργάνωση και χρηματοοικονομικές διατάξεις.

3.1 Καταστατικοί σκοποί

Η πλήρης ενσωμάτωση των ΕθνΚΤ στο ΕΣΚΤ προϋποθέτει ότι οι (πρωταρχικοί και δευτερεύοντες) καταστατικοί τους σκοποί είναι συμβατοί με τους σκοπούς του ΕΣΚΤ, όπως αυτοί προβλέπονται στο Άρθρο 2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι πρέπει να υποστούν προσαρμογή οι καταστατικοί σκοποί που έχουν “εθνική χροιά” – π.χ. όσοι αναγράφουν ότι η νομισματική πολιτική πρέπει να ασκείται στο πλαίσιο της γενικότερης οικονομικής πολιτικής του κράτους-μέλους.

3.2 Καθήκοντα

Τα καθήκοντα της ΕθνΚΤ ενός κράτους-μέλους με πλήρη συμμετοχή καθορίζονται πρωτίστως από την ιδιότητά της ως αναπόσπαστου μέρους του ΕΣΚΤ και κατά συνέπεια από τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Γι’ αυτό, προκειμένου να επιτευχθεί συμμόρφωση με το Άρθρο 109 της Συνθήκης, οι διατάξεις των καταστατικών που αφορούν τα καθήκοντα των ΕθνΚΤ θα πρέπει να συγκριθούν με τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης και του

Καταστατικού⁴ και να αρθούν οι ασυμβατότητες. Αυτό ισχύει για οποιαδήποτε διάταξη η οποία, μετά την εισαγωγή του ευρώ και την ένταξη στο ΕΣΚΤ, θα παρακώλυε την εκτέλεση των καθηκόντων που σχετίζονται με το ΕΣΚΤ, και ιδιαίτερα για τις διατάξεις που δεν αναγνωρίζουν τις αρμοδιότητες της ΕΚΤ βάσει του Κεφαλαίου IV του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

3.3 Μέσα νομισματικής πολιτικής

Το καταστατικό μιας ΕθνΚΤ είναι φυσικό να περιέχει διατάξεις για τα μέσα άσκησης της νομισματικής πολιτικής. Και στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να γίνει σύγκριση μεταξύ των εθνικών διατάξεων για τα εν λόγω μέσα και εκείνων που περιέχονται στη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ και να αρθούν οι ασυμβατότητες, προκειμένου να επιτευχθεί συμμόρφωση με το Άρθρο 109 της Συνθήκης.

3.4 Οργάνωση

Εκτός από την απαγόρευση, κατά το Άρθρο 108 της Συνθήκης, να παρέχονται, να λαμβάνονται ή να ζητούνται υποδείξεις, δεν πρέπει να υπάρχει κανένας μηχανισμός στα καταστατικά των ΕθνΚΤ που θα μπορούσε να δεσμεύει την ψήφο του διοικητή μιας ΕθνΚΤ στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, στο οποίο μετέχει και με τη χωριστή ιδιότητα του μέλους, ή να εμποδίζει τα όργανα λήψεως αποφάσεων μιας ΕθνΚΤ να συμμορφώνονται με τους κανόνες που έχουν υιοθετηθεί στο επίπεδο της ΕΚΤ.

3.5 Χρηματοοικονομικές διατάξεις

Οι χρηματοοικονομικές διατάξεις του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, οι οποίες ενδέχεται να είναι ιδιαίτερα σημαντικές προκειμένου να εντοπιστούν οι ασυμβατότητες των καταστατικών των ΕθνΚΤ, διαιρούνται σε κανόνες σχετικά με τη λογιστική,⁵ το λογιστικό

⁴ *Ιδίως με τα Άρθρα 105 και 106 της Συνθήκης και τα Άρθρα 3 έως 6 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.*

⁵ *Άρθρο 26 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.*

έλεγχο,⁶ την εγγραφή στο κεφάλαιο,⁷ τη μεταβίβαση συναλλαγματικών διαθεσίμων⁸ και το νομισματικό εισόδημα.⁹ Οι κανόνες αυτοί συνεπάγονται ότι οι ΕθνΚΤ πρέπει να είναι σε θέση να συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τα συναφή άρθρα της Συνθήκης και του Καταστατικού.

3.6 Άλλες διατάξεις

Εκτός από τα προαναφερόμενα θέματα, ενδέχεται να υπάρχουν και άλλοι τομείς όπου χρειάζεται προσαρμογή των καταστατικών των ΕθνΚΤ. Για παράδειγμα, η υποχρέωση του προσωπικού της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ να τηρεί το επαγγελματικό απόρρητο, όπως προβλέπεται στο Άρθρο 38 του Καταστατικού, ενδέχεται να επηρεάσει παρόμοιες διατάξεις των καταστατικών των ΕθνΚΤ.

4 Λοιπή νομοθεσία εκτός των καταστατικών των ΕθνΚΤ

Η υποχρέωση νομικής σύγκλισης σύμφωνα με το Άρθρο 109 της Συνθήκης, το οποίο εντάσσεται στο κεφάλαιο με τίτλο “Νομισματική πολιτική”, ισχύει για τους τομείς εκείνους της νομοθεσίας που επηρεάζονται από την πλήρη συμμετοχή ενός κράτους-μέλους στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ και οι οποίοι θα ήταν ασύμβατοι με τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ εάν παρέμεναν αμετάβλητοι. Η αξιολόγηση της ΕΚΤ εν προκειμένω εστιάζεται ειδικότερα σε νόμους που επηρεάζουν την εκτέλεση, από πλευράς μιας ΕθνΚΤ, των καθηκόντων της που σχετίζονται με το ΕΣΚΤ, καθώς και σε νόμους που διέπουν το νομισματικό τομέα. Και πάλι, για την εκπλήρωση των όρων του Άρθρου 109, οι εθνικές νομοθετικές διαδικασίες έπρεπε να έχουν περατωθεί κατά τρόπον ώστε να διασφαλίζεται η συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας κατά την ημερομηνία ίδρυσης του ΕΣΚΤ. Τυχόν ασυμβατότητες θα πρέπει ωστόσο να αρθούν ουσιαστικά μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία ένα κράτος-μέλος θα υιοθετήσει το ευρώ. Σχετικές νομοθετικές διατάξεις που χρήζουν προσαρμογής μπορούν να εντοπιστούν ειδικότερα στους ακόλουθους τομείς.

4.1 Τραπεζογραμμάτια

Οι νόμοι περί νομίσματος και άλλες νομικές διατάξεις ενός κράτους-μέλους που εκχωρούν στην οικεία ΕθνΚΤ το αποκλειστικό δικαίωμα να εκδίδει τραπεζογραμμάτια πρέπει να αναγνωρίζουν το αποκλειστικό δικαίωμα του

Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμμάτων, όπως θεσπίζεται στο Άρθρο 106 (1) της Συνθήκης και επαναλαμβάνεται στο Άρθρο 16 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Επίσης, οι διατάξεις που επιτρέπουν στις κυβερνήσεις να ασκούν επιρροή σχετικά με θέματα όπως η ονομαστική αξία, η παραγωγή, ο όγκος και η απόσυρση των τραπεζογραμμάτων πρέπει να αναγνωρίζουν τις αρμοδιότητες της ΕΚΤ ως προς τα τραπεζογραμμάτια ευρώ, όπως προβλέπονται στα προαναφερόμενα άρθρα της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

4.2 Κέρματα

Ένα κράτος-μέλος ενδέχεται να έχει νόμους για την έκδοση, παραγωγή και διανομή κερμάτων. Η κυβέρνηση ή πιο συγκεκριμένα ο υπουργός οικονομικών μπορεί να έχει το αποκλειστικό δικαίωμα της έκδοσης κερμάτων, ενώ οι ΕθνΚΤ ίσως να εμπλέκονται στη διανομή τους. Σε άλλες περιπτώσεις, η ΕθνΚΤ ενδέχεται να έχει ταυτόχρονα το δικαίωμα και της εκτύπωσης τραπεζογραμμάτων και της κοπής κερμάτων. Ανεξάρτητα από το πώς επιμερίζονται μεταξύ κυβερνήσεων και ΕθνΚΤ οι αρμοδιότητες στον εν λόγω τομέα, οι σχετικές διατάξεις οφείλουν να αναγνωρίζουν την αρμοδιότητα της ΕΚΤ να εγκρίνει τον όγκο των εκδιδόμενων κερμάτων.

6 Άρθρο 27 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

7 Άρθρο 28 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

8 Άρθρο 30 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

9 Άρθρο 32 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

4.3 Διαχείριση συναλλαγματικών διαθεσίμων

Ένα από τα κύρια καθήκοντα του ΕΣΚΤ είναι να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών-μελών (Άρθρο 105 (2), τρίτη περίπτωση, της Συνθήκης). Τα κράτη-μέλη που δεν μεταβιβάζουν τα επίσημα συναλλαγματικά τους διαθέσιμα στην ΕθνΚΤ παραβαίνουν το συγκεκριμένο όρο της Συνθήκης (με εξαίρεση τα τρέχοντα ταμειακά υπόλοιπα σε συνάλλαγμα, τα οποία μπορούν να διατηρούν οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών σύμφωνα με το Άρθρο 105 (3) της Συνθήκης). Επίσης, το δικαίωμα τρίτων, π.χ. της κυβέρνησης ή του κοινοβουλίου, να επηρεάζουν τις αποφάσεις μιας ΕθνΚΤ για τη διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων δεν θα ήταν (κατά το Άρθρο 105 (2), τρίτη περίπτωση, της Συνθήκης) σύμφωνο με τη Συνθήκη. Επιπλέον, οι ΕθνΚΤ θα πρέπει να παρέχουν στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα κατ' αναλογία του μεριδίου τους στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ. Αυτό σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να υπάρχουν κωλύματα εκ του καταστατικού στις μεταβιβάσεις συναλλαγματικών διαθεσίμων από τις ΕθνΚΤ προς την ΕΚΤ.

4.4 Συναλλαγματική πολιτική

Η εθνική νομοθεσία ενός κράτους-μέλους με παρέκκλιση ενδέχεται να προβλέπει ότι αρμόδια για τη συναλλαγματική πολιτική του κράτους-μέλους αυτού είναι η κυβέρνηση,

ενώ στην αντίστοιχη ΕθνΚΤ ανατίθεται συμβουλευτικός ή/και εκτελεστικός ρόλος. Οι διατάξεις του καταστατικού πρέπει ωστόσο να αντανakλούν το γεγονός ότι η αρμοδιότητα για τη συναλλαγματική πολιτική εντός της ζώνης του ευρώ έχει εκχωρηθεί στο κοινοτικό επίπεδο σύμφωνα με το Άρθρο 111 της Συνθήκης, το οποίο αναθέτει την αρμοδιότητα για την εν λόγω πολιτική στο Συμβούλιο της ΕΕ σε στενή συνεργασία με την ΕΚΤ.

4.5 Άλλοι τομείς

Υπάρχουν πολλοί άλλοι τομείς στους οποίους η νομοθεσία μπορεί να επηρεάσει την εκτέλεση, εκ μέρους μιας ΕθνΚΤ, των καθηκόντων που σχετίζονται με το ΕΣΚΤ. Για παράδειγμα, τα κράτη-μέλη είναι ελεύθερα να οργανώσουν την αντίστοιχη ΕθνΚΤ τους κατά το δημόσιο ή ιδιωτικό δίκαιο, αλλά οι διατάξεις που διέπουν τη νομική μορφή μιας ΕθνΚΤ – στην περίπτωση που αυτή είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, ενδεχομένως το δίκαιο των εταιριών – δεν επιτρέπεται να αντιβαίνουν στους όρους της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ για πλήρη συμμετοχή στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Επιπλέον, η υποχρέωση τήρησης του απορρήτου του ΕΣΚΤ διέπεται από το Άρθρο 38 του Καταστατικού. Το γεγονός ότι το κοινοτικό δίκαιο και οι κανόνες που υιοθετούνται βάσει αυτού κατισχύουν του εσωτερικού δικαίου συνεπάγεται ότι οι εθνικοί νόμοι που αφορούν την πρόσβαση τρίτων σε δημόσια έγγραφα δεν μπορούν να οδηγούν σε παραβίαση του απορρήτου του ΕΣΚΤ.

5 Αξιολογήσεις κατά χώρα

Η παραπάνω απαρίθμηση των τομέων που έχουν ιδιαίτερη σπουδαιότητα όσον αφορά την προσαρμογή των καταστατικών των ΕθνΚΤ και της λοιπής νομοθεσίας σύμφωνα με τους όρους της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ για την πλήρη συμμετοχή ενός κράτους-μέλους στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ μπορεί να αποτελέσει βάση προκειμένου να αξιολογηθεί, για την Ελλάδα και τη Σουηδία, η σημερινή κατάσταση στο θέμα αυτό.

5.1 Ελλάδα

5.1.1 Εισαγωγή

Το Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος τροποποιήθηκε, ώστε να πληροί τους όρους της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ για το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ, με το Νόμο 2548/12.12.1997, ο οποίος δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 19

Δεκεμβρίου 1997. Στη συνέχεια ο Νόμος 2548/1997 ενσωματώθηκε στο Καταστατικό της Τράπεζας με απόφαση της από 22 Δεκεμβρίου 1997 Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της. Σύμφωνα με το Άρθρο 7 του Καταστατικού της Τράπεζας, η απόφαση αυτή κυρώθηκε αργότερα από τη Βουλή με το Νόμο 2609/1998, ο οποίος δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 11 Μαΐου 1998. Στην Έκθεση για τη Σύγκληση του Μαρτίου 1998 το ENI είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι, με την ψήφιση και θέση σε ισχύ του Νόμου 2548/1997, δεν απέμεναν πλέον άλλες ασυμβατότητες στο Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος με τους όρους της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ σχετικά με την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών. Οι ρυθμίσεις του νόμου αφορούσαν τόσο το διάστημα κατά το οποίο η Τράπεζα της Ελλάδος δεν αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ όσο και το διάστημα μετά την υιοθέτηση του ευρώ. Ωστόσο, το ENI είχε επίσης καταλήξει στο συμπέρασμα ότι εξακολουθούσαν να υπάρχουν δύο ατέλειες στο Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως είχαν περιληφθεί εν τω μεταξύ στο Νόμο 2609/1998 (βλ. παραπάνω), οι οποίες χρειαζόνταν προσαρμογή προτού η Ελλάδα υιοθετήσει το ευρώ. Ορισμένες διατάξεις του νόμου θα καταστούν άνευ αντικειμένου από της υιοθέτησής του ευρώ στην Ελλάδα. Αυτό ισχύει για τις ακόλουθες διατάξεις:

- Το Άρθρο 2.4 σχετικά με τη συμμετοχή της Τράπεζας σε διεθνείς νομισματικούς και οικονομικούς οργανισμούς δεν αναφέρει την αρμοδιότητα της ΕΚΤ να εγκρίνει τη συμμετοχή αυτή.
- Το Άρθρο 7.4 σχετικά με την επιβολή υποχρεωτικών καταθέσεων και ποινών σε περιπτώσεις παραβάσεων δεν αναγνωρίζει τις αρμοδιότητες της ΕΚΤ στον εν λόγω τομέα.

5.1.2 Νομική ενσωμάτωση στο ΕΣΚΤ

Μετά τα πορίσματα της Έκθεσης του ENI για τη Σύγκληση του 1998, το Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος τροποποιήθηκε στις 25 Απριλίου 2000, ώστε να πληροί τους όρους

της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ για την πλήρη νομική ενσωμάτωση της Τράπεζας τη Ελλάδος στο ΕΣΚΤ. Στις 24 Μαρτίου 2000 η Τράπεζα της Ελλάδος υπέβαλε στην ΕΚΤ σχέδιο τροποποιήσεων για γνωμοδότηση σύμφωνα με το Άρθρο 105 (4), δεύτερη περίπτωση, της Συνθήκης όπως επαναλαμβάνεται στο Άρθρο 4 (α), δεύτερη περίπτωση, του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Στις 12 Απριλίου 2000 η Τράπεζα της Ελλάδος κατέθεσε στην ΕΚΤ τροπολογίες του παραπάνω σχεδίου ώστε να συμπεριληφθούν στη διαδικασία διαβούλευσης. Το σχέδιο τροποποιήσεων αποσκοπούσε στην τροποποίηση του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος. Στις 26 Απριλίου 2000 η Τράπεζα της Ελλάδος επιβεβαίωσε ότι η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της ενέκρινε την τροποποίηση του Καταστατικού, στις 25 Απριλίου 2000. Το νέο Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος θα πρέπει και πάλι να κυρωθεί με νόμο από τη Βουλή (όπως και στην περίπτωση του Νόμου 2548/1997, βλ. παραπάνω, παράγραφο 5.1.1). Αναμένεται ότι το νέο Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος θα κυρωθεί από τη Βουλή των Ελλήνων λίγο μετά τις 25 Απριλίου 2000 και θα δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αρκετά πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2000, θα τεθεί δε σε ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2001.

Οι τροποποιήσεις του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος αποσκοπούν να απαλείψουν τις δύο ατέλειες που προαναφέρθηκαν καθώς και να ρυθμίσουν λεπτομερέστερα τη νομική ενσωμάτωση της Τράπεζας της Ελλάδος στο Ευρωσύστημα. Η ατέλεια του Άρθρου 2.4 αποκαθίσταται με το Άρθρο 2, τελευταίο εδάφιο, του Καταστατικού, με ρητή αναγνώριση του γεγονότος ότι, σύμφωνα με το Άρθρο 6.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, η συμμετοχή σε διεθνείς νομισματικούς οργανισμούς υπόκειται στην έγκριση της ΕΚΤ. Η ατέλεια του Άρθρου 7.4 αποκαθίσταται με το Άρθρο 55, αριθ. 21, δεύτερο εδάφιο, του Καταστατικού, όπου αναγνωρίζεται ρητώς ότι, μετά την υιοθέτηση του ευρώ από την Ελλάδα, η αρμοδιότητα επιβολής υποχρεωτικών καταθέσεων και τα συναφή θέματα θα διέπονται αποκλειστικά από το κανονιστικό πλαίσιο του ΕΣΚΤ.

Επιπλέον, η τροποποίηση του Καταστατικού καλύπτει επίσης άλλα ζητήματα που είναι σημαντικά για την Τράπεζα της Ελλάδος αλλά και αναθεωρεί βασικές διατάξεις του Καταστατικού της ενόψει της πλήρους συμμετοχής της Τράπεζας της Ελλάδος στο ΕΣΚΤ. Πρώτον, η τροποποίηση του Καταστατικού δίδει έμφαση στη μελλοντική ιδιότητα της Τράπεζας της Ελλάδος ως αναπόσπαστου μέρους του ΕΣΚΤ αναγνωρίζοντας ότι όλα τα καθήκοντά της που σχετίζονται με το ΕΣΚΤ εκτελούνται σύμφωνα με τους όρους του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Δεύτερον, με τις τροποποιήσεις βελτιώνεται το νομικό καθεστώς που διέπει τη σύσταση ασφαλειών υπέρ της Τράπεζας της Ελλάδος ή υπέρ άλλων ΕθνΚΤ ή της ΕΚΤ στο πλαίσιο των λειτουργιών της ως κεντρικής τράπεζας, αφού κωδικοποιούνται διατάξεις που προβλέπουν προνόμια για τη σύσταση και εκποίηση των ασφαλειών που παρέχονται στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Η ΕΚΤ σημειώνει ότι ο Νόμος 2548/1997 κατέστη άνευ αντικειμένου μετά την υιοθέτηση του Νόμου 2609/1998 ως προς τις διατάξεις του που δεν είναι συμβατές με το νέο Καταστατικό, όπως περιέχεται σήμερα στο Νόμο 2609/1998. Ενώ, σύμφωνα με την αρχή ότι ο νεότερος κανόνας δικαίου κατισχύει του παλαιότερου (*lex posterior derogat priori*) και βάσει του Άρθρου 28 του Συντάγματος της Ελλάδος, ο Νόμος 2609/1998 (μετά την τροποποίηση) θα κατίσχυε του Νόμου 2548/1997, η ΕΚΤ σημειώνει ότι, παρά ταύτα, το Άρθρο 109 της Συνθήκης ορίζει ότι, για λόγους σαφήνειας και ασφάλειας δικαίου, οι παλαιότερες διατάξεις πρέπει να καταργηθούν. Η ΕΚΤ πληροφορήθηκε από την Τράπεζα της Ελλάδος ότι οι ελληνικές νομοθετικές αρχές προτίθενται να προβούν σε αυτή την κατάργηση με το νόμο που θα κυρώνει το νέο Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος, επί του οποίου νόμου θα ζητηθεί πάλι η γνώμη της ΕΚΤ βάσει του Άρθρου 105 (4), δεύτερη περίπτωση, της Συνθήκης, όπως επαναλαμβάνεται στο Άρθρο 4 (α), δεύτερη περίπτωση, του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Επ' αυτού, η ΕΚΤ σημειώνει ότι, κατά την άποψή της, οι νομοθετικές διαδικασίες για την κατάργηση των σχετικών διατάξεων του

Νόμου 2548/1997 πρέπει να ολοκληρωθούν επείγοντως.

Εφόσον το νέο Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος κυρωθεί από τη Βουλή και τεθεί σε ισχύ εγκαίρως όπως υποβλήθηκε στην ΕΚΤ στο πλαίσιο της παραπάνω διαδικασίας διαβούλευσης και εφόσον ο Νόμος 2548/1997 προσαρμοστεί σύμφωνα με τα παραπάνω (διαδικασία η οποία, κατά την ΕΚΤ, πρέπει να ολοκληρωθεί επείγοντως), δεν θα υπάρχουν πλέον ατέλειες στο Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος ως προς τους όρους της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ σχετικά με την πλήρη νομική ενσωμάτωση της Τράπεζας της Ελλάδος στο ΕΣΚΤ.

5.1.3 Προσαρμογή της λοιπής νομοθεσίας

Όσον αφορά τη λοιπή νομοθεσία, πλην του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος, η Τράπεζα της Ελλάδος ενημέρωσε την ΕΚΤ στις 24 Μαρτίου 2000 ότι σχεδιάζεται η προσαρμογή άλλων διατάξεων που εμπίπτουν στους ακόλουθους τομείς: τους νόμους σχετικά με το νόμισμα και το συνάλλαγμα, το νόμο σχετικά με τα κέρματα, την έκδοση ομολόγων, το νόμο περί εταιριών, τη φορολογία και τη γεωργία. Συντονιστική νομο-παρασκευαστική επιτροπή που συστάθηκε από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας θα καταρτίσει νόμο-πλαίσιο για την εισαγωγή του ευρώ σύμφωνα με αναγκαίες τροποποιήσεις και προτάσεις που υποβάλλονται από υπουργεία και άλλους σχετικούς οργανισμούς και καταγράφονται από την επιτροπή. Ο νόμος αυτός θα κατατεθεί στη νέα Βουλή μετά τις εκλογές του Απριλίου 2000.

5.1.4 Αξιολόγηση της συμβατότητας

Εφόσον το νέο Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος κυρωθεί από τη Βουλή και τεθεί σε ισχύ εγκαίρως όπως υποβλήθηκε στην ΕΚΤ κατά την παραπάνω διαδικασία διαβούλευσης και εφόσον ο Νόμος 2548/1997 προσαρμοστεί σύμφωνα με τα παραπάνω (διαδικασία η οποία, κατά την ΕΚΤ, πρέπει να ολοκληρωθεί επείγοντως), δεν θα υπάρχουν πλέον ατέλειες

στο Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος ως προς τους όρους της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ σχετικά με την πλήρη νομική ενσωμάτωση της Τράπεζας της Ελλάδος στο ΕΣΚΤ.

Όσον αφορά τη λοιπή νομοθεσία, πλην του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος, η ΕΚΤ σημειώνει ότι η εν λόγω λοιπή νομοθεσία θα προσαρμοστεί με νόμο για την εισαγωγή του ευρώ, για τον οποίο θα πρέπει να ζητηθεί η γνώμη της ΕΚΤ σύμφωνα με το Άρθρο 105 (4), δεύτερη περίπτωση, της Συνθήκης, όπως επαναλαμβάνεται στο Άρθρο 4 (α), δεύτερη περίπτωση, του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

5.2 Σουηδία

5.2.1 Εισαγωγή

Στην Έκθεση του ENI για τη Σύγκλιση το 1998 εντοπίστηκαν οι ακόλουθες πράξεις που απαιτούν προσαρμογή βάσει του Αρθρου 109 της Συνθήκης:

- ο Συνταγματικός Νόμος,
- ο Νόμος περί του Κοινοβουλίου, και
- ο Νόμος για την Τράπεζα της Σουηδίας (1988:1385), όπως ισχύει.

Ο Συνταγματικός Νόμος, ο Νόμος περί του Κοινοβουλίου και ο Νόμος για την Τράπεζα της Σουηδίας προσαρμόστηκαν προκειμένου να πληρούν τους όρους της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ σχετικά με την ανεξαρτησία της Τράπεζας της Σουηδίας. Αυτές οι προσαρμογές τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1999. Όταν το ENI κατάρτισε την Έκθεσή του για τη Σύγκλιση το Μάρτιο του 1998, αξιολόγησε τη νομική σύγκλιση στη Σουηδία με βάση την παραδοχή ότι το σχέδιο νομοθεσίας θα υιοθετηθεί όπως είχε τότε. Η ΕΚΤ έχει ήδη επανεξετάσει την ισχύουσα σουηδική νομοθεσία και η αξιολόγηση για τη Σουηδία μπορεί συνεπώς να περιοριστεί στη μνεία τυχόν αποκλίσεων της υφιστάμενης νομοθεσίας από την παραδοχή που υιοθέτησε το ENI και στους τομείς ασυμβατότητας που

ανέφερε το ENI το 1998 και οι οποίοι δεν έχουν ακόμη επιλυθεί από τη σουηδική νομοθεσία. Διατυπώνονται ορισμένες περαιτέρω παρατηρήσεις προκειμένου να καταστεί πιο σαφής η αξιολόγηση της ΕΚΤ.

Η Έκθεση του ENI για τη Σύγκλιση το 1998 ανέφερε ότι το χρονοδιάγραμμα για την προσαρμογή ήταν ασύμβατο με τους όρους της Συνθήκης, αφού οι προσαρμογές στον τομέα της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών έπρεπε να τεθούν σε ισχύ το αργότερο την ημερομηνία ίδρυσης του ΕΣΚΤ (δηλ. την 1η Ιουνίου 1998). Αυτή η διαπίστωση έχει παύσει πλέον να ισχύει, δεδομένου ότι οι απαραίτητες τροποποιήσεις που αφορούν την ανεξαρτησία κεντρικών τραπεζών τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1999. Εντούτοις, θα απαιτηθούν περαιτέρω τροποποιήσεις για την ενσωμάτωση της Τράπεζας της Σουηδίας στο ΕΣΚΤ (βλ. παρακάτω). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι θα απαιτηθεί κάποιος χρόνος έως ότου ψηφιστούν οι απαραίτητες περαιτέρω νομοθετικές τροποποιήσεις για την υιοθέτηση του ευρώ, λαμβανομένων υπόψη των συναφών εσωτερικών διαδικασιών για την πραγματοποίηση τέτοιων αλλαγών στη σουηδική νομοθεσία.

Οι προσαρμογές που αφορούν την ανεξαρτησία της Τράπεζας της Σουηδίας εισήγαγαν ένα νέο νομικό καθεστώς το οποίο πληροί τους όρους της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ περί ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών που αναφέρονται στην Έκθεση του ENI για τη Σύγκλιση του 1998. Σχετικά με την ανεξαρτησία της Τράπεζας της Σουηδίας παρατηρείται μόνο μία απόκλιση από την παραδοχή του ENI το Μάρτιο του 1998. Η διατύπωση των θεμάτων επί των οποίων αποφασίζει το Γενικό Συμβούλιο της Τράπεζας της Σουηδίας έχει ελαφρώς μεταβληθεί, σε σχέση με την αρχική πρόταση της Σουηδικής Κυβέρνησης όπως είχε το Μάρτιο του 1998. Η μεταβολή αυτή όμως δεν αντίκειται στους όρους της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ αφού παραμένει σαφές ότι το Γενικό Συμβούλιο της Τράπεζας της Σουηδίας (του οποίου τα μέλη δεν πληρούν τους όρους της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ περί ανε-

ξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών) δεν μπορεί να συμμετέχει στην εκτέλεση καθηκόντων που σχετίζονται με το ΕΣΚΤ.

5.2.2 Ενσωμάτωση στο ΕΣΚΤ

Όπως αναφέρεται στην Έκθεση του ENI για τη Σύγκλιση του 1998, ένας τομέας στον οποίο το σουηδικό δίκαιο, και ο Νόμος για την Τράπεζα της Σουηδίας, παραμένει ασύμβατο με τους όρους της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ για το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ και την υιοθέτηση του ευρώ είναι η πλήρης ενσωμάτωση της Τράπεζας της Σουηδίας στο ΕΣΚΤ. Επί του παρόντος δεν προβλέπεται καμία ημερομηνία για την υιοθέτηση του ευρώ και τις απαραίτητες νομικές προσαρμογές, αν και η Σουηδία δεν είναι κράτος-μέλος με ειδικό καθεστώς και κατά συνέπεια πρέπει να συμμορφωθεί με όλες τις αναγκαίες προσαρμογές βάσει του Άρθρου 109 της Συνθήκης. Το γεγονός ότι το σουηδικό δίκαιο δεν προβλέπει ακόμη την πλήρη ενσωμάτωση της Τράπεζας της Σουηδίας στο ΕΣΚΤ συνεπάγεται ότι η νομοθεσία της Σουηδίας εξακολουθεί να μην είναι συμβατή με τους όρους της Συνθήκης. Αυτό επηρεάζει μια σειρά διατάξεων του Καταστατικού της Τράπεζας της Σουηδίας και θα καταστήσει αναγκαία την ενδελεχή εξέταση της σουηδικής νομοθεσίας πριν από την υιοθέτηση του ευρώ.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΚΤ, κατά πρώτον, σημειώνει και εκφράζει την ευαρέσκειά της για το νέο Κεφάλαιο 1, Άρθρο 2, τρίτη παράγραφος, του ισχύοντος Νόμου για την Τράπεζα της Σουηδίας, που περιέχει τον καταστατικό στόχο της Τράπεζας και αντανakλά κατά τρόπο αδιαμφισβήτητο την πρωταρχική σημασία της διατήρησης της σταθερότητας των τιμών.

Σημειώνεται επίσης ότι το προηγούμενο Άρθρο 42 του Νόμου για την Τράπεζα της Σουηδίας έχει τώρα αντικατασταθεί από νέα διάταξη στο Κεφάλαιο 6, Άρθρο 3, του Νόμου, σύμφωνα με την οποία η Τράπεζα της Σουηδίας πριν λάβει μία απόφαση νομισματικής πολιτικής μείζονος σημασίας,

ενημερώνει τον υπουργό που έχει ορίσει η Κυβέρνηση. Αφού η Σουηδία υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα, αυτή η ρύθμιση θα είναι πλέον άνευ αντικειμένου, δεδομένου ότι οι σημαντικές αποφάσεις νομισματικής πολιτικής δεν θα λαμβάνονται από την Τράπεζα της Σουηδίας, αλλά από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, στο οποίο θα συμμετέχει και ο Διοικητής της Τράπεζας της Σουηδίας.

Επιπλέον, οι ακόλουθοι τομείς του σουηδικού δικαίου, όπως έχει ήδη αναφερθεί στην Έκθεση του ENI για τη Σύγκλιση του 1998, είναι ασύμβατοι με τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ και εξακολουθούν να χρήζουν προσαρμογής.

(α) Καθήκοντα

Νομισματική Πολιτική

Το Κεφάλαιο 9, Άρθρο 12, του Συνταγματικού Νόμου και το Κεφάλαιο 1, Άρθρο 2, του ισχύοντος Νόμου για την Τράπεζα της Σουηδίας, τα οποία θεσπίζουν τις αρμοδιότητες της Τράπεζας της Σουηδίας στον τομέα της νομισματικής πολιτικής, δεν αναγνωρίζουν τις αρμοδιότητες της ΕΚΤ στον τομέα αυτό.

Έκδοση τραπεζογραμμίων

Το Κεφάλαιο 9, Άρθρο 13, του Συνταγματικού Νόμου και το Κεφάλαιο 5, Άρθρο 1, του ισχύοντος Νόμου για την Τράπεζα της Σουηδίας, τα οποία θεσπίζουν το αποκλειστικό δικαίωμα της Τράπεζας να εκδίδει τραπεζογραμμάτια και κέρματα, δεν αναγνωρίζουν την αρμοδιότητα της ΕΚΤ στον τομέα αυτό.

(β) Μέσα νομισματικής πολιτικής

Το Κεφάλαιο 6, Άρθρο 6, και το Κεφάλαιο 11, Άρθρο 1, του ισχύοντος Νόμου για την Τράπεζα της Σουηδίας, σχετικά με την επιβολή της υποχρέωσης τήρησης ελάχιστων αποθεματικών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και την καταβολή ειδικού προστίμου υπέρ του Δημοσίου σε περίπτωση παράβασης της εν λόγω υποχρέωσης, δεν αναγνωρίζουν την αρμοδιότητα της ΕΚΤ σε αυτόν τον τομέα.

(γ) *Συναλλαγματική πολιτική*

Το Κεφάλαιο 9, Άρθρο 11, του Συνταγματικού Νόμου και το Κεφάλαιο 7, Άρθρο 1, του ισχύοντος Νόμου για την Τράπεζα της Σουηδίας, σε συνδυασμό με το νέο Νόμο περί Συναλλαγματικής Πολιτικής, προβλέπουν ένα νέο καθεστώς για τις αντίστοιχες αρμοδιότητες της Κυβέρνησης και της Τράπεζας της Σουηδίας στον τομέα της συναλλαγματικής πολιτικής. Αυτές οι διατάξεις όμως δεν αναγνωρίζουν την αρμοδιότητα του Συμβουλίου της ΕΕ και της ΕΚΤ στον εν λόγω τομέα βάσει του Άρθρου 111 της Συνθήκης.

5.2.3 Προσαρμογή της λοιπής νομοθεσίας

Όπως αναφέρεται παραπάνω, η Σουηδία δεν είναι κράτος-μέλος με ειδικό καθεστώς. Κατά συνέπεια, το Άρθρο 109 της Συνθήκης εφαρμόζεται στην περίπτωση της Σουηδίας και απαιτεί επίσης, από την 1η Ιουνίου του 1998, την προσαρμογή και άλλων διατάξεων της σουηδικής νομοθεσίας, η οποία θα πρέπει να τεθεί σε ισχύ κατά την ημερομηνία υιοθέτησης του ευρώ από τη Σουηδία. Αυτό ισχύει ιδίως για τη νομοθεσία που αφορά την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα και το νόμο περί

απορρήτου, που πρέπει να επανεξεταστούν με βάση το καθεστώς εμπιστευτικότητας κατά το Άρθρο 38 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

5.2.4 Αξιολόγηση της συμβατότητας

Η σουηδική νομοθεσία, και ειδικότερα το Καταστατικό της Τράπεζας της Σουηδίας, δεν προβλέπει τη νομική ενσωμάτωση της Τράπεζας στο ΕΣΚΤ, αν και η Σουηδία δεν είναι κράτος-μέλος με ειδικό καθεστώς και συνεπώς πρέπει να συμμορφωθεί με τους περί προσαρμογής όρους του Άρθρου 109 της Συνθήκης. Το γεγονός αυτό επηρεάζει μία σειρά διατάξεων του καταστατικού της Τράπεζας.

Όσον αφορά τη λοιπή νομοθεσία εκτός του Καταστατικού της Τράπεζας της Σουηδίας, η ΕΚΤ επισημαίνει ότι η νομοθεσία που αφορά την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα και το νόμο περί απορρήτου πρέπει να επανεξεταστεί με βάση το καθεστώς εμπιστευτικότητας κατά το Άρθρο 38 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Η ΕΚΤ δεν έχει υπόψη της άλλες καταστατικές διατάξεις που χρήζουν προσαρμογής βάσει του Άρθρου 109 της Συνθήκης.

Εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ)

Σκοπός του παρόντος καταλόγου είναι να πληροφορήσει τους αναγνώστες σχετικά με επιλεγμένες εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Οι εκδόσεις διατίθενται δωρεάν στους ενδιαφερομένους από το Τμήμα Τύπου. Παρακαλούμε οι παραγγελίες να υποβάλλονται γραπτώς στην ταχυδρομική διεύθυνση που αναγράφεται στη σελίδα II.

Πλήρη κατάλογο των εκδόσεων του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος μπορείτε να βρείτε στη ιστοσελίδα μας (<http://www.ecb.int>).

Ετήσια Έκθεση

“Ετήσια Έκθεση 1998”, Απρίλιος 1999.

“Ετήσια Έκθεση 1999”, Απρίλιος 2000.

Έκθεση για τη Σύγκλιση

“Έκθεση για τη Σύγκλιση 2000”, Μάιος 2000.

Μηνιαίο Δελτίο

Άρθρα που δημοσιεύθηκαν από τον Ιανουάριο του 1999 και εξής:

“Η ζώνη του ευρώ κατά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου”, Ιανουάριος 1999.

“Η στρατηγική νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος με προσανατολισμό στη σταθερότητα”, Ιανουάριος 1999.

“Τα νομισματικά μεγέθη της ζώνης του ευρώ και ο ρόλος τους στη στρατηγική νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος”, Φεβρουάριος 1999.

“Ο ρόλος των βραχυχρόνιων οικονομικών δεικτών στην ανάλυση της εξέλιξης των τιμών στη ζώνη του ευρώ”, Απρίλιος 1999.

“Ο τραπεζικός τομέας στη ζώνη του ευρώ: διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και τάσεις”, Απρίλιος 1999.

“Το λειτουργικό πλαίσιο του Ευρωσυστήματος: περιγραφή και πρώτη αξιολόγηση”, Μάιος 1999.

“Η εφαρμογή του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης”, Μάιος 1999.

“Μακροχρόνιες εξελίξεις και κυκλικές διακυμάνσεις των βασικών οικονομικών δεικτών στις χώρες της ζώνης του ευρώ”, Ιούλιος 1999.

“Το θεσμικό πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών”, Ιούλιος 1999.

“Ο διεθνής ρόλος του ευρώ”, Αύγουστος 1999.

“Οι λογιστικές καταστάσεις των Νομισματικών Χρηματοδοτικών Ιδρυμάτων της ζώνης του ευρώ στις αρχές του 1999”, Αύγουστος 1999.

“Διαφορές πληθωρισμού σε μια νομισματική ένωση”, Οκτώβριος 1999.

“Προετοιμασίες του ΕΣΚΤ για το έτος 2000”, Οκτώβριος 1999.

“Πολιτικές με προσανατολισμό στη σταθερότητα και η εξέλιξη των μακροπρόθεσμων πραγματικών επιτοκίων στη δεκαετία του 1990”, Νοέμβριος 1999.

“Το σύστημα TARGET και οι πληρωμές σε ευρώ”, Νοέμβριος 1999.

“Νομικά κείμενα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας”, Νοέμβριος 1999.

“Η ζώνη του ευρώ ένα έτος μετά την εισαγωγή του ευρώ: βασικά χαρακτηριστικά και μεταβολές της χρηματοπιστωτικής διάρθρωσης”, Ιανουάριος 2000.

“Συναλλαγματικά διαθέσιμα και συναφείς πράξεις του Ευρωσυστήματος”, Ιανουάριος 2000.

“Το Ευρωσύστημα και η διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ”, Φεβρουάριος 2000.

“Ενοποίηση στον τομέα διακανονισμού χρεογράφων”, Φεβρουάριος 2000.

“Η ονομαστική και η πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ”, Απρίλιος 2000.

“ONE και τραπεζική εποπτεία”, Απρίλιος 2000.

“Το πληροφοριακό περιεχόμενο των επιτοκίων και των παραγώγων τους για τη νομισματική πολιτική”, Μάιος 2000.

“Εξέλιξη και διαρθρωτικά χαρακτηριστικά των αγορών εργασίας της ζώνης του ευρώ”, Μάιος 2000.

Σειρά μελετών

- 1 “A global hazard index for the world foreign exchange markets” by V. Brousseau and F. Scacciavillani, May 1999.
- 2 “What does the single monetary policy do? A SVAR benchmark for the European Central Bank” by C. Monticelli and O. Tristani, May 1999.
- 3 “Fiscal policy effectiveness and neutrality results in a non-Ricardian world” by C. Detken, May 1999.
- 4 “From the ERM to the euro: new evidence on economic and policy convergence among EU countries” by I. Angeloni and L. Dedola, May 1999.
- 5 “Core inflation: A review of some conceptual issues” by M. Wynne, May 1999.
- 6 “The demand for M3 in the euro area” by G. Coenen and J. - L. Vega, September 1999.
- 7 “A cross-country comparison of market structures in European banking” by O. de Bandt and E. P. Davis, September 1999.
- 8 “Inflation zone targeting” by A. Orphanides and V. Wieland, October 1999.
- 9 “Asymptotic confidence bands for the estimated autocovariance and autocorrelation functions of vector autoregressive models”, by G. Coenen, January 2000.
- 10 “On the effectiveness of sterilized foreign exchange intervention”, by R. Fatum, February 2000.

- 11 "Is the yield curve a useful information variable for the Eurosystem?" by J. M. Berk and P. van Bergeijk, February 2000.
 - 12 "Indicator variables for optimal policy" by L. E. O. Svensson and M. Woodford, February 2000.
 - 13 "Monetary policy with uncertain parameters" by U. Soderstrom, February 2000.
 - 14 "Assessing nominal income rules for monetary policy with model and data uncertainty" by G. D. Rudebusch, February 2000.
 - 15 "The quest for prosperity without inflation" by A. Orphanides, March 2000.
 - 16 "Estimating the implied distribution of the future short-term interest rate using the Longstaff-Schwartz model" by P. Hørdahl, March 2000.
 - 17 "Alternative measures of the NAIRU in the euro area: estimates and assessment" by S. Fabiani and R. Mestre, March 2000.
 - 18 "House prices and the macroeconomy in Europe: results from a structural VAR analysis" by M. Iacoviello, April 2000.
 - 19 "The euro and international capital markets" by C. Detken and P. Hartmann, April 2000.
 - 20 "Convergence of Fiscal Policies in the euro area" by O. De Bandt and S. P. Mongelli, May 2000.
-

Άλλες εκδόσεις

"Το επίπεδο υπηρεσιών του TARGET", Ιούλιος 1998.

"Έκθεση για το ηλεκτρονικό χρήμα", Αύγουστος 1998.

"Αξιολόγηση των συστημάτων διακανονισμού χρεογράφων της ΕΕ με βάση τα πρότυπα για τη χρήση τους στις πιστωτικές πράξεις του ΕΣΚΤ", Σεπτέμβριος 1998.

"Οδηγός για την κατάρτιση νομισματικών και τραπεζικών στατιστικών στοιχείων", Σεπτέμβριος 1998.

"Η ενιαία νομισματική πολιτική στο Τρίτο Στάδιο: Γενική τεκμηρίωση σχετικά με τα μέσα και τις διαδικασίες νομισματικής πολιτικής του ΕΣΚΤ", Σεπτέμβριος 1998.

"Τρίτη έκθεση προόδου του TARGET", Νοέμβριος 1998.

"Το μοντέλο ανταποκριτών κεντρικών τραπεζών (ΜΑΚΤ)", Δεκέμβριος 1998.

"Συστήματα πληρωμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Συμπλήρωμα με τα στοιχεία για το 1997", Ιανουάριος 1999.

"Πιθανές μεσομακροπρόθεσμες συνέπειες της ΟΝΕ για τα τραπεζικά συστήματα της ΕΕ", Φεβρουάριος 1999.

"Νομισματικά μεγέθη της ζώνης του ευρώ: απόπειρα εννοιολογικής εναρμόνισης", Ιούλιος 1999.

- “Οι συνέπειες της τεχνολογίας για τα τραπεζικά συστήματα της ΕΕ”, Ιούλιος 1999.
- “Συστήματα πληρωμών στις χώρες που έχουν υποβάλει αίτηση ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση”, Αύγουστος 1999.
- “Βελτίωση των υπηρεσιών διασυνοριακών λιανικών πληρωμών: Η άποψη του Ευρωσυστήματος”, Σεπτέμβριος 1999.
- “Compendium: συλλογή νομικών κειμένων, Ιούνιος 1998 – Μάιος 1999”, Οκτώβριος 1999.
- “Στατιστικές μέθοδοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το ισοζύγιο πληρωμών/τη διεθνή επενδυτική θέση”, Νοέμβριος 1999.
- “Οδηγός για την κατάρτιση νομισματικών και τραπεζικών στατιστικών στοιχείων. Συμπλήρωμα Ι: Τίτλοι της χρηματαγοράς”, Νοέμβριος 1999.
- “Εγχειρίδιο του τομέα νομισματικής και τραπεζικής στατιστικής”, δεύτερη έκδοση, Νοέμβριος 1999.
- “Έκθεση για τη νομική προστασία των τραπεζογραμματίων στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης”, Νοέμβριος 1999.
- “Το μοντέλο ανταποκριτριών κεντρικών τραπεζών (ΜΑΚΤ)”, Νοέμβριος 1999.
- “Διασυνοριακές πληρωμές στο σύστημα TARGET: Εγχειρίδιο για το χρήστη”, Νοέμβριος 1999.
- “Νομισματικά και Τραπεζικά Στατιστικά Στοιχεία: Κωδικοί για την ανταλλαγή χρονολογικών σειρών που αφορούν στοιχεία των ισολογισμών”, Νοέμβριος 1999.
- “Νομισματικά και Τραπεζικά Στατιστικά Στοιχεία: Εγχειρίδιο για την κατάρτιση στατιστικών στοιχείων σχετικά με την κίνηση”, Δεκέμβριος 1999.
- “Συστήματα πληρωμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Συμπλήρωμα με τα στοιχεία για το 1998”, Φεβρουάριος 2000.
- “Διασύνδεση: Λεξικό δεδομένων”, Έκδοση 2.02, Μάρτιος 2000.
- “Τιμές περιουσιακών στοιχείων και σταθερότητα τραπεζικού συστήματος”, Απρίλιος 2000.
- “Η διάρθρωση των εσόδων των τραπεζών της ΕΕ”, Απρίλιος 2000.
-

Ενημερωτικά φυλλάδια

- “TARGET”, Ιούλιος 1998.
- “Τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ”, Ιούλιος 1999.
- “TARGET: γεγονότα, στοιχεία, μέλλον”, Σεπτέμβριος 1999.

